

پس منافقین صحابه فرموده فتدبرو در ثانی عقبه طریق مابین مکه و مدینه را محمول بطریق
 بتوک من قبل نفس فرموده بر نوع عزم منافقین در یحیی سل بر اقل حضرت رسالت
 نهایت ازین وجه ضرورت عثمان عصمت و اطهار تسلیمه بنی از کفایت شمر منافقین نجیب
 واضح است بنا برین براسه بازداشتن یحیی ناکسان و باطل نمودن اراده ایشان
 اولاً بعد وقوع استخلاف الیوم یس الذین کفرو امن و سیکم آمد بدین افاده که منافقین
 و معاندین چون استخلاف خلیفه نگهبان ناسوس رسالت و حافظ شریعت را دیدند
 ناسوس از کردار خودشان گردیدند بعد بنا کید همان لفظ الیوم املت لکم و سیکم الایه بعد
 رفع خشیت از آنها نازل شده بدین معنی که امروز چنین واقع شد و امروز چنین کردم
 و پس ندیدم حالا علامه زنجشکی ملاحظه فرماید **و سبب الحما یستفید لنفسه قرنا و مال**
اؤنان - اکنون به تسبیح چرب زبانی و کج روی و کاداک بیانی و سلوکش از طبق مستوی
 می پردازم اولاً این همه تاویلات که زنجشکی افاده فرموده بلا سند و من قبل نفس
 و مخالف مرویات صحاح است و حکم تاویل بالراسه چنانکه میدانی پوشیده نیست
 ثانیاً لفظ الیوم در آیه بایحیث فیه سابقاً در یافته و مفید یوم بعینه است نه مراد از آن
 زمان حاضر چنانکه حدیث فاروقی **لا یسلم حیث نزلت و اسه یوم نزلت التقام**
 حج و رزم صاحب زنجشکی نماید ثالثاً بعد معین شدن یوم نزول سے پرسم که قول **کفایت**
 امر عدد و کم و قول **کما تقول الملوک** بیوم کمل لنا الملك و مقام فتح مکه تاویل نمودن
 و سبب سزاوار بود که این آیه را هم در الوقت نازل شدن میگفت نزولش در نجیب بود
 و اتفاق بدین در ماه مبارک رمضان شریف هشتم از هجرت بظهور پوسته که از جمیع

از منہ وارد و مختار زمان ماضی بودہ بعد مرور و ہوا چہرہ امانی را حال الیوم قرار دہیم و
 نقشہ بابتیان تہذبات اقوال بلوک دنیویے امر دینی را مطابق بنیاد و تقم ذکر الکت
 دین و اتمام نعمہ معینہ باید پس در کدام معنی مطابقت تاویل سے باید کرد تکمیل دین
 از فتوحات ممالک ہم نے رسد بلکہ اتمام آن از اختتام احکام شریعت و تخصیص مہضہ
 اسلام بقبر و وصایت نبوت حاصل سے شو و چنانکہ در حرم عنبر بیان آمد و اگر
 سفا و کفیتکم امر عدو کم و لنا الملک در آوان حجة الوداع فرض نمایم پس تہذیب و شریعت
 بن زید و حکم وصیت در اخراج یہود از جزیرہ عرب کہ در آواخر وقت رحلت آنحضرت
 فرمودند ضرورتی نداشت را لعل اگر الکمال دین و اتمام نعمت رب العالمین سنو ط
 بر فروع از عناد مخالفین و مشرکین بود بوجہ کمال اختتام احکام ملک اعلام مراد نشود
 چنانکہ جمہور علماء اسلام بران رفتہ اند کہ بعد این آیہ املت لکم دینکم در احکام شرع
 چہیے نازل شدہ پس بروقت ارتداد اہل تفاق از ظاہر حال وفاق و دیگر قبائل فاق
 مثل سبیلہ کذاب کہ در ہمہ عمر رسالت و بعد آنحضرت علم الحجا و ارتداد بر او آشتند معاذ اللہ
 این مکمل و نعمت متمم کسور و ناقص گرد و ہو خلف خامس حال اضطراب مرویات
 قوم دیدنے است کہ طارق منقر و جائے موقف عرفہ و جائے سبیلہ جمع و تہذیب بعد
 العصر و علامہ سیوطی از صحیح الحدیثین از عمر وقت عشیہ عرفہ آورده اند و جو دست و
 پا چہ شدن حضرات روایت غیر اختلاف فضل ابو تراب چیزے وانے نماید کہ خطہ
 نص میں و حجت روشن یقین کردن چہ شرح آسمانی خواستہ ہر کس بقدر سمیت خود

کوشان اطفاسے نور گردیدہ از غلیبان لداو و توران عنا و رحمت اتفاق و فرصت تفاق
 و کلام نداده انچه بہ ترازو سے قوت تمخیدہ موزون دانستند همان فتدر بر آورده اند و جا
 حیرت است کہ معاشر محمد بن اہل سنت و جماعتہ انچه در حق خلفاء ثلاثہ رطبے و یابسے کہ از
 ابو ہریرہ و انس و عائشہ سے یابند بجان مجتہد و در تصحیح و تصدیق و تسلیم و قبول
 و توثیق آثار و آیات صحیحہ لکذب از ابو ہریرہ و غیرہ نہم سبق برودہ سبقت از ایشان
 نموده اند و آنکہ کہ در روایت صحابہ رواہ شاربہ افضلیت و خیر شرف و منزلت خلا
 شاہ ولایت سے بنیند زبان تقبیح بر ایشان سے کشائند و در جرح رواہ و عدم صحت
 اخبار جزت ہا نموده انچه بواہش میگویند چنانچہ سیوطی با وجود اخراج روایت ابو عبیدہ
 عن محمد بن کعب کہ اسفند ذکر ما در تفسیر اتقان حدیث ابو سعید الخدری و ابو ہریرہ
 رایج سے نے خرد بانہ قال کلاما لایصح حالانکہ سبب عدم صحت احادیث روایات خلا
 حباب میرغل اجماع سقیفہ است حال اعلامہ رخصتہ توفیق سیاق آیات ملاحظہ
 فرماید او تعمیفر باید ما فرطمانہ فی کتاب سن شے و در آیہ استخلاف و عدہ خلافت
 و ٹکن نموده فلا جرم عدم تقریظ معتقدے ذکر خلافت بوجہ عصمت این کرامت است
 چہ ہر گاہ ہر رطب و یابس در کتاب مذکور است اہم مقاصد بہ ترتبہ انہی قابل ذکر
 میباشد بحال باید دانست کہ بعد و عدہ استخلاف بلا ایفا سے آن سو عود ہرگز مخطور
 نے شو کہ او تعمودین را کامل نظر باید کہ اتمام نعمت بلا ٹکن عاجل نماید و ہر گاہ کہ عد
 الہی بحق انکسائیکہ مخاطب الذین امنوا منکم شدنی است بنا علیہ میگویم کہ او تعم

از کمال دینی خبر داده است که در آیه استخلاف لقبوله و یکنون لهم و منهم الذی ارتضوا لهم و عسره فرموده بود و در اینجا بایفاست تکمیل این دین اشارت بهمان دین و اینهم الذی ارتضوا لهم لقبوله در ضیت لکم الاسلام دنیا میفرماید غرض که در آیه استخلاف و عهد الله و اروه شده و ایفاست آن عهد لقبوله اکملت لکم دینکم نازل گردید و لفظ آخری لهم در استخلاف و قوله رضیت لکم در ما نحن فیہ موفق این توفیق بوجه حقیق است اما توفیق معنی رفیق مساعد برابر است توفیق آیات دیگر است ازین آیه الیوم اکملت لکم دینکم بوضوح بیان مفهوم میباشد که قبل آن یوم احکام شریعت حقه غیر مکمل و نعمته اوتعمیرا بر سبندگان غیر متمم بوده و اوقع در آیات آخری تیم نوره فرموده است و آیات نور کما صفت اسناد و با در امر خلافت و حضرت شاه ولایت ثابت شده و در همین مقام غدیر خم آیه بلغ نبأ بر امر شدید متضمن بوعید و اروه شده چونکه طریقی امثال ما انزل بالیه نصب خلافت و ولایت منقبت بمنصه ظهور جلوه گر گردید فلما جرم مفاد آن امر که در ما انزل الیک بود و کمال اهتمام نازل شد موجب کمال و اتمام شد و قوله تیم نوره دلالت میکند که آتش در حال و استقبال میشود و خواهد شد و اینجا بلفظ اتمت خبر داد که تمام کردم پس این اتمام نعمت اتمام همه نور است که در تیم نوره گفته و اماست ایما و خلافت بنویسند بوضوح آیات الهیه است بضرورت مقام هم عرض نور و نعمته براس اتمام چه نقل بنمایم این معانی شافعی در کتاب مناقب و حدیث بطویل از سلفین جعفر آورده عن قول المدغری و جل کشفة فیها مصباح الخ ما قال

نور و نعمته براس اتمام چه نقل بنمایم این معانی شافعی در کتاب مناقب و حدیث بطویل از سلفین جعفر آورده عن قول المدغری و جل کشفة فیها مصباح الخ ما قال

و لم یسمه ناز نور علی لور قال منها امام بعد امام هید سے اللہ نورہ من یسجد لہ
 لولا یتا من لیشا مفسیرین فرقة حقہ و اہل الحدیث اثنا عشر یہ مثل محمد بن یعقوب
 و علی بن ابراہیم و العیاشی رضوان اللہ علیہم باسناد خود ہا از امیر المؤمنین و ابو جعفر
 ابو عبد اللہ صلوات اللہ علیہم اے دار البقا آور وہ کہ آید و اسے ہدایتہ الم ترالی الذین
 بدلوا نعمتہ اللہ کفر او اھلوا قومہم دار البوار و رو تا قبیلہ قریش نازل شدن است
 و بنی نیرہ پس متقطع شد سلسلہ حیوۃ اشقیاء ایشان یوم بدر و نبی امتیہ ہنوز
 باقی اند و ما یتیم نعمتہ الہی انجہ خداوندت لبرکت گدان انعامت فرمودہ است چنانکہ
 علی بن ابراہیم رضی اللہ عنہ از امام ابو عبد اللہ علیہ السلام بروایت عثمان بن علی
 نقل فرمودہ است کہ قال سالتہ عن قول اللہ عزوجل الذین بدلوا نعمتہ اللہ کفرا ای
 قال علیہ السلام نزلت فی الانجسین من قریش بنی امیہ و بنی النخعہ فاما بنو النخعہ
 و ابرہہ ہم یوم بدر و اما بنو امیہ فتعوا الی حسین ثم قال و نحن نعمتہ اللہ الی نعم اللہ علیہ
 علی عبادہ الحدیث و دیگر روایات با اختلاف عبارات مفید ہیں جسے است
 و در بعض احباب ہمین معنی میں کبار مراد از الذین بدلوا قریش قلبتہ و از نعمتہ
 بنی و وصی او ماثور است و در تفسیر ابن عباس مراد از نعمتہ اللہ رسول و قرآن مذکور
 است و صاحب کشاف از عمر خطاب آورده ہم الفجران من قریش بنو النخعہ
 و بنو امیہ فاما بنو النخعہ فکفیتو ہم یوم بدر و اما بنو امیہ فتعوا الی حسین و قبل ازین در
 نسخہ نعمتہ و نیا کفہ و نیز مراد از ان بنی نیرہ گرفت و ان خود جسے بعد نقل

ایات نعمت اللہ علیہ
 و در خلافت است

نقل مفردات مفسرین از صحیفه کامله بروایت حسنی از حضرت امام حجت ناطق خضر علی
علیه السلام روایت کرده است که حقیقت اینست که حضرت را خبر داده بانچه با اهل بیت
آنحضرت بود و دوستان و شیعیان او خواهد رسید از نبی امیر و رایم با و شاهای ایشان
پس حقیقتاً نسبت او در شان ایشان الم ترالی الذین مدبو انعمه الله کفرا الا آیه و نعمت
سند احمد است و اهل بیت او و محبت ایشان ایمان است و داخل بهشت میگردانند
و بعضی دشمنی ایشان کفر و نفاق است و داخل جهنم میگردانند با محمد از مفسران
مبدلین نعمت کبر کل یا بعضی قبائل قبیله با لاتفاق میباشند و مراد از نعمت حضرت
حضرت رسالت یا آنحضرت مع اهل بیت نبوت معدن طهارت یا امتعه کاسده
این دار رحلت است اولی ما در اول بروی که آنحضرت نعمت رب العزیز است بهرین منظر
وزیت و صلعم بدلیل و الحنا بهم و زیان حکم و بهرمان انفسنا و انفسکم عزت طاهر
بدرج عالی و مراتب متعالیه آنحضرت مخصوصاً ضرورت بحیث علی الامت
شکایه و صلعم در اطلاق نعمت الهی میباشد اما ثانی من مطلوب است و در ثانی
اگرچه طریق تقییر و وجود بودن که کلام حضرت واحد تقییر با دار و دلیل نفس
بچه وجه است اما بظاهر و در از ادب و تعلیم است لان الله قال لئن لم یکن
عن النبییم پس اگر سؤال همان رزق و بضاعت و امتعه و نیویه باشد فلا حرج
سوال ازها تعلیم است و بهر تعبیر عن الکریم بلکه این سؤال ولایة امیه مخصوص
است لکن قال الله و قلوبهم سؤلون کما رواه العاصم ایضاً و لوجه آخر میگوید که

مقتل چشم و در خصوص خلافت ۳۸۳ آیه کلمات لکم و لکم

در کتاب المدات تمام لغت مراد از بعثت انبیاء و نصب تقریر اوصیاء و تعیین حجج المد
اکثر و ارواست کما قال المد ولایم نعیم علیکم وعلکم شهودن کما ارسلنا فیکم رسولاً
سنکم تیلاً وعلیکم آیتنا ویزککم وعلیکم الکتاب والحکمة وعلیکم ما لکم لکنوا تعلمون علامه بخش

در تفسیر این آیه گفته است و فی الحدیث تمام النعمة دخول الجنة وعن علی رضی تمام

النعمة الموت علی الاسلام و در تفسیر قول نعم (کما ارسلنا) گفته اما ان یخلق

بما قبله و لایم نعیم علیکم فی الآخرة بالثواب کما اتممت علیکم فی الدنیا

بارسال الرسول او بما بعده اے کما ذکرتم بارسال رسول انتم و میدانے که دخول ختم

بوت علی الاسلام و ثواب در آخره موقوف بر هدایت نبی است که غیر هدایت نبی

هادی سبب نیل انیمه ناممکن است پس اصل نعمة بر طبق تفاسیر مذکور وجود بخود

صاحب مقام محمود است و قال المد تعالی ویم نعمة علیک وعلی آل یعقوب

کما اتممتها علی ابوبیک من قبل ان یرایم و اسحاق و با اتفاق مفسرین معنی نعمة

بنوت من عند المد است فمکذا قال المد فی فتح تکلیف لک اللہ ما تقدم من ذنک

و ما تاخر ویم نعمة علیک و یریدیک صراطاً مستقیماً و در ما نحن فیہ یفر ما یدانمت

علیکم نعیم و این لغت بهمان نبوت باشد پس بنا بر توفیق معنی و مفاد و محصل چنان

خواهد شد که در خم غدیر چونکه خلافت نبویه قائم شد بقاسم حجبت المد علی العباد و گردید

زیرا که ضرورت مقتضی تبلیغ احکام از بعثت حضرت رسالت تا یوم بعثت الی کا و لکن

است آنچه از حضرت رسالت بمیان نیاید لهذا خلافت خافه که تا یوم قیامت است

متم رسالت است بنا برین استخوان فدیویم که بنیاد سلسله بقا تحت تاقیاست
استن المنطق بعدد نبوت گردید و این اتمام رسالت از خلافت ظاهر گشت
بر وجهیکه استخلاف حکم جزو نبوت است چنانکه شاه عبدالعزیز در سر العالین
شهادت سبط اصغر پیغمبر را متم رسالت افاده فرموده است

و یویدہ ما قال السدی فی قوله تعالیٰ یعرفون نعمته المدثر

ینکرونها اسکر عرفان محمد صلعم و ہوسن العم المدثر

فیکذبوہ و یجحدونہ الخ و قوله نعم و سبع علیکم نعمتہ

ظاہرہ و باطنہ شعر است کہ نعمتہ ظاہر امام

ظاہر و نعمت باطن امام غائب است

فی ذلک کلام بسیط و دلیل تقییر

الاسح بہذا المقام فالعمر المدثر علی نعمان

قد تم المفتاح الخ من و ما فی المفتاح

السوا فی الاحیاء المنصہ

علی خلافت امیر المؤمنین

افضل الوصیین

الشیخ

العلی

مقتح هشتم

در احادیث حضرت نبوی در استحقاق خلافت جناب مرتضوی صلوات الله علیه من باشد
 القوی است فاعلم که حدیث اخبار رسول مختار و ایمة اطهار و صحابه کبار بالاتفاق مطلق
 اصعب و روئے الایات سے باشند و احادیث باعتبار اقسام و سلسله روایات و ترجیح
 و تعبیر ایشان کثیرانند اما احادیث مشهوره و شائعه بین المؤمنین فی الاسلام
 و ما طریق دارند یک آنچه در قمه شیعه از طبیعت رسالت و صحابه مخلصین خاندان نبوت
 روایت نموده اند مع نقلوه عن العامة موافقا لکما ثانی آنچه وقت اشعریه و ما تریدیه
 و معتزله و نواعب و خوارج و غیر ایشان از عامه صحابه نقل فرموده اند و غیر یون بعید

کما تری انا و شمیم بصرین و توقع اعتماد بر روایات عمرت رسول مجاد بضم ص کثیره
 میباشد و ما عداه بوجه خطیره خالی از محلل محلی از زلل نمی ماند بلکه کل ما دون ذلک محمول
 بالحد و مشحون بالمحط اما انتساب حدیث این فرقه بحضرات ائمه یخارج تبیان نیست
 آنجا که عیان است چه حاجت بیان است کما اعترف به صاحب مطالب رسول
 و صاحب المواقف ایضا اما اخراج اهل سنت جماعه و غیره از صحابه و ان الایمه باعتراف
 محدث المتأخرین شاه ولی السیوطی است چنانچه در رساله التفضیل شیخین بسجا
 کلام مکرراً افاده می فرماید که اسماءات مذاهب ائمه اربعه اهل سنت بر آثار مرقی نیست
 بلکه بر جماعیات غیر خطاب فتاوی این مسعود است کما ذکر سابقاً و در انتمه علم حدیث
 فرموده که پیش محدثین اقومی حدیث و اکثر آن روایات ابوهریره و ابن عباس و عیاش
 و ابن مسعود و انس و غیر هم است و علم همه ایشان مستند است از صحیحین در روایات
 حضرت مرقی سنیست و حال آنکه ائمه طحیضات عبارات پس اگر در اسفار این فرقه
 حدیثی یا احادیثی چهار ائمه اطهار یافتیم شوند بوجه صحیح است آنها اقومی نمی باشند
 بلکه ستوران مخالف در کالمعدوم اما تباین و مخالفت ما بین احادیث ائمه اطهار و
 صحیحین بجز این نیست کتب صحاح فریقین شاهد دعوی است و اگر گویند که
 روایات فرقه شیعیه احادیث ائمه معصومین نمی باشند بعد از آنکه اعتراف بر انتساب
 شیعیه بحضرات ائمه میدارند این انکار زیاده ازین نیست که در روایات ایشان گفته
 شود که همه آن محدثانست بعضین درین جنس هم المسلمین است حال آنکه سند و اسناد و ثبوت

واقفانہ و اعتبار بر احادیث ذریت و عترت نبوت کہ در کتب حدیث شریفہ بالور و مسطور است
 از کلام ابن اثیر البحر زب سے ظاہر میشود و انچہ در جامع الاصول حضرت امام علی بن موسی الرضا علیہ
 السلام را و محدث حقانی محمد بن یعقوب کلینی صاحب کافی را مجدد مذہب شیعہ گفتہ
 در تجرید مذہب صاحب کافی را ذیل نام معصوم شمرده العاقل تکفیر الاشارہ انا و جوب
 اتباع با حدیث اہلبیت طاہرین صحیح علیہم السلام و سلم ذوئے الاضواء است
 چہ آنحضرت ختمی رسالت ہوا رہست و ترغیب امتہ صحابہ را بر اسے تمسک نمودن
 اہلبیت و ذریت خود فرمودہ اند تا آنکہ صاحب صواعق محرقہ بروایت طبرانی از ابن عمر
 روایت نموده کہ آخر چیز سے کہ رسول صلعم بان تکلم کرد این بود کہ فرمود و محافظت در میان
 من کنیبہ در باب اہلبیت من ہذا ترجمتہ ماروسے فی الباب العاشر من کتابہ دور باب
 ہشتم آورده کہ رسول خدا صلعم در مرض الموت گفت یا ایہا الناس نزدیک ہاں رسیدہ
 است کہ مقبوض بشیوم و از میان شما بیرون روم و قبل ازین باشما گفتہ بودم اینچہ مان
 نیز میگویم تا غدر نیارید بدانند کہ من کتاب پروردگار و اہلبیت خود را در میان شما ختم
 گذاشتہ انگاہ دست علی را بردارند کہ بنده ساختہ فرمود ہذا علی مع قرآن و القرآن

عجے لا غیر فان ختمیروا علی الخوص فاسلمہا کیف خلفت فیہما ازین اخبار ظاہر
 کہ عترت رسول خدا را اہل عصمت و طہارت سے باشند کہ آنحضرت صلعم ایشانرا در
 خلق حلیف قرآن قرار داد و آخر کلام در رعایت بحق ایشان بلحاظ ثبات و قرار و
 اسلام ایشان ارشاد فرمودہ خلاف بحق غیر ایشان انا خطر و خدرا از احادیث عامہ

صحابہ صحابہ کی مخالفت اخبار و آثار ائمہ اطہار بہتند بدلیل خبر متواتر یہ ہے کہ حضرت علیؑ نے
 بارہ بار کہا کہ کذب علیؑ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم علیٰ من ختمتہ خطیباً فقال صلعم قد کثرت علیؑ
 الکذبات الحدیث کہ در زمان رسالت حاضرین بوضع اخبار بر رسول محمدؐ را فرما، سے طے پند
 و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نے غیر مرہ از نکث و ارتداد و تنافس و تباعض و از حرص علیٰ الامسارۃ
 ایشان خبر داده کما یاتی بیانہا و در وقت آخر از خانہ ملائک اشیا نے قبولہ فرمود و عنہ
 لا ینبغی عنہ فی التنازع خارج نموده و بہ تخلف ایشان از ہمیش اُسامہ نضرین ہا فرمود پس اگر
 عدالت موہومہ این بزرگواران ہم بدرجہ ثبوت از اسناد خود شان برسانند فاذا اجتمع
 الجرح والتعمیل فی رجال فالاحتمال ان میسک عن روایا تمم ام ان تمسک بہم و از آنجا
 کہ صاحب تحفہ عدالت انہما بنا بر مصلحت وینی قرار دادن اعتراف سے فرماید کہ این
 حقیقہ فرض فارض است پس در واقع امر مفروضہ را داخل نمیشد پس حقیقت عدالت
 شان معلوم گشت معنداً و ثوق بر روایات چنین کسان مفروضہ العدالتہ بخیر ظاہر شد
 و امتیاز ما بین احادیث ائمہ اہلبیت و حضرات صحابہ از مراعات پیغمبر بحال ہر دو صنف
 مہرین گشتہ کہ در حق اہلبیت آخر کلام حضور انور براسے تمسک نمودن است با ایشان
 بودہ و حضرات صحابہ را در آخر وقت خانہ بدر نمودہ حالاً و ثوق بر کلام کلام صنف میباید
 در حالیکہ اسناد روایات شیعہ اشاعت شریعہ من طریقہ ائمہ اہلبیت با اعتراف مسکابین
 عامہ تیر بدرجہ صحت رسیدہ مستور الحال نامذہ است کما اعترف بہ صاحب شرح
 المقاصد بانہ قال کاشیغہ للشیخین ماروسہ عن ائمہ ہم الاعتقاد ہم انہم فیہم فانتاز

الیوم ایها المرءون بنا بران در اخبار و احادیث برویات عمرت رسالتنا جمع عیالین
و سیاحت منوعه تیسک باہلیت اطہار است و قال اللہ تعالیٰ و اعظموا کلم اللہ
جمیعا کما ذکر فیہ یا و قال اللہ صلی اللہ علیہ وسلم متفرق امتی علی ثلاث و سبعین فرقة و احد منہا جنتی
و الباقی فی النار و آنحضرت صلعم در حدیث آخر بفرقة ناجیہ اشارت فرمود کہ مثل الہدی
کمثل سفینة نوح من رکبہا نجی و من تخلف عنہا فکما دق بہما الحکیم نصیر الملتہ و الدین الطوسی
علیہ الرحمۃ و این ہر دو حدیث متفق علیہ بین الفرقتین بیاستند چو نگردد و بی مقام مقصود
از امتیان بیان تحقیق مرام و تدقیق کلام براسے ہدایت خاص و عام است لهذا احتجاج
بر روایات خصام تم فی الالزام و اتوسے براسے انجاس و دیدہ جمع اخبار فریقین بخود شد
بلکہ بعضی لفظ این اہتمام اثبات مایست فیہ با حدیث متفق علیہا بین اہل الاسلام بغرض
رشاد العوام و ہدایت الانام خوشتر و مستحسن بوجہ تمام سے باشد چہ این التزام براسے ظنی
بودن باش مشاعر غلبیت ظنون است و انجاس خصام در ان مکتون و استفادہ و تواتر در رو
راشون بنا علی ذلک افادہ نص کہ درین کتاب خصوص درین باب تنظیم شد است
باسئل سئل ہم سببہ است و منحنی مباد کہ در حفظ اخبار و تحفظ احادیث سید ابراہیم
افضائل و النصوص بحق ایہ اطہار موانع بشمار بودہ اند و انچکہ از احادیث از کتب
اہل خلافت بار سیدہ است اند کہ از بسیار واسے نمایند و مناسب مقام سخن بیع انجاس
اشارت سے نامہ تا احادیث مرویہ اہل خلافت را با وجود عوائق روزگار غنیمت شمارند
و بہین فضائل و نصوص قناعت نمایند زیرا کہ اہتمام و احتجاج برویات فریقین

مقتل ششم در احادیث منصوص الحرفه

بالا التزام خبیله مصیق فرموده است تا هم از اخبار فضائل صحابه بیشتر منبسطه تدوین
رسیده لان المدغم نوره اما اول از مواعظ آنکه در صدر اسلام مطلقاً انتظام تدوین احکام
والفرائم کتابت احادیث غیر الا نام نبوده است و آنچه جناب رسالتنا بحفظ واقعات
آینده در قضیه قرطاس خواشش رقم فرموده خوان زمان مساعدت در امتثال آنکه
نمانی آنکه آنچه احادیث بنویس بر اوراق و رختان یا بر شلخ و استخوان شتران جمع کرده
حضرت عتیق از دختر خود عایشه گرفته به بازه صحت و عدم صحت آنها پاک بست
و هیچ میل تصحیح و تنقیح اخبار مجموع نکرده و مشروبات تحقیقات و تنقیحات آنها نیز
کما رواه الطبری فی ریاض النضره والملا علی المتقی فی کترة العمال و برین سنت احراق
تقیق کسے زوت مگر خلیفه ثالث بمسداق آنکه اگر پدر نتواند پس تمام است بجای
اخبار مصاحف را غسل آتش و او خود با بدن من ذاک العناد واللداد و به انواع اطلاق
نذارم که در آن اخبار محترقه احادیث منصوص الحرفه جناب سید محمد باقر بود و علماء
است و در تفحص قرآن بسیار سے آیات شجره الخلافت آنحضرت و انیت منقبت

روایت و ایند که اخرج ابن مردودیه عن ابن سعوط قال کنا نقر علی محمد رسول الله

صلى الله عليه وآله وسلم يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك ان علياً موفى المؤمنين و

المؤمنات و اخرج عنه مزاد بن شافى فى مفتاح النجا اما از ان اخبار خبره

رسیده که شے با عین فرموده بوده حقیقت امر همین است که احراق اخبار و کتاب

پیر و غنا عدله ایت و احده وقوع آمده است ثالث آنکه در عهد خلافت مهیه

و زمان قمر و غلبه و استیلا حضرت عمر خلیفه احد الصحابه چنان حکم فرمود که خلافت
نشانها و خلاف کتاب نامه شرعی یا حدیثی از حضرت خیر البرقی نقل ننمود و ملا علی القاری از ابن عباس
آورده که جناب دوس در سند عول بعد عمر مخالفت او نموده گفتند که چرا حجت خود را
بر عمر ظاهر نکردی فقال ابن عباس کان رجلاً مسیاً فیه منقته و رتبه یعنی براس آنکه عمر
مرد سببی بود و هیت تا زمانه او مر از اطحا حجت باز داشت هر چند که ملا حیون بن نور اللؤلؤ
ازین روایت منع و انکار میفرماید اما مجرد انکار امر واقع را غیر واقع نمیکند مخالفت ابن عباس
در سند عول از عمر در کتب فقهیات مذکور است و احتجاج جناب پیش عمر مذکور
و در جلد ثالث تاریخ اسمعیل المعروف بابن کثیر منقول است قال صالح بن ابی الاحضر عمر

ابن سلمه سمعت ابی هریره یقول ما کننا تطیع ان نقول قال رسول الله صلی الله علیه و آله
عمر ازین خبر روایت اثر واضحتر است که جماعه صحابه در عهد خلیفه قدرت بر نقل احادیث خیر
بلا اذن و نشانها و خلاف کتاب نمیداشتند و آنچه از اخبار مخرب بنیاد خلافت بوده باشند
بیت خلیفه چگونه خصت نقل مینمود و اگر گویند که اکثر اخبار ابو هریره سبب
منع حضرت عمر گردیده که در نقل روایت از حضرت رسالت با وجود قلت صحبت یک شهر
میفرمود و زاندا ز ما ثور منبضه ظهور جلوه گر مینمود میگویم که این احتیاط در نقل اخبار
ابو هریره در سائلی که مخالف مذهب الهییت بوده اند چرامری نداشتند حال آنکه در صحاح
بلا الخط غش بدون شده اند و ابو هریره را از جمله چار یار و راکثا را اخبار مے شمارند که
فے روضه الاحباب و غیره و انفا شندی که اخبار ابو هریره از انجمله است که آنرا اقوی

حدیث میدادند مگر آنکه منع در مسائلی بود که شایسته موافقت با مذہب اہلبیت و عترت
از مرویاتش مستنبط و مستخرج نموده باشند و ہر گاہ کہ قول ماکن نستطیع دلالت میکند کہ
کہ جماعت صحابہ بر نقل احادیث خلاف منشاء خلافت اہلبیت قدرت نمیداشتند پس وجہی برای
تخصیص ابو ہریرہ پیدا نیست فانہم رابع انکہ از عہد رسالت تا زمان خلافت خلیفہ
ثالث مصاحف ہائے قرآن بدون شدہ بودند و معاشرہ صحابہ حفظاً و ناظر اقرأت میکردند
مصحف عائشہ و مصحف حفصہ و مصحف عبدالمدین سعود از جملہ مصاحف مشہورین
الجمہور بودہ اند اما شوکت استیلا و خلیفہ با حیا باہمہ تدوین تمام مدونات را در اندک
زمان کہ قرب عہد رسالت بودہ و جماعت صحابہ باہمہ صلاحیت در دین حاضر الوقت بودند
نیست و نا بودہ اند و این قصہ پر عرصہ طوالت موجب ملالت دارد و بنہدی از اطناب
اقتصاراً نقل مینمایم و تفسیر آقان تحت نوع سابع و اربعون در نسخ و منسوخ فی
ضرب ثالث من النسخ فی القرآن مذکور است حدیث ابن ابی حاتم عن ابی لہیقہ عن
ابی الاسود عن عروۃ بن الزبیر عن عائشہ قالت کانت سورۃ الاحزاب تقر فی زمان
ابنی صلعم ہاتی آتی فلما کتب عثمان المصاحف لم تقدر منہا الا علی ما ہو الان یعنی سورۃ
احزاب در زمان پیغمبر و وصد آیات مقرر بودہ پس ہر گاہ کہ عثمان مصاحف را قلمی
نمود از آنها باقی نماند مگر بہت دریکہ حالاً موجود است ازین روایت ظاہر می شود
کہ در تمام عہد رسالت و زمان شخین سورۃ احزاب دو صد آیات قرأت مینمودند و
تصحیف عثمانی نقصان واقع شد نہ آنکہ گویند کہ منسوخات غیر مقرر در دین تصحیف

فتح ششم و اجلاس منصفین الخواتم ۳۹۳
تسید در میان اجلاس و مشکب کتب

خارج شده اند وقت بروسیه ملی دین ضرب ثالث روایت دیگر ازین شکفت تراورده

عن حمید بن بنت ابی یونس قالت قراء علی ابی یوسف بن شامین سستی مصحف عائش

بن امة و ملائکته یصلون علی الصبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیہ وسلموا علیما و علی الذین یصلون

الصفوف الاول قبل ان یغیر عثمان المصاحف لم یصل انک در مصحف عائشه درین آیه فقره

و علی الذین یصلون الصفوف الاول قبل ان تغیر و ادون عثمان مصاحف را شامل بوده بود

که خلیفه وقت قرآن بدون را تغیر نمود به نقصان مصاحف اما احدی مجال انکار

یا منع ترویج یا تقای مصحفی علی ما هو کان پیش تسلط و قمر خلیفه میسر نیامد ازین مضمون

احبار که مفروضه و کذب وقایع خلافت مسلمین بودند چگونگی علی لسان الناقین

جاری می شد که خلافت باه متوالیه ایشان مانع بود و فاس آنکه زمان پر شور خلفاء

بنی امیه در اطفاله حق و اجلاس باطل نه انچنان بوده است که محتاج شواهد و بیینه

باشد صاحب صواعق محرقة هم معترف شده است در فصل دوم از باب ششم و آن

ابی الحدید در اوائل جزو یازدهم شرح نهج البلاغه از کتب حدیث ابوالحسن بدایینی

مفصل بکلام مختصر آورده و فاضل بدایینی شرح شیوخ محدثین و ایتمه روای معتبرین و عالم اخبار اسلام

صاحب مصنفات انساب و ایام بود و کما نقله الحافظ السمعانی فی کتاب الانساب

لم یخص ترجمه اش چنین است امیر معاویه بعد عام الجماعة بعالم نوشت که فصل اول

و ابلهیت او نقل کند از خون او و مال و س من برأت میکنم پس خطبای او در کوی و

بازار لعنت و تیرا شروع نمودند نعوذ بالله و هر کوفه و بصره زیاد بن سمیه را حاصل

سفر کرد که او از شیعیان علی مرتضیٰ علیه صلوات اللہ معرفت تا مصیبت داشت پس
 برگردان ایشان را قتل کرد و بقیه السیف را از عراق خارج کرد و باز امیر معاویه نوشت هر که
 فضائل و مناقب عثمان روایت کند ایشانرا قریب سازید و اگر ام نماید تا آنکه
 از حبس دور مناقب عثمان بکشاید بعد از آن بهمان عمال قلمی بنویسد که احادیث و حق
 عثمان بکثرت شده و در هر مصر و ناحیه شایع گردید حالاً در فضائل شیخین دعوت نماید
 استیمنه بدست فرموده که من بنیم اخبار کثیره را در مناقب صحابه مقتضی اند بپوشانند بقیه
 مزارند تا آنکه بر منابر مذکور می شوند و در سین اطفال را مثل تعلیم قرآن تسلیم نمایند
 و بابیشان روایت می کنند استیمنه مخصوص کلام این اطفال است حق و احیای ابطال
 بقتل نفوس و تهدید بر نقل فضائل الامحار مانع جید است از اظهار نصوص بر خلافت
 و استحقاق اهل بیت من عند اللہ خصوص پس آنچه بدین همه موانع شدید و عوائق
 عظیمه بنیم ظهور الحق یصلو ولا یعلیٰ است و در نه انجمن فوائده مخصوصه که فحاشا
 این خلافت با امر ارجبائره کازوفات خیر الورا تا انقضای دولت خلفاء
 عباسیه مستمر مانده معجزه از معجزات ولایتیابی که توان شمرد و اینجا بدو ازده تا اخبار بعد و این
 اطهار اختصار می نمایم پس -

از کلام احادیث حضرت بنوی که در استحقاق خلافت مضمون نفس جلی و برهان
 قطع است ما رواه العالم الربانی والنور الشعاعی فی المحدث الاوحد العلم المفرد ابن
 بابویه طاب ثراه فی کتاب النصوص علی الایمه الاثنی عشر و نقله عن السید ہاشم

البحرانی طیب رسی نے کتاب غایۃ المرام فی حدیث طویل عن انس بن مالک (اقتضای
 بالقول المشهور والفضل بالاشہد بہ الاعداء) قال قال رسول اللہ صلعم خلقنی اللہ
 تبارک وتعالیٰ وابل ینی بن نور واحد قبل ان یخلق آدم تسعة آلاف عام ثم نقلنا الی
 صلب آدم الی اصلااب الطاہرین ومنہما الی ارحام الطاہرات نقلنا یا رسول اللہ
 فاین کتم قال کنت اشباحا من نور تحت العرش سبج اللہ وجمہ الحدیث یعنی فرمود
 سرور عالم کہ تبارک وتعالیٰ مرا واپل بیت مرا از نور واحد پیدا نمود قبل از خلق آدم
 آدم نہ ہزار سال بعد از ان در صلب آدم مارا نقل نمود پس از ان از صلب طاہرین
 یعنی در پشت ہاسے مومنین و از انہا در ارحام مومنات و سلامت متقل کر و گفتہ کہ یا
 رسول اللہ شما کجا ماندید و بر کجا بودید فرمود آنحضرت کہ ما در عالم اشباح
 نور تحت عرش سبج اللہ و تجمید او میکردیم انتہی بلخصہ و این حدیث تفسیر
 حدیث اولیٰ است بقولہ صلعم تلیقت انا و علی بن نور واجب کما رواہ العاصم و
 الخاصتہ و درین مقام خواص و اسماء شہر خلافت جناب امیر قابل اطہار است
 منہما فی قولہ بن نور واحد و منہما فی قولہ قبل ان یخلق الخ و منہما فی قولہ ثم نقلنا من
 صلب آدم الی اصلااب الطاہرین و منہما الی ارحام الطاہرات و منہما فی قولہ
 سبج اللہ و جمہ کہما یاتی بیانہا اما حدیث نور از روایۃ عامہ و خاصہ با سانیہ
 محتلفہ و بطرق متنوعہ از معاشر صحابہ رسول اللہ جنابہیر اسلام و علماء اعلام و اعیان
 امت و خاصان اہل سنتہ و الجماعۃ تبعیارات شستہ و ہجائے متحدہ کہ مستجدہ مفاداً

انفا انشاء الله در کتب اخبار و فضائل و مناقب و سایر خود و معانی نقل فرموده اند چنانچه
 علامه حبیب اللہ الکریم یا ابراهیم بن عبداللہ الوصالی العینی الشافعی در کتاب الاکتفا فی
 فضل الاربعة المحققه از سلمان الفارسی آورده قال سمعت رسول اللہ صلعم
 یقول کنت انا و علی نوراً بین یدی اللہ تعالیٰ قبل ان یخلق آدم باربعه عشر ایهام
 فلما خلق اللہ آدم قسم ذلک النور جزئین فجزرانا و جزر علی ابن ابی طالب خریج الامام
 احمد فی المناقب و از جناب امیر العرب روایت کرده قال قال رسول اللہ صلعم
 خلقت انا و علی من نور واحد نسج اللہ علی عرق العرش من قبل ان یخلق ابونا آدم
 بالقیامت عام فلما خلق آدم صرنا فی صلبه ثم نقلنا من کرام الاصحاب الی مطهرات الارض
 حتی صرنا فی صلب عبد المطلب ثم اتقسمتا لضعیفین فصرنا فی صلب عبداللہ و صار
 فی صلب ابی طالب فاتخارنی بالنبوة و اتخار علیاً بالشجاعة و العلم و الفصاحة و استلق
 لنا اسمان اسماء فاللہ محمود و انا محمد و اللہ الاعلیٰ و ہذا علی خریج الحافظ ابو الریح ابن ابی عمیر
 الکلاسی الاندلسی فی کتاب الشفا و ہو ممدوح فی رجال الذہبی کما فی تذکرۃ الحنفی
 و ابن المغازلی کہ موافقات مناقبش شرح اخبار براسے ابن حجر الشافعی مستند فی
 الروایۃ عند المالکی و الحنفی و الحنبلی است در کتاب مناقب تتمہ ابن حدیث از جابر بن
 عبداللہ بن سنین نقل سے فرماید کہ تمہما جزئین جزو فی صلب عبداللہ و جزو فی صلب
 ابی طالب فاخرجتہ نبیاً و اخرج علیاً و صیاً و سید علی الہمدانی کہ از عظمائے محدثین
 و عرفائے متورعین حنفیہ و شیخ الاجازہ صاحب تحفہ اثنا عشریہ است و زیوۃ القرطبی

از سلمان فارسی روایت مینماید بانه قال صلعم خلقت انا و علی من نور واحد قبل ان
 یخلق الله آدم باربعه آلاف عام فلما خلق آدم رکب لک النور فی صلبه فلم یزل فی
 شیء واحد حتى افرقانی صلب عبد المطلب فی البیوة و فی علی الخلفاء و شیخ محمد بن
 الهروی در ریاض الفضائل آخر فقره حدیث همین لفاظ آورده فاخر حنی نبیا و اخرج علیاً و
 و احمد بن ابراهیم در جوهر النقایس همین جور آورده ففی عادت البیوة و فی علی الخلفاء
 و علامه ابوشجاع شیبزی در شهر دار الدیلمی در فردوس الاخبار در باب الحائزین بهمین
 طور از سلمان رو نقل کرده است و بگذارواه العاصمی فی زین المقتضی عن ابن مالک
 اما استدلال ما ازین حدیث بلفظ اخرج علیاً و صیاً و بلفظ و فی علی الخلفاء مقصود نیست
 چه این چنین از نصوص است بلکه بیان وجود خمسہ می باشد که در صدر اشارت نمودند
 بنا بر اختصار و تاسید بهمان الفاظ این حدیث از دیگر محدثین بخار نقل می نمایم سبط ابن
 الجوزی در تذکره خواص الائمة حدیث کنت انا و علی بن ابی طالب نوراً بین ید سے
 الله تعالی قبل ان یخلق آدم باربعه آلاف عام را الفاظ حدیث خلقت انا و علی من نور
 واحد را که امام احمد در فضائل و رد گفته که رجال این حدیث ثقات می باشند پس
 و جمله حدیث براسه توشیح باقی مانده یک فقره ثم نقلنا من آدم الی اصحاب الطاهرین
 و منها الی ارحام الطاهرات و یگرے نسج الله و نوره اما اول و آخر من حدیث الجمع بین
 الروایات مرویات صدر از الوصابی یعنی الشافعی است و ابو الفتح محمد بن علی
 النطنزی که شیخ و او ستاد سمعانی است در کتاب خصائص علویة از سلمان فارسی

بچنین عبارت نقل کرده خلقت انا و علی بن ابی طالب من نور عین العرش اسم الله و

تقدس من قبل ان یخلق الله عزوجل آدم باربع عشرة الالف سنة فلما خلق الله آدم

قلنا الی اصحاب الرجال و ارحام النساء الطاهرات الحدیث و در روایت حافظ ابو البرص

المعروف بابن سبع در کتاب شفاء هم درین حدیث الفاظ مذکور خلقت انا و علی بن نور

واحدیج الله علی تن العرش من قبل ان یخلق ابو نادم بالفی الف عام فلما خلق

آدم صرنا فی صلبه ثم قلنا من کرام الاصلاب الی مطهرات الارحام الحدیث باثور

است و محمد صدر عالم در معارج العلی از ابو الریح سمین حدیث را نقل فرموده و ابو محمد

احمد العاصم در کتاب زین الفقه شرح سوره یس فی حدیث نور را بطریق شسته و

سبل متعدد روایت کرده از ابنجد از ابو حاتم در حدیث انس بن مالک آورده خلقت

انا و علی بن ابی طالب من نور واحدیج الله عزوجل فی بینه العرش قبل خلق

الدنیا و لقد سكن آدم الجنة و نحن فی صلبه و لقد ركب نوح السفینة و نحن فی صلبه

و لقد قذت ابراهیم فی النار و نحن فی صلبه فلم یزل یقلبنا الله عزوجل من اصحاب

طاهرة الی ارحام طاهرة الحدیث و ابراهیم الحموی نے در فراد اسطین و موفق بن احمد

المعروف باخطب خوارزم و محمد بن یوسف الکبخی بروایت ابن عسکر از سلمان فارسی

در کتاب کفایة الطالب و علی الهدائی در سودة القربی و در روضة الفردوس و ابن

المغازلی در کتاب مناقب و شیخ محمد الواعظ الهروسی مذکور در کتاب ریاض المسائل

از سلمان فارسی قوله صلوات الله علیه و وسیع الحدیث مذکور و غیره

نقل کرده اند چونکه بعضی از متعصبین از اهل نواصب بدعوی موضوعیت این حدیث نیز در متن حدیث گفتا ندکه شرکت نور جناب امیر در نور بنومیستلزم و جواب ماست او بلا فصل نمیشود لهذا بعد از خارج آن از روایات ثقات اثبات استحقاق از متن حدیث عبارات مذکوره می نمایم و الله الموفق والمعین و نستعین قوله صلعم خلقت انا و علی من نور واحد و ال صریح است بر خلافت عاصمه و امامت مطلقه حضرت مرتضوی زبیر که نور محمدی بذاته من قبل الله از روز خلقت بوجه مزید شرف کمال قابلیت و بلوغ لیاقت در امر خلافت و ریاست استحقاق وافر میداشت و حدیث قدسی لولاک لما خلقت الافلاک مخبر این دعاست شاه ولی المدد در ازاله النحفا افاده فرموده است که نفوس قدسیه انبیا و علیهم السلام در غایت صفا و علو فطرت آفریده شده است و در حکمت الهی بهمان صفا و علو فطرت مستوجب وحی گشته اند و ریاست عالم به پیش سفوض شده قال الله تعالی الله اعلم حیث یجعل رسالتک لیس خبر آن نور که در غایت صفا و علو فطرت آفریده شده و در حکمت الهی بهمان صفا و علو فطرت مستوجب وحی گشته لامحال مستحق آن کرامت است الا ما استثنی منه بقوله صلعم لانی بعدی خواهد گردید و سونکد این باجتهاج در بعضی طرق حدیث نور مذکور است چنانچه علی بن ابی طالب طاب ثراه در تفسیر مجمع البیان از ابن عباس در حدیث طولانی آورده که آنحضرت فرمود خلقت الله نوراً تحت العرش قبل ان یخلق آدم باربعه عشر الف سنه قبل ان یخلق الله آدم القانور فی صلب آدم فاقبل یتقل ذلك الذر من صلب

اسے صلیبی لیتے تھے۔ عبدالمطلب بن عبدالمطلب و ابی طالب محلقے ربی من
 وذلک التور لکنہ لابی بعدی و توفیق ابن طریق از طرق عامہ بدو و تحقیق سے باشد
 اولاً در احادیث صدر گذشت قول صلعم فاخرجتہ نبیاً و اخرج علیاً وصیاً و قولہ ففتن
 النبوة و فی علی الخرافة و در حدیث سلمان فارسی کہ علامہ نطنز در خصائص علویہ
 روایت نموده چنین است فكان اسمی فی الرسالۃ و النبوة و کان اسمہ (علی) فی
 الخرافة و الشجاعة فانار رسول اللہ و علی سیف اللہ و این افراد از متن حدیث نہایت
 رفع بہمان دخل است آنچه بوجہ اتحاد فطرت و علو صفات مقتضی مساوت منصب بودہ
 لہذا بعد ذکر اتحاد طینت و فطرت بفرض رفع ہمین اشتباہ صراحت بہر دو منصب
 نموده ثانیاً در بعض طرق حدیث بجای صراحت مذکورہ حدیث فعلی منی و انامنا
 لحمہ من لحمی و من دمی شامل است کما رواہ العاصمی فی کتابہ زین القتی و
 المحموی نے فی کتابہ فراید السمطین و شہاب الدین احمد نے تو ضیح الدلائل و شرح
 متن باین حدیث از احمد نجدی سے بایستہ نیکہ کہ از دے صاحب تو ضیح الدلائل شہاب الدین
 چنین نقل سے فرماید قال العلامة مطلع الکشف و الکرامۃ جلال الدین احمد نجدی سے
 يقال فلان منی و انامنا ویراد بیان غایت الاختصاص و کمال الاتحاد من الطرفين
 و تدبیری من بعضہ البیدل قولہ ارضیتم بالحیوة الدنیا من الآخرة اسے بدل الآخرة انامنا
 و ہوسنی اسے انابدلہ و ہو بدلی اسے کل منہا قائم مقامہ الا فیما استشاء الدلیل
 انتہی بقدر الحاجہ بلخصہ اسیکہ در غایت اختصاص و کمال اتحاد از طرفین سیکویند

فلان شخص از سن تا سن از روئے باشم و گاهی حرف من یعنی بدل سے آید چنانچہ فی قولہ
 ارضیتم بالحیوة الدنیا من الآخرة یعنی آپارا ضعی شدید شمایحیات دنیوی بعوض اخرت
 و مفاد انا منہ دیہوننی یعنی من بدل اوہتم داو بدل ہست یعنی ہر دو قائم مقام
 یکدیگر سے باشند مگر ورا تخریک دلیل مبرہن و نفس روشن متمیز نمودہ باشند پس
 این کمال اتحاد و غایت اختصاص کہ مقتضی مساوت در منصب بودہ مخصوص شدہ
 است قبول صلعم لابی بعدی عام ازینکہ در حدیث مذکور باشد یا در جاے دیگر
 پس ابن توجیہ شریف نیز توضیح معنی متن حدیث نور است و من لم یحبل الدنیا لوراً
 فلان من نور و باید دانست کہ اتحاد این نور مقتضی قرب قرابت و تقرب برابرت
 است چونکہ اتحاد نور نیوے و مر تقنوے مخصوص است پس قیاس اتحاد طینت جعفر و
 عقیل و حمزہ و عباس رضی اللہ عنہم بانحضرت بقرب نسبی بلا فصل باین تقرب تحقیقی نمیتواند
 اما بقربت و ذورحمے چونکہ اباعد قریش دعوی خلافت نمودہ اند لهذا بمقابلہ آنھا
 حجت بقرب قرابت نسبی البتہ اقوی و ارجح در امر خلافت میباشد کما قال ابو بکر
 عشیرتہ و اقاربہ و ذورحمہ و نحن اهل الخلافۃ ازین حجت واضح گردید کہ محض قرب
 قرابت نیز موجب استحقاق در امر خلافت ہست و از انجا کہ در اتحاد طینت و جزئیت
 در قطرت نفس مبرہن برآمد فلا جرم این از دعوی قرابت بدرجہ اولی و امری حجت
 اقوی سے باشد زیرا کہ طرف مقابل مدعیان قرابت قبیلہ انصار بودند کہ بتلحجبت
 قرابت ہمہ انصار و ہم کشیدند و محض عصمت و عاجز و ساکت گردیدند و بطریق طاعت

و بیعت پیوند پس از شمار و کردار جم غفیر انصار واضح و آشکار است کہ قرابت در امر خلافت
 حجت است بنا بر تعلیقات اثبات اتحاد طینت و وحدت نور رسالت و ولایت بر بان اقوی
 بر اس استحقاق خلافت است و چونکہ خلافت النبوة زائد از یک کس بدیگری نمی رسد چنانکہ
 خلیفہ ثانی خود را خلیفہ رسول اللہ نیکت بلکه خلیفہ خلیفہ رسول اللہ میفرمود و بوجه طوا
 خود را امیر المؤمنین نام نهاد کما فی تاریخ الخلفاء لهذا العبد ثبوت استحقاق خلافت از وحدت
 طینت بحق شاه ولایت ضرورت اثبات بلا فصل نمانده است قوله صلعم قبل ان یخلو
 آدم الخ و ولایت میکند کہ قبلیت مذکورہ بنا بر مصلحت مزید شرف و سمو مدارج و علو معارج
 می باشد بر تمام عالم ورنہ در تقدیم و قبلیت ترجیح بلا مرجح و صد فعل عبث لازم می
 و ہو باطل بالضرورة فی افعال القدرۃ و از جملة اسباب ترجیح کہ یافت می شود باقال
 اللہ تعالیٰ لا اوم فی حدیث القدسی فی حق آل العباد و الختمۃ النجباء ہو الا خمس من اولادک
 لولاہم باخلاقک یعنی در حدیث قدسی وارد شدہ و پیغمبر صلعم خبر داده کہ خدا سے عزوجل
 حضرت آدم گفت کہ اگر این جنین از اولاد تو بنویس ترا خلق منی کردی مگر انجیح المحویین
 باسناده فی کتاب فراند اسمطین از اینجا واضح شد کہ سبب نور طینت و علت سابقیت
 فطرت اینحضرت ہمین شرف مزید و فضل حمید است کہ اصل خلقت مخلوق میباشد
 و اصل پر فرج بر وجه مقدم می گردد پس بختن پاک اشرف و اقدم بر حضرت آدم و دیگر انبیاء
 جمیع عالم هستند و بہر کہ اصل و مقدم بر انبیاء در وجود فطرت است حق خلافت و امامت
 باوست بدلیل فیما استثنی عنہ و آن عمدہ نزول وحی میباشد و در حق مساوت مطلقہ میباشند

در منصب نبوت و رسالت قول صلعم نقلنا من صلب آدم الی اصلااب الطاهرین و منها
 الی ارحام الطاهرات دلالت میکند که آبار و اسماء و اجداد و حبهات نبی و علی از نجاست
 کفر و سفاحت مبرا و پاک بوده اند آنچه در بعضی طرق عامه لفظ کرام الاصلااب الی مطهرات
 الارحام وارد شده است و بظاہر شبیه میشود که این اثر قول اصلااب الطاهرین و منها الی ارحام
 الطاهرات تمیز است چه در اول صلب هاست طاهرین بمعنی پشت پاکست پس ارحام مسلمات
 مذکور است و اطلاق طهارت بر کافر و مشرک صحیح نمی شود و بقوله تعالی انما المشرکون
 نجس و در نجای طاهرین و طاهرات وارد شده پس مراد از ان مسلمین و طهارت اند و در ثانی کرام
 صفت اصلااب و مطهرات صفت ارحام واقع شده پس لطافت آنها از مطلق سفاح
 مراد است بدلیل روایت انکه دلان بن اصلااب طاهره الی ارحام طاهره با ثور است و ازین صفت طهارت
 که بر اصلااب و ارحام است خصوصیت طهارت از سفاح بهوید اترست نه از نجاست
 کفر و شرک میگویم که اطلاق طهارت هر گاه بر کل جائز نیست بر بعضی اجزا و آن کل چگونه
 صحیح خواهد شد عضو از اعضا شرک را بدلیل انما المشرکون نجس کا طاهر نخواهند
 گفت نه سفاح و زنا موجب نجاست صلب و رحم و مولود است نه امثال مشرکین اولاد
 زنا نجس می باشد تا آنکه اطلاق طهارت بمقابل زناست اول باشد مگر بعنوان مجاز
 اتم شاذ و بجا مجاز قرینه و آله می باید و در نیکام خلاف آن از احادیث مستند قوی السند
 آبار و اجداد خیر المسلمین ثابت میشود چنانچه حافظ جلال الدین سیوطی در کتاب طراز العلماء
 فی الفرقین بین العمائم و القمامه در اثبات اسلام ابوین بنی المشرفین رسول تعلیمین

فرموده الثالث انما كانا على دين ابراهيم ماعبدوا قط في عمرهما الا صنم وامجاد هذا المنسك
 قوت السند كثيرة العدد عظيمة المدد لا يقوم لروها احدا تنتم يعني ابو بن رسول الثقلين بردين ابراهيم
 يوعد كما به وخرود باعباد اصنام نموده اند و در بنیاب احادیث قوت السند كثيرة
 العدد عظيمة المدد به با شند که اهد بر اسے روا انما قدرت نداد و تنتم لخصه و هر گاه که ابو بن
 واجد او پیغمبر بر دین صیغه ثابت شدند و همین احب داد امیر امجاد اندا بن جناب
 بقسمه لم یسجد قط پس طهارت نسل و هم نفس جناب استحقا کرامت اردو حافظ سیوطی در مولف
 ثالث که موسوم است بدرج صیغه فی الآبار الشریفه اثبات اسلام آباء واجد او رسول
 امجاد فرموده است و بکذا فی کتاب طراز العاصم و در درجه ثالثه از درج صیغه نبی کو احی
 مسکت اهل عوجاج افاده نموده عبارتش است که الدرجه الثالثه انما (ابوی البنی) کا تا علی
 علی التوحید و دین ابراهیم علیه السلام کما کان علی ذلک طایفة من العرب و نهد طریقته
 الامام فخر الدین الرازی و زاد ان آباء البنی صلعم کلم الی آدم علی التوحید و دین ابراهیم لم یکن
 منیم شرک قال مما یدل ان آباء صلعم ما کانتوا مشرکین قوله لم انزل النفل من اصحاب الطاهر
 ابله ارحام الطاهرات و قال تعالی انما المشرکون نجس فوجب ان لا یکن احد من اجد
 مشرکاً و قال من ذلك قوله تعالی الذی یراک حین تقوم و تعلبک فی الساجدین معناه
 انه ینقل لوره من ساجد الی ساجد قال و بهذا التقریر فالآیة و التعلی ان جمیع آباء صلعم
 كانوا مسلمین قال و حین تعلب القطع بان والد ابراهیم ما کان من الکافرین انما کان ذاک
 عمداً فی ما الباب ان یحل قوله تعالی و تعلبک فی الساجدین علی وجه آخر و از اوزوت الروایة

بالکل ولاسنا فاقه بینهما وحب حمل الآیة علی الكل یعنی بقدر الحاجة یعنی بدرستی که ابوبن پیغمبر
 خدا صلعم سوحد و بر دین ابراهیم بودند چنانکه در آن زمان طائفه از عرب سوحد و بر دین جنیف بودند
 و همین قول فخرالدین امام رازی است و زیاده نمود رازی برین قول که آباء نبی صلعم کلمه تها
 آدم بر توحید رب مجید و بعد از حضرت خلیل بر دین و سه بودند و ایشان نجاست شرک
 بنوده و امام رازی گفت و از جمله دلائل که دلالت میکند که آباء آنحضرت صلعم شرکین نبودند
 حدیث پیغمبر است که فرمود لم ازل نقل من اصاب لظاهرين الی ارحام الطاهرات و
 من یگوید که این حدیث لفظاً و معنأ مطابق حدیث سجوت عنده است و امام رازی گفت
 قال نعم انما المشركون نجس پس واجب آنکه یکے از اجداد آنحضرت مشرک نباشد
 و گفت و ازینجا است قوله تعالی الذی یراک حين تقوم و تعلبک فی الساجدین یعنی
 بدرستی که او نعم نقل فرموده نوزی را از ساجد ساجد دیگر و گفت و باین تقریر
 که دلالت منماید بر تحقیق حجج آباء البنی صلعم نمین بودند و گفت درینوقت واجب
 شد بالیقین که والد ابراهیم خلیل السلام از کافرین نبود بلکه از علم ابراهیم کافر بوده و فاسیت
 کافی الباب اگر قول نعم و تعلبک فی الساجدین بر وجه دیگر حمل نمایند پس وقتیکه روایات
 بر اسلام آباء و اجداد بنی کلمه وارد شده اند و در آنها سنا فاتی نیست واجب شد حمل آید
 بر اسلام کل آباء و اجداد آنحضرت است شخص ترجمه از استدلال سیوطی و احتجاج فخر رازی
 ظاهر و باهر است که احادیث در اسلام و ایمان آباء و اجداد رسول منان سنا فاتی ندارند
 و با وصف خظور و جوه اخری در معنی آیکر جمیل معنی آن بر اسلام کل آباء سیدالانبیاء

واجب است و از جمله روایات همین حدیث نور است که فخر رازی بان احتجاج بر اسلام
 آباء خیر الانام فرموده است نه از حدیثی که من اصلا ب طاهره الی ارحام طاهره بر همان
 معنی باید کرد آنچه از حدیث من اصلا ب الطاهرین الی ارحام الطاهرات متخرج میشود
 چه طهارت رحم نخب طهارت ذو صلب نور هم است و از سوانح وقت احتجاجی که بوجه آخر
 عالی بنیامیم که خیر المرسلین افضل در جمیع صفات کمالیه و محاسن جمالیه بر انبیا کریم و مرسلین

عظام بوده اند و قال الله فی حق آباءهم و اخوانهم و من آباءهم و ذریاتهم و اخوانهم و اجنبیائهم
 و بدین هم الی صراط مستقیم و مفاد لقب برگزیدگی است و آن حاصل نمی شود مگر بعد از اسلام
 بلکه این صفت خاصه مخصوص با نبیاء و اوصیاء ایشان است و مفاد هدایت متضاد ضدالت
 است پس قوله بدین هم الی صراط مستقیم نص صریح است بر اسلام آباء و اخوان انبیا علیهم
 السلام و این هدایت برگزیدگی عنایت خاص و فضل با اختصاص از بارگاه ایزدی است
 که بحضرات انبیا علیهم السلام منبذول شده است پس چگونه میتوان گفت که آباء و اخوان
 مقبولین با سلام شرف باشند و آباء و اجداد افضل المرسلین با همه برکت نور انحضرت
 از شرف اسلام محروم باشند و هیچ نصیبی نبرند نفوذ بالمدد هر گاه طهارت آباء و اجداد حضرت
 نبوی بدلیل قوس قلبک فی الساجدین ظاهر و باهر که دیدیمین دلیل در طهارت آباء
 جناب امیر است و وقتیکه ابوبکر رسول الثقلین در زمانی موجود بود و بدین جنیف بودند که طایفه
 عرب نیز بر همان مذہب و ملت خفیه موجود بودند پس از اسلام ابوطالب چه شکلی در
 باقی است مخصوص در نیحالت که دین عبدالمطلب پدر و عبدالمطلب برادر بنا بر احتجاج
 ما سبق قلبک فی الساجدین موافق آئین حضرت ابراهیم بود خلافت خاندان چه چگونگی است

احتجاج بر اسلام

اصنام شتعل سے ماند و منکرین اسلام حضرت ابوطالب یا ہمیں حجے است کہ بچوان دعوت
اسلام تمام قریش گفتند نحن لانرغب عن عبدالمطلب كما قال الاعور الناصب پس عرض
این جواب بہان حجیت براسے اسلام ابوطالب ہے آرم کہ ابوطالب کے دین عبدالمطلب بود و حضرت
آن بروین ابراهیم بود پس ابوطالب بروین ابراهیم بودہ اما انکار بوجہ نظر سکری بودہ
باشد و این ہم از حضرت ابوطالب غیر مروجے است بلکہ اسلام آوردن بدین محمدی نہی بود
صحیحہ ایمہ ہد او باشعارش کہ در حمایت خیر الورا بنظم آوردہ ظاہرے شود لایق بیاننا ہذا المقام
مخافہ سخن تطویل لہرام اما احادیث بطریق اہل البیت علیہم السلام در اسلام ابوطالب
باسناد صحیحہ در کتب فرقہ مروجے شدہ اند و توثیق این با کلام ابن اثیر ظاہرے شود کہ
قال فی جامع الاصول و اہل البیت یرحمون ان اباطالب مات مسلماً و ہذا کان للتمسک
پس این التزام اسلام در جمیع جماعت آباد کرام و اجداد عظام و ولایت واضحہ و اہم و بر آنکہ
این فضیلت کہ مختص بحضرات انبیا خصوصاً بذات جناب مصطفیٰ بودہ بہان خصوصیت
حضرت امیر رزانی شدہ کہ آن مخبر کمال طہارت نور و منظر فرید لطف رب غفور بیانش
وافضلیت آنحضرت ولایت منزلت از عام و خاص افراد امت ظاہر بالضرورے گردو
و ہمین دلیل استحقاق خلافت حقہ نبویہ و ریاست مطلقہ دینیہ بوجہ اتحاد و اختصاص در
فضیلت خاصہ ساطع کجذو و الحورے شود و قولہ صلعم نبع اللہ و نجدہ سفید اولویت
افضلیت بر سایر خلقت است چہ انبیا و چہ امت زیرا کہ تسبیح و تمجید و تقدس با
تعم عبادت سبحانہ و تبارک است و عبادت از قبل آدم محتوی بر تکثیر عبادت و ثواب

سبب امتداد حسن اعمال و حسنات میباشد پس همین موجب فضیلت عنده المستطیع
است و مورد فضیلت مدعوه حدیث کافی است که از امام هادی انا م ابو عبد الله علیه
السلام مرویست قال ان بعض قریش قال الرسول الله صلعم بائی شیء سبقت الانبیاء
وانت لبعثت اخرهم و خاتمهم قال انی كنت اول من آمن بربی و اول من اجاب عنی
اخذ الله بیثاق النبیین و اشهدهم علی انفسهم الست برکم الخ قالوا بلی فقلت انا اول نبی
قال بی سبقتکم بالاقرار بالعدا منتمی و بعضی ترجمه آنکه بعضی اهل قریش پرسیدند از رسول خدا
صلعم که کدام شیء از انبیاء سلف سبقت در فضیلت برده حالانکه آخر ایشان حجج بود
شده و خاتم ایشان هستی فرمود آنحضرت بدرستی که من اول آنکسائی نیستم که ایمان
عبد آورند و اول آنکسائی هستم که اجابت نمودند و قیامت که خدا از انبیاء اخذ بیثاق
نمود و گواه گرفت ایشان را بر نفوس ایشان که گفت است برکم الخ گفتند بی پس من
اول نبی بوده ام که گفت بی لهذا مقدم بود و ام و سبقت نمود و ام بر انبیاء بسبب
اقرار بر نبوت خداوند تعالی و دیگر اقرار بیثاق با سبب اجازه است ازین حدیث
مستنبط میشود که اجتماع حاضرین هر که در اقرار توحید در با لوالهین و در با پیمان با
احکم الحاکمین سبقت جوید سزاوار فضیلت و اولویت و اقدسیت بر جمیع مردمان است
و نور علی قبل از خلق آدم از نبی نوع انسان در سبب و تمجید و تقدیس او تعبه سبقت فرمود
است پس نور آنجناب مقدم و اقدم و اولی و افضل است بر زوات و اشخاص و ارواح
همکنان از نوع انسان چنانکه آنحضرت نخته رسالت اقدم و اسبق بر جمیع نوع نبی آدم

ہستند و ریخا اگر استثناء منصب عارض نشدی آنحضرت ولایت منزلت بہ منصب
 نبوت فائز شدہ فلاجرم استحقاق خلافت نبویہ کہ تلوم مرتبہ رسالت است آنحضرت
 ازین اقدسیت و اسبقیت واضح تر است اما حامیان حریم سقیفہ بنی ساعدہ و فضائل
 خوابان شیوخ ثلاثہ از مطالعت اولویت و افضلیت علم تفسیر کہ درین حدیث نور
 مذکور طاریت آبار و انہما ت وسیع و تقدیس بجا آوردن آن نور قبل از ظهور و بابتیان بیان
 اتحاد فطرت نورین ماثور است و در قرآن واجب الاذعان ہم وارد و مذکور است سرگرم
 گردیدہ گاہے منکر صحت حدیث سے باشند و وقتے اتحاد نور استلزم وجوب است
 بلا فصل نمیدانند و چہ باز آئے این خبر درایت اثر حدیثی تازہ در اتحاد طینت
 ثلاثہ آنحضرت رسالت بکمال شہم ذر ویدہ سے آرنند و نمیدانند کہ اگر این حدیث
 نور از تم صفات سے بود اکابر بخار بر محمد بن ابیہنث مثل سبط ابن الجوزی و تاج حدیث
 ملازقات نے گفتند و اعظم خدام احادیث مثل امام احمد بن حنبل و پسرش
 عبد اللہ صاحب زوائد کتاب مناقب و ابن سنیع اندلسی کلاعی و ابن معاذلی
 و علی ہمدانی و ابراہیم الحموی نے صاحب فرائد اسمعین و شہاب الدین احمد صاحب
 توضیح الدلائل و جلال الدین احمد الخجندی و ابراہیم الوصالی صاحب الاکتفا و اخطب
 خوارزم و ابو منصور شہر دار الدیلی کہ اخطب خوارزم سبند اور روایت نمودہ است
 و ابن عساکر و محمد بن یوسف کنجی صاحب کفایت الطالب و ابو الفتح النطنزی و جلال
 محدث شیرازے نیشاپورے صاحب اربعین و صاحب لطیف صاحب یاقوت النضر

و محدث شریف الدین الطالبی لقرت صاحب نزل السائرین فی احادیث سید المرسلین
 و شیخ الاسلام حافظ احمد ابن محمد بن عبد عسقلانی صاحب تسوید الفردوس و شیخ واعظ المعروف
 و عبد الکریم بن محمد بن فضل القزوی نے الرافعی کہ از روی صاحب فراید السطین نقل کرده
 است و ابو محمد عاصم^{۲۲} و ابن مردویه^{۲۳} الاصبہانی کہ از خطب خوارزم سبند او نقل فرموده
 است و حافظ ابو عمر یوسف المعروف بابن عبد البر القرطبی صاحب کتاب بہجت
 المجالس و انس المجالس کہ وجودش از کشف الطنون چلپے ہویداے شو و خطیب بغدادی^{۲۴}
 صاحب تاریخ بغداد و ابو شجاع شیری بن شہر دار الدیلمی الهمدانی صاحب فردوس
 الاخبار و دیگر ناقلین اخبار و اساطین دین سید مختار مثل سطرزی و زرندی و امام صالحی
 باسناد ہم سلسلہ فروعاً و امثال ایشان از معاشرت تابعین و محدثین متاخرین بچو محمد صدر علم
 و محمد سید کیسود راز و غیر ہما کہ جم غفیر و گروہ کثیر متوکلین اخبار و خادمین سنن سید ابراہیم
 سے باشند باسناد خود ہلنے نمودند و احتجاج بابین حدیث شریف نبی فرمودند حالاً
 جماعت محدثین بابین حدیث شریف را چندین طریق اخراج نموده اند و بعضی اشخاص
 کرده اند چنانچہ امام ابن جنبل و ہم از خطب خوارزم و ہم محمد بنی بدو و تا طریق و ابن مغازلی و
 و ہم ابراہیم حوینے بشش شش تا طریق و ابو محمد العاصم تا طریق باسناد خودشان نقل
 فرمودہ اند و ہر گاہ کہ بافادہ از خطب خوارزم مجرور روایت امام ابن جنبل دلیل ثبوت و صحت
 صحت حدیث است و امام او این حدیث را بدو تا طریق نقل میفرماید پس در صحت
 آن چو احتمالے میباشد و بر متہم بوضع بودش حمل آری لعنتہ اللہ علی الکاذبین چو اشکا

سے آروانا حدیث تازہ کہ بقابلہ حدیث نور آوروہ اندوہو ماروسے الشافعی باسناد

الی البنی صلعم انہ قال کنت انا وابوبکر وعمر وعثمان وعلی بن ابی طالب فی الدنیا قبل

ان یخلق آدم بالف عام فلما خلق اسکننا ظہرہ ولم نزل منقل فی الاصلاب الطاہرۃ حتی

نقلنہ الدنیا لے لے صلب عبد اللہ ونقل ابابکر لے صلب ابی قحافہ ونقل عمر

لے صلب الخطاب ونقل عثمان لے صلب عثمان ونقل علی لے صلب ابی طالب

یعنی فرمود بودم من وابوبکر وعمر وعثمان وعلی پیش خداستیعاقبل از آنکہ خلق شدہ آدم بعد

از تہا رسال ہر گاہ کہ آدم خلق شد ما ہمہ را در پشت اور جا بجا داد و ہمیشہ بود کہ ما منتقل

مے شدیم در پشت ہاے پاکیزہ تا آنکہ مرا وقت منتقل فرمود بطرف صلب عبد اللہ

وابوبکر را بطرف صلب ابو قحافہ نقل کرد و عمر را در صلب خطاب نقل نمود و عثمان را در

صلب عثمان منتقل کرد و علی را بصلب ابوطالب جا بجا داد اتھے بلخصہ بہر نوع این حدیث

وضع کہ آثار موضوعیت از تاصیہ ستداین خبر ہویدا است مثل استشہاد ابن آوے

لذنبہ است تاہم رحمت وضع در استشہاد ستقاوست حدیث نور نے کند و متن متین این

بمع فائدہ بحضرات شیوخ نے رسا مذ بلکہ این حدیث جگہ خلافت ثلاثہ را از سر

رباید و بخلاف جناب میر شہادت کافی میدہد اما آثار موضوعیت بدین وجہ یافت

میشود کہ ناقلین جناب لاشراستار روایات را بخوف باز پرس حوالہ تسلیم فرمودہ اند جناب

کابلی صاحب صواعق و شاہ عبدالعزیز و سنار اللہ صاحب سیف مسلول از شافعی

ہمیں قدر نقل کردہ روے الشافعی باسنادہ بخلا حدیث نور کہ محدثین مجہد و حذیفہ و ناقلین

موصوفین سلسلہ اسناد خود ہا را مرفوعا لے الیٰ علیٰ صلعم مذکر اسما روایات ثقات رسانیدہ
 علاوہ ازین حفاظ اخبار بوضع این حدیث انوار معترف شدہ اند کما یاتی پیانہ و توفیق این
 خیر کتاب التذکرے میسر نمی شود بخلاف حدیث نو کہ معارضہ اش معارضین تلاش
 مذکورین در کتب خود با خبر انوار اہل ہزار بے چارگی از انہد موضوعات بر آورده اند اما
 محال انکارنداشتند کہ بگویند کہ این حدیث نور حق توفیق تفران محبت کلام حمید
 ندارد چہ این حدیث انکا شرایت کریم مطابق است چنانچہ در احتجاج امام فخر از سے
 و حافظ جلال الدین سابقا در یافتہ کہ آیہ قلبک فی الساجدین مؤید حدیث نور است
 و درین خبری صحیح اثر براسے توفیق معنی فی الساجدین یافتہ نمی شود ثالثا آیہ کریمہ
 مذکور الصدر من ابائکم و انہم ذریا تم مؤید حدیث نور سے باشد ثالثا اجداد خیر الو
 و اجداد شیوخ ثلاثہ از پشت ہاے بعیدہ جدا شدہ اند لہذا حکم اجداد سید المرسلین
 شامل باجداد شیوخ راشدین بھی گوشے سے نہ خلاف آنکہ اجداد نبی و علی کیے بودہ
 پس انچہ صحیح اجداد و آنحضرت رسالت ثابت میشود یعنی صحیح اجداد جناب امیر صادق علیہ
 السلام آیہ سابلہ و لالت براتحاد نورین رسول الثقلین و ابو السبطین بیفرماید و علی توفیق
 میں است خامسا آیہ من کان علیٰ ہینہ یو تیلوہ شاہدینہ حق توفیق دارو در تفسیر لفظ
 منہ و ما حدیث متفق علیہ کاسے میباشند اول علی منی و انا منہ کما منہ بیانہ ثانی

حدیث تبلیغ سورہ ہرات است کہ در ان مذکور است لا یودی عنی الا انا و جہل سے
 پس ازین مقام بوضوح مرام واضح و لایح است کہ علی از رجال قریب پیوستند و حضرت

حقیق از اخبار بودند ازین وجه در زمره اقربا رسیدا برار بشمار نمی آیند پس این خبر لا اثر محسوب
در معارضه حدیث نور خواهد آمد و بعد فقدان آثار توفیق موضوعیت خبر بوجه حقیق بود
گویی تا ورا سے ذلک زکلام مناظرین ثلاثه مذکورین ثابت میشود که بلا حفظ ضعف
واقف حال روایت بسنحان ضعیف و صد کثیر اصوات در میدان معارضه آوردند
چنانچه نصر الله کابلی میفرماید و بیس فی اسناده من یم بالکذب و شاه عبدالعزیز ترمذی
حدیث نور این خبر متعل اثر را بکلمه فی الجملة نسبت است افاده نمودن آن در صاحب سیف
مسلول همچو آواز مشلول معترف بر ضعیف السند گردیده اند و این بحسب دعای سعادت
است که کابلی بدعوی نفی ستم بالکذب بودن روایت خوانان اثبات را در بیان
عدول وثقات عیاشد حال آنکه اینچنین نفی که مقید با تمام است مثبت عدم کذب
روایت نمی باشد زیرا که ممکن است که راوی کاذب باشد مگر ستم بالکذب نشود
یا آنکه سوء الحافظ بود و خود بالعقد دروغ نگوید و قول و بلوی که فی الجملة
است نه ادعای موضوعیت حدیث نور در مقام معارضه هر دو حدیث اجابا
از مسادقت اسناد می نماید که خبر اشخاص شیوخ نیز موضوع است اما فی الجملة
از و است و افاده صاحب سیف مسلول کشف عوار سنحان ابله فریب کابلی و
دلوی نموده که میفرماید و این حدیث هر چند ضعیف است لیکن در اسناد او ستم بالکذب
نیست انتہای مسلول شد که حدیث اشخاص من یم بالکذب ضعیف است
و عناد بابو الایمیه الامجاد معارضه از ان ملحوظ اهل امداد می باشد اما در ثبوت اشخاص

ابن آوے لہ نہ ہمیں قدر کا ہے است کہ راوے خیر امام شافعی است و کتب
اہل حق نشان ازان پیدا نیست و معارضین کا لیس او یہاں شد پس یہ چگونہ
حجت بر خصم ایشان نہیں و لہذا این حسین خیر چگونہ تقادمت و معارضت با حدیث
متفق علیہ خواہد کرد اما متن متین جنس بر یا بحث فیہ بوجہ شتہ فائدہ بشیوخ نہیں ساند
اولاً رکاکت الفاظ خیر خیر است کہ حدیث مصنوعی است و ضعف آن بعد از مقابلہ

عبارت ہر دو خیر ظاہر میشود چہ واضح یا بحث فیہ از حدیث کتہ انا و علی نور آہین ہر

المد عزوجل قبل ان یخلق آدم باربعہ عشر الف عام فلما خلق آدم الحدیث اقتباس

الفاظش فرمودہ است و الفاظ ان حسین است کتہ انا ابو بکر و عمر و عثمان و

علی بن ابی طالب المد تعالیٰ قبل ان یخلق آدم بالف عام فلما خلق المد اسکتنا ظہر و

لم نزل منقل فی اصلا اب الطاہرۃ الحدیث پس بغور سے باید نگریست کہ درین خبر لفظ نور

نیامدہ است پس معنی انا ابو بکر الخ بوجہ ہم و شخص ہم سے باشد کہ پیش خدا قبل حضرت

آدم یا سمیان بودیم تا آنکہ باشنا صم در صلب حضرت و سے او تعالیٰ ان گزین فرمود

و ہمیشہ در اصلا اب احمد ابو ہریمین منقل مکان فرمودیم و خافت و رکاکت این عبارت

محتاج بیان نیست سلمنا کہ ہمچنین بودہ لکن ہر شے در عالم قدس و در عالم اشباح

و امثال و در عالم شہود ضرور پیش رب بود و است فخر سے ازان برائے احد الذکر

بنوع اختصاص نے باشد بجا لیکہ شرف او باطلاق نور و اتحاد بجناب رسالت

ما تور نشود بلکہ این عبارت سوڈے معنی تفرق باشنا صم بین یک المد واضح است

چہ لفظ نوراً و احد اور نیا غیر وارد است و این بیح شرفی بر اسے شیوخ بار سونخ نمیدانند
 و فقره فی الاصحاب الطاہرہ پیچہ زویدہ فقرہ از واقع حدیث حادثا شدہ است کہ بذیل طہارت
 نسل نورین سیدین مطہرین ہوس طہارت نسل کترین قریش منودہ است حسب ضرورت
 مقام العہدوان طعن و ملامت نسل ایشان تفسیر اصحاب طاہرہ او شان حالی مینمایم ابن ابی اسحاق
 در جزو یازدہم شرح نہج البلاغہ تحت خطبہ احمد المدائنی عن شہ المخلوقین و شرح قولہ

عليہ السلام لم یسبم فیہ عاہر ولا ضرب فیہ فاجر کفتمہ و فی الکلام فرالی جماعیہ من الصحابہ
 فی انسابہم طعن و بعد نقل مطاعن و نسب دیگر صحابہ بیفرماید و اما قول ابن جریر الا علی
 الطبرستانی فی کتاب استرشدان عثمان والد ابی بکر الصدیق کان تاکھا ام ایچ انتہی اختہ

علیس بصحیح و لکنہا انتہی عمہ لانہا انتہی صحز بن عامر و عثمان ہوا بن عمرو بن عامر و العجب من

اتباعہ من فضلاء الامامیۃ علی ہذہ المقالہ من غیر تحقیق لہما من کتب الانساب کیف بمصوبہ

ہذہ الواقعیہ فی قریش و لم یکن احد منہم محوسیا و لایہودیا و لا کان من مذہبہم حل نکاح بنات

الارخ و لا اثبات الاخت انتہی یعنی قول ابن جریر الا علی الطبرستانی کہ در کتاب مہتر شد

وے مذکور است بدرستی کہ عثمان والد ابوبکر الصدیق (کہ بکنیت ابو قحافہ مشہور است)

سماۃ ام الخیر دختر ہمیشہ راتحت موافقت آورد پس این قول وے صحیح نیست مگر انکہ ام الخیر

در کسلی نام داشت و دختر عم عثمان بنت محتر ابن عامر بود و عثمان ابن عمر ابن عامر است

و عجب است کہ سیکہ تلج ابن جریر درین قول از فضلاء امامیہ بلا تحقیق حال انسابہم بخر

از کتاب انساب گردیدہ و چگونہ متصور میشود این واقعہ در قبیلہ قریش حالانکہ احد سے

از ایشان مجوس و یهودی بنود و نه بر مذہب ایشان بود که نکاح دختران برادر و دختران
خواهر را حلال کرده باشد انتہی ملخص ترجمہ گویم کہ حق حمایت و پردہ پوشی ہمچنین بود
کہ ابن ابی سعید بکار برده و تکذیب قول بن جریر نموده و در نہ امر واقع را غیر واقع گردانید
سہل سہی توأمند شد زیرا کہ جناب و سے اگر دیدہ انصاف داشتہ در تکذیب
تاویلات خشک و تغلیط در نسب پیش نیاوردی زیرا کہ طعن در نسب با ہمہ احتقاری
حماؤ بچند وجہ ثابت است اولاً کمال معصوم المسیم فیہ عاہر ولا ضرب فیہ فاجر کما
خود بنفس ذات شرح نموده کہ درین کلام اشارتہ در انساب جماعت صحابہ است
و سیاق کلام کہ در نوح البلاغہ وارد است از قبل دلالت صریح دارد کہ از طہارت نسل
پیغمبر سلم قائمین سخن آقار بہ و ذورحمہ را بدین اشارت خارج فرمودہ است نہ آنکہ
مطلق طعن در نسب قریش و غیبت قریش نموده زیرا کہ ہر کلام باقتضای فصاحت و
بلاغت مناسب مقام می باشد و را و اسے خطبہ و مسند لغت خیر الوراچہ جائے طعن
و انساب صحابہ بودہ بجز آنکہ در ذکر خیریت نسب حضرت رسالت بنا بر دفع دخل آہنا
کہ خودشان را در تنایع امر خلافت سخن آقار بہ و ذورحمہ گفتہ بودند آنحضرت بخواہے
لکنایہ ابلغ من التصحیح اشارت بعبور در نسب ایشان فرمودہ . باذن ابی الحدید با ہمہ فرستہ
طعن مذکور را بذکر مطاعن سعد بن ابی وقاص و زبیر بن العوام و ستمال سے نماید و
در طعن بر حضرت ابو بکر اول سے رہا یہ ثانیاً روایت ابن جریر کہ او سہرا ز خانگی خانوادہ
شیوخ کہا راست محض بہ نقوہ انکار نخط نمیشود و عبث بر تعلق الکلام بن جریر

عجب سے نماید و بلا تحقیق و تدقیق نسب جنابہ ام الخیر و حضرت ابوقحافہ در صدور الزام سے باشد محققین حفاظ و مقتسین ایقاظ ابوقحافہ عثمان را ولد عامر بن عمر گفته اند چنانچہ حافظ جلال الدین سیوطی در تاریخ الخلفاء چنین افادہ سے فرماید ابو بکر الصدوق خلیفہ

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اسمہ عبد اللہ بن ابی قحافہ عثمان بن عامر بن عمرو بن کعب بن سعد بن تیم بن مرہ بن کعب بن لوی بن غالب القرظی القریظی التیمی النخودی و نسب ام ابی بکر میفرماید کہ سلسلے بنت صفور بن عامر بن کعب و کنیت ام الخیر (قالہ الترمذی) سے آخر حبرہ ابن عساکر و قال ابن

عمیرہ فی المعارف نے احتساب راہی بکر الصدوق فرمود عبد اللہ بن عثمان بن عامر و ہر گاہ کہ باعتراف ابن ابی الحدید ام الخیر ابنت صفور بن عامر است پس نتیجہ این مناسکت ہمین ہے کہ ابوقحافہ دختر برادر خود را برائے بخوابی اختیار فرمود اگر ام الخیر دختر ہمشیرہ او نباشد

دختر صفور برادر سے است و این چنین رسم و مجوس بود یا در یہود اختیار کردن فعلی موقوف بر مذہب نیست اگر افعال منکرہ لطائف اہل ہوس خلاف مذہب ملت جائز سے دارند و صاحب جلیبیر نیز ابوقحافہ عثمان را ابن عامر نقل کرده است و ام الخیر

سلسلے مادر ابو بکر حقیقی را بنت صفور بن عامر روایت نموده پس صفور برادر حقیقی یا علاقائی ابوقحافہ ظاہر شد و دختر صفور ام الخیر و دختر برادر یا ہمین مناسکت از اصلا بظاہرہ و از ارحام ظاہرہ سے باشد و حال نسب نجب حضرت عمر غیر ستر است ابن ابی الحدید

در شرح ہمین خطبہ شریفہ روایتی نقل فرمودہ است و لخص ترجمہ اینکہ شیخ المعتزل ابو عثمان کہ جلالت شان از نام نامی اشس عیان است و کتاب مفاخرات

قریش روایت میفرماید که حضرت عمر خیر رسید که شاعران اصحاب مروان را
 عیوب و مشائب ذکر می کنند پس عمر خطاب بر سر منبر گفت ایاکم و ذکر العیوب
 و البحت عن الاصول فلو قلت لا یخرج الیوم من هذه الابواب الا من لا یمت قنب
 لم یخرج منکم احد فقام رجل من قریش نکره ان نذکره فقال ان ذاک انت انا وانت
 یا امیر المؤمنین یخرج انتی بقدر الحاجه الین له و رایتہ یعنی گفت عمر عثمان پر سر نماید
 از ذکر عیوب و از بحث خارج از اصول اگر گویم که فلان نه شود از این درها مگر آنکه
 بے عیب باشد از شما یک بیرون از درها نخواهد رفت پس سر از قریش برخاست
 بر او معارضه و انکار که جواب داد به عمر را و گفت هر گاه من و تو از امیر المؤمنین بیرون
 روند یعنی خروج ما و شما که بیرون رفتن با اتصاف و صمه و عیب خواهد شد و
 این رمز مخفی بحال شنائت بقاعد و مغالبه واقع شده است انکان السامع فاسمع
 و ابصر آنا ابن ابی السحید اندکی شرح این رمز فرموده است که آن جل قرش
 مهاجر بن خالد بن ولید بوده و عمر خطاب با وی بغض میداشت بسبب بغض
 داشتن او و ولید پدر مهاجر و سبب آنکه مهاجر علوی التراب بود و قاطبه و برادر
 و عبد الرحمن بخلاف مهاجر بوده در صفین مهاجر با علی بود و عبد الرحمن با معاویه
 و در جنگ نیز مهاجر همراه علی مانده و ابن ابی السحید بعد از ان ایماز جهان نسبت
 بتقل روایت ابو الحسن الدائمی میفرماید بانه قال و روى ابو الحسن الدائمی
 هذا الخبر في كتاب مہاتر الخلفاء و قال انه روى عن جعفر بن محمد بن عبد السلام بالدين

فقال لا تلمه یا ابن اخی انه اشفق ان یخرج بقضیة نفیل بن عبد العزیز وضمهاک امه
 الریسیر بن عبد المطلب یعنی فرمود اور اہلاست مکن بسبب انکہ خون میکم کہ قضیہ نفیل
 حسب عمر باضہا کہ جدہ عمر کہ کنیزک ابن عبد المطلب بود بر زبان مفریان جاری شود
 بدین خون کہ مفریان مختصاً نام راجح روایت آنقضیہ گردانند پس درینجا لفظ
 قضیہ نفیل وضمهاک خبر سے وہ کہ خلاف مرسوم ماہین آنجا واقع شدہ اگر آن صلت
 درو این سبب غلبہ قبول اہل عدول بدرک نشود بصد معذور می کشف عوار
 بینما نیم معنیانکہ علامہ ابوالمنذر بن ہشام بن محمد بن السائب الکلبی کہ از اعظم اہلسنت
 است در کتاب مشالب خود بیت الحرم حضرت ضہا کہ جدہ ابن الخطاب بابت
 انکطف روایت نموده است نہ چنانکہ علامہ علائقہ فی فضل در کتاب البطل البطل
 یکمال صیانت نسب فاروقی از روایت ابن کلبی طبرستانی کہ یک زن با چہار مرد
 در ایام جاہلیت تجویز فرمودہ است یعنی بلاخطاب چہار شوہران با یک امہ ضہا کہ
 ضحا کہ من شار فیہ حج ایہ لیسنا لکشون خو لباد کہ جمعی از محدثین مثل محدث وضو الاحباب
 و ابن حجر صاحب صواعق و ابن قتیبہ صاحب معارف و حافظ سیوطی صاحب
 تاریخ خلفا و ابن ابی الحدید در جزو و او از ہم شرح نوح البلاغہ در ذکر اسلام آورند
 حضرت عمر روایتی آورده اند کہ پیغمبر گفت اسلام منے آرمی اسے عمر تا انکہ نازل
 فرمایند اتباعے براسے تو رسوائی عنذایے کہ براسے ولید بن سفیر نازل کرد و لفظ
 حدیث مروی سیوطی انکہ قال صلعم بانست منسباً یا عمرتے نیز لکن اللہ یک من عن

والنکال ما انزل باولید بن مغیره و اولقم شانه و بحق ولید بن مغیره در سوره (رق)
 در آیه ولا تطع کل حلاف بقوله بعد ذلك نغم النکان و اما ال و بین ستوده است و
 الحق ۵ خوشتر آن باشد که سر و لبر آن بن گفته آید در حدیث دیگران چرا که
 باقی فسرین ولید بن مغیره با ستمایخ آید که بحال نسب از ماور خودش مستفسر
 شش خبث و اذات خود بد ریافت پس مماثلت در تهدید بین المثل و مثل از جو
 بلاغت و تعبیر بالکنایت با حسن وجه صادر شده است بسیاری بیانه مفصلاً فی
 الباب الحاوی عشر انشاء بعد پس یا همین صلین و بنین آباء و اسماء شخین
 صدق من الاصلاب لطاهرة والارحام الطاهرة سے تو انکنت اما عدم طهارت
 اصلا ب و ارحام ابن رو بنات امیة بنص قرآن و اخبار دیگران سید الاس و الحان
 طاهر و عیان سے باشد علامه ابن الجوزی و تفسیر زبده المشیر فرموده ان عثمان من
 الشجرة الملعونة فی القرآن و حافظ سیوطی در تاریخ الخلفاء در ذکر معتصم بالسه خلیفه عباسی
 از ابن عباس بسند معتصم که آنرا اعظم الخلفاء بیگوید روایت میکنند ان العباسی صلعم نظر الی
 قوم من بنی فلان یخرون فی شیتهم فعون المنصب فی وجه شتم قرأوا الشجرة الملعونة فی القرآن
 فقیل ان شجرة ہی یا رسول الله حتی تتجثبا فقال لیسیت بشجر نبات انما تم تروا منیه
 اذا ملکوا اجاروا و اذا اوتوا امنوا اتوا الحدیث فی فضل نبی العباس یعنی پیغمبر خدا صلعم
 قوم را از بنی فلان دیدند که در رفتار تجتر مینمایند غضب از چهره مبارک شناخته
 شد پس آنحضرت صلعم خواندوا الشجرة الملعونة فی القرآن پس مردمان پرسیدند که یا
 رسول الله ان کدام و خفت است تا که ما اجتناب از آن نمایم فرموده که آن شجر نباتی

جزین نیست کہ آنها بنی امیہ ہستند و متیکہ سہا حق مالک ملک خواہند
شد ظلم و جور خواہند نمود و وقتیکہ موتمن و امین کردہ خواہند شد خیانت
خواہند کردانتہ و سیوطی لب نقل سیفر ماید کہ این حدیث وضعی است علانی را کہ
حدیث افترار نمودہ است بتکذیب این اتمام خود سیوطی در اوائل تاریخ الخلفاء
فصل فی الاحادیث المنذرہ بخلافہ بنی امیہ بشواہد اخبار عبداللہ بن عمرو و یعلیٰ بن

عمرہ و الحسن بن علی و غیر ہم نمودہ است و بعد از ان فرمودہ و قد اوردتنا بطرق ما فی
کتاب التفسیر و المسند و فی کتاب اسباب النزول و علامہ نیشاپوری در تفسیر
آیہ کریمہ زسعید بن المسیب و از ابن عباس در کتاب تفسیر خود روایت نمودہ

الثالث من الاقوال روایت عطاء بن رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم را بنی امیہ نیز درون علی

سبزہ نزول القردۃ فی ذلک و قال فی بیان الشجرۃ الملعونۃ عن ابن عباس الشجرۃ

بنی امیہ و بیضاوسے گفتہ قولہ والشجرۃ الملعونۃ فی القرآن عطف علی الروایہ انتہ
و ہذہ الروایۃ نقلہا الزمخشری والامام فخر الدین الرازی فی تفسیر ہما و صاحب جامع
الاصول والوجہ محمد بن حبیب صاحب امالی کما نقل عنہ ابن ابی الحدید فی شرحہ
علیٰ نوح البلاغ فی الجزء الثانی عشر و روایتی آن نقل کردہ اند کہ عمر خطاب فرمود وقتہ

سمعت من رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم یقول لیصعدن بنو امیہ علی منبر سے ولقد راہتم فی

منامے نیز درون علیہ نزول القردۃ و فیہم انزل و ما جئنا الیہ الا لعلنا نلینا
والشجرۃ الملعونۃ فی القرآن یعنی آنحضرت سے فرمودند کہ بنی امیہ بر منبر اللہ الیہ
صعدو خواہند نمود بدستیکہ من ایشان ترا در خواب دیدہ ام کہ بر منبر من صحبت

مجلس خبر بستن بوزن بنگان و در حق ایشان نازل شد آیه ما جعلنا الخمر کوران و الشجرة الملعونة
 فی القرآن جزو آیه ما ثور است و ابن ابی الحدید در جزو پانزدهم شرح موصوف نقل
 سخاخرات نبی هاشم و بنی امیه از ابو عثمان آورده و اما ما ذکر تم من امر الشجرة الملعونة
 فان المفسرین کلهم قالوا ذلك وروا فيه اخبار كثيرة عن النبي صلعم انتم تقدروا
 الحاجة حالاً باز رجوع مینمائیم بکتاب نهج البلاغه که جناب امیر عیوب معاویه میفرماید
 و اما قولک انما بنو عبد مناف فکذاک نحن و لکن بیس امیة که هاشم و الاحزاب
 کعبه المطلب و لا ابوسفیان کابی طالب و لا المهاجر کالطریق و لا الصریح کالصیق
 یعنی امیه نه مثل هاشم است و نه حرب مثل عبد المطلب و نه ابوسفیان مثل ابو طالب
 و نه مهاجر مثل طریق الاسلام است و نه صریح مثل طحق فی النسب است ابن ابی
 الحدید و نیز در معنی لیسق دست و پازده می گویند ان قلت فما معنی قوله و لا الصریح
 کالصیق و هل کان فی نسب معاویه لیسق له بذقلت کلا ان لم یقصد ذلك و
 انما اراد الصریح بالاسلام و الصیق بالاسلام فالصریح فیہ یؤمن اسلم اعتقاداً
 و اخلاصاً و الصیق فیہ من اسلم تحت السیف او رغبت فی الدنيا استغنی بقدر الحاجة
 و توسیدانکه مراد از طریق نیز کسی می باشد که اسلام بصدق اعتقاد و نیاید و در باب
 کما قال الامام نووے فی باب غزوة النساء من کتاب الجهاد فی شرح الفیجھ المسلم
 الطلاقاً هم الذین اسلموا من اهل مکة یوم الفتح سمو انذک لان البنی صلعم بن علیهم و
 اطلقهم و کان فی اسلامهم ضعف فاعتقدت ام سلمة انهم استحقوا القتل بانتراسهم

و غیره است پس اگر مراد از صریح و لیسق هم صریح فی الاسلام بود فائده تکرار پس اینست
 مگر آنکه از حسن بلاغت و فصاحت معرست نماید و هو خلعت ۵ فصاحت مکرر در عهد
 سخن و هر گاه که ابن ابی الحدید خود میفرماید کلام تقصد ذلک ازین مقال رشید مستحب
 شده که لیسق بمعنی ملتصق و ملتصق ضرور است بوزن فعیل از الصاق و صریح در نسب
 صحیح النسب مشهور است پس مفاد انکار ابن ابی الحدید بدعوی آنکه جناب امیر قصد
 ازین سخن نفرووده از کجا علم شده سلسله اما اتیان اینچنین الفاظ غیر مراد که اشارت
 بالصاق و نسب هم نماید در کلام معصوم انصح نبی آدم و ابلغ عالم در حالیکه قصد مراد
 نبود خیلست بعد است و از اینجا است که شراح دیگر این کتاب مستطاب نهج البلاغه
 اشعشع المعاصر محمد المصروع در شرح کلام بلاغت نظام میفرماید الطلیق الذی اسیر فاطم

بالمسحط الفدیة والبوسفیان و معاویة کالواسن لطلقا یوم الفقع والمهاجر من آمن

فی الخرافة و باحتیاجها و الصریح صحیح النسب ذوی الحسب و اللیسق من یکتب لیسق

و هو اجتناب عنم استتم لقبدر الحاجة و اطلاق تبتی بودن بر معاویة مخطور نمیشود مگر آنکه

درین کلام اشارت است بطرف امید که تبتی عبد شمس بوده کما قال اهل السیر

من اهل الخیرة ان امیة کان رؤیاً اشتراه عبد شمس فقتناه حتی اشتهران امیة

ابنه لیسب ذلک للاحق و رسومات الجاهلیة لان العرب کانوا یتبوا العبیة جدیداً

المتبنة فی سیرتهم بنالهم و کان ذلک جائز عندهم هذا بقوله فی احقاق الحق الیه شهد

نور المد مرقد و از اینجا که خود ابن ابی الحدید در جزو اول شرح خود اصناف نبی امیر

نمودہ میفرماید و کانت سہند تذکرے کے بغیر و عمرو لقتل عمر بن الخطاب سے سن کتاب بیع الما برار
 ان معاویہ کان یغیرے اسے نسالی اربعۃ الی سافر بن ابی عمر والی عمارۃ بن الولید
 بن المغیرہ والی العباس بن عبد المطلب والی الصباح انتہے پس کمال عجبے باشد
 کہ بلفظ تصبیق سے محتمل النسب و منزلت یعنی مقبے راضی نے شود باجمہار عین اصحاب
 کہ اصحاب انما شجرۃ ملعونہ فی القرآن بودہ باشند و باقیہ قریش شرف تہنیت
 ملحق شوند پیش خدا باخیر اخلق کیونہ ہم بودہ اند فاعتر و یا اولی النہی و عبد اللتی و اللتی
 این خبر لا اثر از دو حال خالی نخواہد ماند یا انکی مع مقبے و فضیلتے نذر و حکایتی ست منوم
 صبیان معرفتے از منے و مملو از تلفظ و بیان یا انیکہ فضیلتے فاضلہ و منقبے بے اندازہ
 وار و در شق اول جاے معارضہ نیست و انچہ عزیز و ہلوی از حدیث کنت انا و علی بن
 نویر و احد نے اجمہار بہر انکاشتہ احوال چہ نماندہ و در شق ثانی میگویم کہ حضرت عمر
 دو امر شورے این فضیلت ہاے مرتبہ و محاسن متصلہ خلقا و اربعہ را چہ پیش نظر نیاوردہ
 ثالث با حیار اخلیفہ خود مقرر نکرد بلکہ ناحق تصنیع اوقات اصحاب شورے نمود و خلافت
 راورش کس گذاشت کہ جوہ پار تا از ان ورین فضیلت یافت نے باشد مگر انک
 تا زمان شورے اثرے از این خبر و در ذہن نقاد و وضع منظور نگروہ بود فلا جرم این
 مال عمر معاویہ شاہی بودہ باشد کما مضے بیانہ فی صدر ہذا الباب بلکہ شرف
 و منزلت این حدیث را جناب بن خطاب قبولہ نو اور کنی احد جلیب شہ صلیت ہذا
 (اسے الخلاف) الیہ لو لقت برسالم مولی ابی حذیفہ و ابو عبیدہ بن الجراح کما فی مسند

والتفاهة والفتور في الحديث وهو من غير ما ذهب إليه الجمهور من أن الحديث من غير ما ذهب إليه الجمهور

استدلوا على صحة الحديث في بعض النسخ من طريق ابن الجراح متوهمين بان باوجود نور عثمانی هرگز منفرود است

تستدیر بر این حدیث بقطع نظر از خصوص بطمان صحت و برایین وضعی بودش بنا بر نظر اهل

فهر دون حضرت عمر که عرفت از قبیل تمسک بحکم لا تقرنوا الصلاة بتکرر التمسک

والتسکات و بعضی بعد از بیع فتیحة صیحة و شاعرت ترنیم و تحریف حدیث در سر ک

سما رفته حضرت قنکلمین ثلاثه نصر الله و شاه عبدالعزیز و سارا الله آورده اند و در کل

این حدیث بلا تحریف و اصل الفاظ واضح حدیث محب طبری و ریاض النضرة و صاحب

التفاهة و صاحب صواعق محرقه نقل نموده اند عن الشک فی طب مده الی ابنی صلعم

قال كنت انا و ابو بکر و عمر و عثمان و علي انوار علیهم السلام من قبل ان يخلقوا

بالت عام فلم يخلق اسكتا ظره ولم نزل تنقل في الاصلاب الطاهرة الی ان نقلت

الى عبد الله صلب عبد الله و نقل ابا بكر الى صلب ابي طالب و نقل عمر الى صلب الخطاب

و نقل عثمان الى صلب عفان و نقل عليا الى صلب ابي طالب ثم اختارهم الی اصحاب

فجعل ابا بكر عدليا و عمر فاروقا و عثمان ذا النورين و عليا و حبيبا من سب اصحابي فقتل

سبعة و من سبني فقد سب الله امة الله في النار على نحره فخرجه الملائكة في سيرة

و هو الحافظ عمر بن محمد بن خضر البیه حضرت واضح در حدیث تجلی انوار ثلاثه شهید یا فرموده

و عبارت لائقه شامل نموده است و بنگار ارجاع طاهرة پر و پوشه اشکات و

جدات لفظ داشت است و از ایرادات هر یک مصون ساخته با حقیقت است که

این جمله بعد از اهتمام بالکلیه در نتیجه خلقت نور نبوی در میان میآورد و بر آنست
 حضرات ثلاثه نوحیه کون علی بن المرثش قبل ان یخلق آدم در عالم شهود و حسین مسکن
 تا هم بخلافت نمنه نواز و حب صدیق بودن و فاروق شدن و ذوالنورین گردیدن
 بگر بخلافت نمیرسانند بلکه انجمن القاب از تسبیح ابوبن و جدین نیز همسیر است چنانچه
 سراج الدین و حسین الدین و حامی الدین نام میگزارند بگر بخواط اعمال مستفاده از
 عقاب تفسر ندارد و هر گاه که لقب صدیق اش از ایام جاهلیت بوده است کما ذکره
 ابن سدی و نقله عنه السیوطی پس پسندجید آوردن صدیقش در اسلام فائده نمی دهد
 بلکه قیسه لقب مشهور مقتضی است شود که صاوق البیانی ایام جاهلیت در اسلام
 نیز بسبب الحصول بکار آوردند و آنهم بعد از حادثه سقیفه قبل از ان حدیث اخذ اسکن

فاما علیک بنی و صدیق و شهیدین از انبار ابنان معاویه بدرک میشود و بعد
 تسمیه جناب و در ایام جاهلیت تحقق احتمال سطل استلال است فاذا بطل
 الخیر من الخیر لطل الکل من غیر الخدر پس ازین سیاق کلام پر صریح ظاهر می شود که
 مقصود و واضح حدیث ذکر خلقت نور نبوی نبوده بلکه بتابع نظم حدیث نور نام نبوی
 در عنوان خبر بر زبان آورده اما حال حسن انجام آن نور سبدر ظهور چهره سے بیان کرده
 که در عالم اعیان کدام منصب و منزلت را زینت بخشیده حالانکه مقصود از نقل
 حدیث نور همین حال رسالت نال است و ذکر آنرا بعضی آن نور منور است و در اینجا
 اصل حال گذاشته و در فروع غایت غیر متفرع همان داده آنرا جان سخن مقرر داشته و در کمال

صحاہیت و صمدیقت و قاروقیت و غیرہ پر واضحہ است پس ہر اسے ابطال صحت
 خبریں غلطی و فریبوشے از بیان خیر النور اولیٰ موسیٰ در جب تلاشہ کافی است اینہما
 انہماک بجاہت شیوخ شیوخ در باب خلافت شان بمعرفہ بیان نیارود بلکہ
 حق برزبانہن کہ کہ منصب و صحاہیت شاہ ولایت عالی کردا پنچہ در حدیث نور ماثور
 است شایدکہ علماء ثلاثہ اہل سنت بملاحظہ فقدان منصب خلافت شیوخ فاقدرین
 الکراتہ و بمطالعہ و صحاہیت آنحضرت صاحب ولایت پناہ اہل و عیال کہ عین بیان
 و مفید بمعنی خلافت از جناب رسالت است سرسیمہ شدہ بتلاک قطع طرح
 صدیقیت و قاروقیت و ذوالنوریت حضرت ثلاثہ شدہ اند و اطلالت عنیت
 کہ انوار را بکدام علت از دل محکوک فرمودند حالانکہ بنا بر ترکیب نحوی خبر کنت
 بودہ است بہر نوع آثار وضع این حدیث ظاہر و بالآخر از آثارانکہ در حدیث خلقت اول
 ما خلق اللہ نور می ستفی علیہ است تا آنکہ نور از انوار انبیاء درین اولیت و سابقیت
 شامل نیست و در حدیث نور کہ شمول نور انجمنی نبی مذکور است بعنوان اتحاد و انوار
 است کہ کنت انوار علی من نور واحد نہ ذکر آن علیہ از ان است لہذا وجہی ہر اک
 تعارض حدیث اول پیدا نیست بخلاف حدیث انوار حضرت ثلاثہ کہ بوجہ تعریض
 انوار صریحاً معارض است و چگونہ باور آید کہ انوار انبیاء باجمہ مصمت بالجزم و طہارت باحتم
 در انجا مذکور نشود و ثلاثہ حضرت با نور مقدم مصداق اول ما خلق اللہ نور بودہ باشند بجاہل
 ہند و پیدایش تا حصہ کثیر عمار خود شان مشغول شہک و کفر وجود تباران متلاماندہ اند و لکن نور بوجہ
 حجت منصوصہ انصافیت او ہر سائر انبیاء است و منحصراً شیعہ از فریقین متختم نیست انوار انما

قطعاً متلاک در حدیث انوار
 شیعہ جہل

انوار

فی واقع واقف از سابق الحال ظهور این رسول منان بحال چنین و چنان بوده باشند ما هذا الا
 اختلاف عظیم و اگر گویند که حضرات انبیاء نیز علی زعم اهل السنه قبل از بعثت معصوم
 نبودند مسلماً اما بعض حضرات ایشان که در زمانه مهد و عهد صبا قبل از بلوغ بمنصب
 نبوت فائز شده اند انوار ایشان را بر این پیرے الی قبل ان یخلق آدم عن بین
 العرش جاے ندادند و آنها سیکه از منہیات منزه و محفوظ نگردیدہ چراغ انوار کشان
 کشان رسانیدند و با اینهمه سچ عنکبوت بر سنوال اوراق توت مفارقت
 ایشان از نور سپید الانس و سبحان از روز ازل ثابت است و در اینجا نیز ایراد
 ما سبق بدستور عارض صحت این حدیث می باشد فتدبر و تامل الی القیہ حدیث
 دیگر است که از این خبر لا اثر فی الجملة خوشتر وضع نموده اند و آن بحین عبارت نور

شده است اعنی حدیث خلقنی اللہ من نوره و خلق ابا بکر من نوری و خلق عمر
 من نور ابی بکر و خلق عمر من نور ابی بکر و خلق امی من نور عمر چه مصنف آن را تحاد نور را در تمام
 ملحوظ داشته است تا ایاد سے وارد نشود و تلذذ ہم از تکرار اسما در عبارت تقریبی قوله
 ابا بکر و ابی بکر و عمر و عمر که مملو از فصاحت بیان است حاصل است اما صد تا سف
 و ہزار تلفت آنست کہ واضع این خبر حضرت ابو ہریرہ اند کہ در وضع و افتعال در عهد
 ہر سگال نبی امیہ بجمول جوائز نامور بودند پس وثوق صحتش را می ربایند کما یاتی ہما
 و ماوراء حضرت ابو ہریرہ احیاء کنندگان سنت افتعالتش کہ امثال ابو مشر و
 ابو شعیب و نجی سے باشند و در وضع و اختراع احادیث و اخبار در فضائل ثلاثہ

کبار قصبہ سابق برده اند و ناقص این خبر کہ در ان نور یکے مسدود نور آخر و آن منشار نور دیگر
 الی نہایت خلقت استہ مذکور است ہمین روایت ثلاثہ سے باشد علامہ سیوطی و ذیل
 الموضوعات و ابونعیم در کتاب مالی بنقلین جن شبہ اشتراک گفتہ ہذا باطل ابوہشیر و ابویوسف
 تروکون و علامہ ذہبی در میزان الاعتدال فرمودہ ہذا خبر کذب ما حدث بہ واحد من
 الثلاثہ و انما الاثر عندی فی المنع لا یعرف و صاحب مختصر تخریہ التخریر بنقل این خبر
 افتادہ منودہ کہ رواہ ابونعیم فی المالیہ عن ابی ہریرہ ہذا باطل و قال الذہبی ہذا کذب و بنا
 تقض و رتن حدیث میگویم کہ پاس نظم حدیث شریف اگر اہل سنت بجائے لقب
 شیخین ایشا ترا لقب بابین رسول الثقلین سے منورند این استخراج نورین شیخین از نور سید
 کونین یا معنی گوید و ہر گاہ کہ حضرات شیخین باعتبار نسب و خلقت العبد از نسل طہنیت
 حضرت نبوت مرتبت سے باشند و از احادیث متفق علیہ معارض افتادہ است
 کما روے صاحب مودۃ القربی عن المداح مصطفیٰ کنانہ من ولد اسماعیل و اصطفیٰ
 قریشاً عن کنانہ و اصطفیٰ بن بنی قریش ہاشم و اصطفیٰ من بنی ہاشم و ہذا رواہ
 القاضی عیاض فی کتابہ الشفاء فی حقوق المصطفیٰ و قال الترمذی ہذا حدیث صحیح
 فی جامعہ و رواہ سلم بن الجحاج فی صحیحہ و صاحب ذخائر العقبہ ایضاً و سید علی ہمدانی
 در مودۃ القربی و ابونعیم در دلائل النبوت روایت کردہ اند عن امیر المؤمنین علی
 بن ابی طالب علیہ السلام عن رسول اللہ سلم انہ قال اخرجت من نکاح و لم اخرج من سفاح
 من لدن آدم لانی و لدنی ابی و امی لم یصیبہ من سفاح الجاہلیۃ شیء و حاصل مضمون

ہر دو حدیث انیک فرمود انحضرت کہ خدا تعالیٰ نے برگزیدہ ساخت کنانہ را از پسران
 اسمعیل و قریش را از قبیلہ کنانہ و قریش از ایشان و ہاشم را از دیگر قریشان و ذات
 مرا از نبی ہاشم و فرمود کہ من از نکاح پیدا شدہ ام و از سفاح نشدہ ام از آدم تا انیکہ اولاد
 مرا پیدا نمودند چیز سے نرسیدہ است من از سفاح جاہلیت انتہی و وجہ معارضت
 ظاہر است کہ اگر حضرت عتیق از نور پیغمبر متوج شدے بنی ہاشم از قریش خصوصاً از بن
 شیخ نسباً و شرفاً مقدم نبودندے و نزو او نعم شانہ برگزیدہ نشدندے حالانکہ احادیث
 متوافرہ در افضلیت نبی ہاشم بر سائر عالم و نبی آدم بدرجہ استفیضہ در کتب عامہ و خاصہ
 ماثور است من شانہ ان بطالع علیہما فلیرجع الے کتاب الشفا للقاظمی عیاض والی ذخائر
 العقبہ للطبری والے خصائص کبری للسیوطی والی المواہب اللقطانی والی منج مکمل لابن
 حجر مکی و حضرات شخین بکھتر سے از سفاح جاہلیت میرا و منزه و مصفا نمائندہ اند حالانکہ کتاب
 امیر از ہمہ شوائب و آلودگی ہاسے رسوم جاہلیت پاک و ہر مرتبہ در برگزیدگی ہاسے
 از کنانہ تا ہاشم شہر یک شاہ لولاک بودہ اند پس انحدیث شریف مخالف و معارض حدیث
 تور کہ ما نحن فیہ بہت بوہی سے باشد و از حدیث انوار شیوخ و استخراج ایشان از پیغمبر
 بہ وجہ معارض و مخالف است و الحال بغزل لخطر کاکت مضمون و بعضی بصر از مخالفت
 افعال مشعون مافیہ نظر ہر دو حدیث نور و انوار را جمع سے باید فرمود و لغواؤد فضائل
 ماثر و شرف متکاثر نور و انوار نظر میاید نمود کہ خلافت منصوصہ یکدام نشان میدہد ماہر
 استمدلال شاہ عبد الغفر نیز احتجاج بالموازن سے نمایم انچہ بعد نقل ہر دو حدیث گفتہ

و بعد التیاء والتمی دالات بر مدعا نذار و المفوات پس معلوم شد که هر دو حدیث منقول صاحب
 تحفه نزد اهل نحلہ ایشان ہم دالات بر خلافت نذار و بوجه آنکه در هر دو حدیث فقرہ خلافه
 و وصایہ منقول نفرموده آنچه در حدیث نور ابن مغازلی و علی الهمدانی و محمد واعظ پهروی و
 صاحب جوانہ النقائس احمد بن ابراهیم و صاحب فردوس الاخبار شیرویه و یلمی و صاحب
 زین الفتنہ محمد العاصمی بالاتفاق قوله فی النبوة و فی علی الخلافه و در طریق دیگر فخر بن
 نبیاء و اخرج علیاً و وصیاً باسناد خود با نقل کرده اند و در حدیث انوار شافعی قوله علیاً و وصیاً ما اثار
 است ازین جمع بین الحدیثین خلافت و وصایت که این هر دو بمعنی واحد است بدلیل
 سیاق حدیثین و بدلیل وصایت بنو سے ظاہر و باہر گردیدہ کہ سن عند الصدق سے
 از جمله اربعہ مستحق خلافت خیر البریہ جناب امیر ہند و بقول صاحب تحفه مدعا
 دالات بر مدعا نذار و فی نفس الامر بر اسے حضرات ثنائیہ چینیہ در حدیث ایشان
 ہم مذکور شدہ است پس در فاقد الاستحقاق بودن ایشان چہرہی مانده است
 و باز بہمان اتحاد نور کہ ما نحن فیہ درہم مقام است احتجاج بالموازنہ سے ساز ہم کہ از
 حدیث نور شد اتحاد و اقربیت و تقرب رب العزت تسبیح و تقدیس و تمجید نمودن
 او ہویدا تر است و نفس اقربیت بانحضرت صلعم مقتضی خلافت نبویہ است بدلیل
 احتجاج نمودن ابی بکر صدیق یوم سفینہ برگزیدہ انصار بقولہ نحن عشبیرۃ و اقاربہ و ذویہ
 ونحن اهل الخلافۃ کما رواہ محب الدین الطبرسی فی ریاض النضرۃ و بقولہ فی حق قریش
 وہم اولیاءہ صلعم و عشبیرۃ و اتفق الناس بہذا الامر من بعدہ کما رواہ محمد بن جریر الطبرسی

نے تاریخہ فی غیر موضع و بدیل احتجاج نمودن بشر بن سعد بن النعمان فی السقیف
 حمایتی لابی بکر ان محمد امن قریش و قومہ حق و اولی الخ کما رواه محمد الطبری فی تاریخہ
 ایضاً و بہرہاں واجب الاذعان شاہ مردان کہ بحواب استدعا سے بیعتی لابی بکر فرمایا
 اخذتم ہذا الامر منی الاضمار و اتختم علیہم بالقرابۃ من البی صلعم و تاخذون من اہل البیت
 خصماً الی ان قال اتج مثل ما اتختم علی الضار الحدیث و چہنن سابقیت و ایمان
 اور دن بقول حضرت عتیق مقضی خلافت نبویہ است کما قال فی ذلک الیوم
 احتجاجاً علی الاضمار فخص لہ المهاجرین الاولین من قومہ تبصدیقہ و الایمان بالمواد
 لہ و الصبر علی شدة اذی قومہ لہم الی ان قال فہم اول من عبد اللہ فی الارض
 و امن بہ و بالرسول و ہم اولیاءہ و عشیرتہ و اتحق الناس بہذا الامر من بعدہ استقر
 بقدر الحاجتہن تسبیح و تقدیس و تحمید نور مقضوی دلالت دار و برسبقت ایمان
 آنحضرت فہو اول من عبد اللہ مع البی صلعم قبل ان یخلق آدم و قبل ظہور وجودہ فی الارض
 نبایران آنجناب ولایت مابقی خلافت بہر دو وجہ مذکورہ و بوجہ سابقہ بیانشنا
 و حضرت شیوخ راشدین پیش رب العالمین علی باطنہ بجد شمیم بوجہ شرک اختیار کرد
 از بد و فطرت در زمین از عبادت تسبیح و تحمید ہم ساکت بودند و بانور پیغمبر نیز متحد
 نمایند بلکہ تفرق الصالی از روز ازل سے داشتند فافہم و صاحب تخط بعد مع
 مرفوعہ و مدفوعہ از روایت مرخمہ و موضوعہ چون دیدند کہ ولایت و خلافت جناب
 امیر باہمی انکار و کراہت از بہر و خیر ثابت است تا کی نہمان خواہد بود لان الحق یعلو و الظالم

این حدیث در کتاب
 تاریخ الطبری
 و دیگر کتب معتبرہ
 مذکور است

لہذا بغزل حجت از متن حدیث راہ تلمیح پیوند و گفتند اگر مجرد قرب نسب موجب تقدم در امامت میباشد حضرت عباس اولی سے بود با امامت و خلافت لکونہ محمد و العم
 اقرب من ہابن العم عرفا و شرعا اگر گویند عباس را بجهت محروم ماندن از نور لیاقت
 امامت حاصل نشد زیرا کہ نور عبدالمطلب منقسم شد در عبدالمہدی و ابوطالب دیگر سپردن
 اورا نصیب نرسید گوئیم اگر در ارتقا قدم ہر امامت بر قوت و کثرت نور است پس حسین
 اولی و احق باشد با امامت از حضرت امیر پروہیت قوت و کثرت امامت پس از آن
 کہ چون انقسام نور واقع شد و حصہ پیغمبر پیغمبر رسید از ہمان حصہ اشعاب بنین ہم شد
 بخلاف حضرت امیر کہ در اصل نور ترکیب بودند در حصہ پیغمبر و پرورش آن کہ حصہ پیغمبر مسلم
 اقوی است از حصہ غیر او و اما کثرت پس از آن حجت کہ حسین جامع بودند نور مصطفوی
 و نور مصنوع را و الا نشان اکثر من الواحد قطعاً اول این کلام تلمیح التزام از قلعی سزا
 بیش نئے نماید کہ لمے و فروغے و پرتوی ہیچ ندارد و کسادی این حجت منقوش بخند
 نقادی و لائل آشکارا میشود اولادین مقام از مجرد قرب نسب کلامے و احتجاج حجت
 تا آنکہ امامت را بحضرت عباس بمقدم داشت نہ قوت و کثرت نور محتج بہ است
 تا آنکہ بر مدار مفروض کلام غیر مجتہد متفرع فرمودہ از جابے بجابے پافشارے
 نمودہ بیکہ احتجاج ما بوجوہ اربعہ مذکورہ سابقہ است و آن اتحاد و نور و قبلیت
 آن از خلقت آدم و منتقل گردیدن آن از اصحاب طاہرین بارحام طاہرہ
 و تسبیح و تحمید نورین است و درین حدیث نور کہ محدثین اہل سنت نقل کرده

بعین هر دو نور فقط مذکور اند نه دیگر از آنها تا آنکه خطرات دور از بحث پیدا نمایند پس
 آنچه حج خلافت و امامت ازین حدیث بهیچ وجه مخصوص بعین نورین است و پس
 ثانیاً قرب نسب براس خلافت بنا بر آیه کریمه لا تجد الهمد تجویلاً و بطریق سبیه رضیه
 کما فی سابقاً مفصلاً بالقطع مؤید استحقاق خلافت و امامت است اما حضرت
 عباس را ازین نصیبی نرسیده چه قرب نسب و قوت و کثرت نور پیغمبر زیاده از
 همه بجناب سیده رسیده است پس اگر مجرد قرب و قوت سبب زعم معترض طوطی بود
 امامت حق سیده عالمیان است حال آنکه انوشیروان مانع آید بعین طور براسه نور خلافت
 بحضرت عباس موانع ششگانه است چنانچه بیانش منی آید بنا بر علییه مجرد نسب قرب
 علی استحقاق بوجه تمام نمیشود تا آنکه دیگر اسباب و علل از فضائل و شرف الطهارت
 هم نشود و عوارض موانع بود تا آنکه علم اقرب من این العم عرفاً و شرفاً بوجه عام و خاص
 و در مقام غیر مسلم است زیرا که وجه اختصاص در قرب نسب من جهت الامم اقوی میباشد
 از قرب نسب من جهت الاب قال المدغم مقوله عن بارون قال ابن قیم ان القوم
 استصفونی کادوا یقتلونی الا یمضین در تفسیر قول ابن قیم گفته اند که این کلام از خطاب
 ابن الاب تلین مخصوص بر اترحم و ملطف است و این اختصاص بحضرت عباس حاصل
 بنود بوجه آنکه مادر عباس فطیمه بنت حیات زوجه ثانیه حضرت عبدالمطلب بودند حضرت
 عبدالمطلب و حضرت ابوطالب از بطن فاطمه بنت عمر و مخزومی بوده اند پس مراتب همگان
 پیغمبر نام و علی علیه السلام بوجه اختصاص خاصه اقوی بود و عباس پس ضربه جدی میباشد

و آنچه مابین حضرات مباحثت میباشند مترسیت و اثر آن در اولاد حضرات اکثر یافتند
 و در تائید اختصاص در قرب نسب من جهت الامم دون جهت الاب قوله نعم و اولوالارحام
 بعضهم اولی ببعض حکم صله ارحام است و جاب اطلاق اولوالاصلاب در اولویت غیر
 و صله اصلاب براس ترغیب شفاق و الطاف نمی شود و از نجاست که در صغیر غیر حضرت
 ابوطالب کفالت و تربیت ابن الاخ می فرمودند و عباس و حمزه ازین محنتها محروم
 مانده اند را بعلی و جعفر عقیل و طالب پسران ابوطالب و فضل و قثم و عبدالمعز و
 عبیدالمعز و کثیر پسران عباس و ابو عبیده شهید پدر پسر عمارت بن عبدالمطلب نبأ
 الاحمام آنحضرت صلعم بودند اما اختصاصی که رسول خدا را بعلی بن ابی طالب بود بدیگر
 مثل وی مبذول نمی فرمودند براس تربیت از ولد ابوطالب علی را اختیار کرده و خود
 خود را بجای از پسران عباس و هم بدیگر پسران ابوطالب نداد و بعلی پیوند فرمود این
 حال اختصاص و قرابت نبی بوده اگر وجه قرابت اختصاصی و قرب فضائل سببه
 از آنحضرت جناب امیر بشمارم در شمار نخواهد آمد اما بخواهیم مالا یدرک کلا یترک
 کله یک حدیث اعتبار بنماییم در سنن ابوداود در باب خمس و سهم ذوالقربی مذکور است
 عن قتاده قال کان رسول الله صلعم اذا غزا کان لهم سهم صاف یا خذ من حیث شاء
 فکان من صفیه من ذلک السهم و کان اذا لم یغزیت ضرب له سهم و لم یغز من حدیث
 ثابت شده که از مال غزوات حصه صفی مخصوص بحضرت رسول بود و صفی از آن
 مال بوده و در صورت عدم اختیار فرمودن در صحابه قرعه می انداخت و کسی را اختیار

مئی وادواز حدیث ولایت طاہرے شوو کہ برید ولسے ہر گاہ اطلاع وادو کہ علی بن

ابی طالب از مال غنیمت کنیز کے گرفتہ آنحضرت متینگر وید و فرمود ان علیا ولی کل مؤمن

و سونچہ اما بخاری حسن بن آوروہ فاصطفیٰ علی سہما سبتہ فاصبح وقد قتل لیلًا الی ان روسے

فلما قد مت علی رسول اللہ ذکرت ذلک لہ فقال صلعم یا بریدۃ ابعض علیا قلت نعم قال

لا ابعضہ فان لہ فی الخمر کثر من ذلک بہر نوع سہمی کہ براسے آنحضرت صاف بلا شہ

بود اگر آنحضرت صلعم نے گرفت صحابہ را اختیار نمی وادو کہ احدی از ایشان (عام از انکہ عباس

حسن و ابیہ بود یا ابناسے او بر اور ان عم زاد پیغمبر بود یا شیخین کاملین راشدین بود یا ذوالنور

یا دیگر عشر و عشرہ باجنات یا حشرات صحابہ از ان سہم مصنفے چینی کہ پسند فرماید مگر علی بن

ابی طالب کے کنیز کے کہ تبصرت آورد بغیر اذن پیغمبر سے استحقاق بہمان صورت تصر

تبص رسالتآب طاہر شہ پس بنا بر توفیق ہر دو حدیث ثابت شدہ کہ پیغمبر خدا را چنانکہ

سہم مصنفے بود قبل از تقسیم اختیار میفرمود بخنیں حق تصرف و اختیار کردن قبل از تقسیم

و سہم شترک بر اجنباب امیر حاصل بود و عباس ازین حق محروم بودہ است پس در میراث

فضیلت مختصہ حضرت نبوی ابن العم علی اکرم اولی و اقرب است از عباس عم النبی عرفا

بشر عافتد بر خاست خود و معر من از احتجاج قرنسب بحق عباس فرار نمودہ است ضرورت

تعاون نماندہ لہذا در توجیہ قوت و کثرت با وجود غیر مقصود بر سہیل تنزل میگویم کہ نور

سبطن متفرع از نور پیغمبر است و نور جناب امیر شریک اصل نور است و اصل ہر چہ

مقدم و اقدم بر متفرع سے باشد اگر چہ در فروعات کثرت ہم ہم بسدا اما قولہ کہ حصہ پیغمبر

صلعم اقوی است از عهد غیر او میگویم که در مقام حبله قوی بودش همین نفرمود که ای پیمان
 حصه اقوی با اولادش رسیده لهذا نور شعب اقوسے گردید یا آنکه حصه اقوسے مخصوص بنی امیة
 پیغمبر ماند و قوتش با لشعاب مقفل نشد در اول سے باید که نور شعب نیز انبیا را باشند بوجه
 آنکه حصه آنحضرت بسبب منصب ساست اقوسے است نه بوجه دیگر و اگر وجه انبوی ثمثیت

در ائمه تا هم حدیث شریعت ابن اعمد تعالی جعل ذریته کل بنی فی صلبه و جعل ذریته فی صلب
 علی بن ابی طالب کما فی علو اعق محرقه و فی سودة القربیة من خبر است که آنحضرت صلعم
 نیز نور شعب یعنی حصه اقوسے را در صلب علی نشان داد پس علی بن ابی طالب ذواقوسے
 مستند نه اضعف و ادون و در ثانی محل بحث و اعتراض نیست کما عرفت اما قوله اما کثر
 پی آن زانمیت که حسنین جامع بودند از تمیگویم بنا بر سیاق کلام مستعرض که جامعیت نورین
 مقتضی آن بود که هر دو وصف آنچه در اقوی و در اضعف میباشند در شعب جامع الاوصاف
 یافت میگردید و آن منصب سالت و خلافت است و رنه اطلاق جامعیت در اینجا
 بی محل است و هر گاه بی که نور حسنین بواسطه جناب سیده بر سالت مآب میرسد
 و نور جناب امیر بالذات و نسبت جزو شامل نور نبوی در حضور الهی مشغول تسبیح و
 تحمید و تقدیس مانده است فلا جرم جزو شامل باین شرف مخصوص قدم و اولی
 بر فرد الواسطه نه شود و اگر زمین کثرت بر طلب مستعرض است می باید که حق جلالت
 با اهل بیت طهارت بگذارد چه در کتب اهل سنته قول امام حق ناطق ماثور است
 ان ابابکر ولد تنه مرتین زیرا که امام معصوم بنا بر عقیدت مستعرض جامع صلاحتیست

و تقیضت و سابقیت در اسلام و هم در هجرت و در خلعت حضرت ابی بکر و جناب امیر مومنان
 که در گرامی اش بنت الابن حضرت ابو بکر بودند و شرف ولایت از نسل ابو الامم
 میدارند و درین وقت در خلافت فاروقی و غیره از دست رود و فلیضی کو اقلیداً و لیکو
 کثیراً و از آنجا که آنحضرت ختمی رسالت فرموده اند احسن و احسین شباب بل الحجة و ابی
 غیر منها کما رواه علی السمدانی فی مودة القرنی پس بعد نص خیریت جناب حسین چه جاس
 توهمات و تحذیرات و ترهات و بطالات است مگر آنکه همزات و لمزات پنداریم
و از جمله - احادیث حضرت نبوی در استحقاق خلافت مرقوم حدیث

مواخاة است چنانکه عارف ربانی و عالم حضرت صمدانی ابن بابویه قمی طاب شراه و جل
 الجته مشواه در کتاب امالی از عباده بن ابی اوفی روایت کرده قال احی رسول الله

بین اصحاب و ترک علیاً فقال لا خیرت بین اصحاب و تمکنه فقال صلعم و الذی نفسی بیده
 ما اخرجتک الا لنفسی انت و اخی و عیته و وارثی قال ما اخرجتک یا رسول الله قال صلعم

ما ورت النبیین قبلی کتاب ربهم و ستمه نبیم و ابناک سے فی قصری فی الجنة یعنی
 عقد مواخاة بست رسول خدا با هم اصحاب خود و علی را گذاشت از ان مواخاة گفت
 علی علیه السلام از آنحضرت که ما بین اصحاب خود مواخاة کردی و مرا ترک نمودی پس
 رسول خدا صلعم فرمود ستم با کف نفس مراد دست قدرت اوست موخرند شتم ترا مگر بر اذات
 خود تو برادر منی است و وصی من است و وارث من است گفت علی علیه السلام چیزی را از تو بوراقت خواهم
 یافت یا رسول الله فرمود آنچه انبیاء گذارنده اند پیش از من و آن کتاب رب ایشان

و منته نبی ایشان است هر دو پسران تو در قصر من با من در جنت خواهند بود و این حدیث
 چندین طریق و مختلف عبارات حقیق از طرق خاصه و عامه ماثور است چنانچه شیخ علی بن یونس
 البیاضی الاالی در کتاب صراط مستقیم بسند خود آورده لما نزلت انما المؤمنون اخوة و نزلت
 اخوانا علی سرر متقابلین قال جبرئیل ثم اصحابک یا محمد امرک الله تعالی ان لا تخي عنهم فی الارض
 كما و اخي الله ینهم فی السماء فقالت انی لا اعرفهم قال انا قائم بازائمک کما اقلت موثقا قلت
 لک اقم فلانا فانه مؤمن و کما اقلت کافر اقلت لک اقم فلانا فانه کافر فواخ بینهما فلا
 فعل ذلك ضیح المنافقون فانزل الله تعالی ما کان الله لیزر المؤمنین علی ما هم علیہ
 حتی یمیز الخبیث من الطیب فخرن علی علیہ السلام و آخره بامر جبرئیل فانزل الله تعالی
 الیه انما خباثة لک و اخیت بینکما فی السماء و الارض فقام البنی صلعم و ذکر لیسف مرابو
 ذکر علی بنحو البیدل بهما علی عظیم منزلتہ فانه مستحق خلافتہ او رو با محمد بن جعفر المشدوم
 فی کتاب ما اتفق من الاخبار حذفنا با طلب الاختصار اتته هذا ما رواه صاحب غایة المرام
 یفنی ہر گاہ آیه انما المؤمنون اخوة و آیه اخوانا علی سرر متقابلین نازل گشت جبرئیل امین
 بر رسول خدا گفت ایشان اصحاب تو هستند ای محمد صلعم ترا حکم کرده است او تو که
 با بین ایشان در زمین مواخاة نمائی چنانکہ او نعم مواخاة در میان ایشان نموده است
 بر آسمان پس فرمود آنحضرت بدرستی کہ من ایشانرا نمی شناسم کہ ادم بکدام لیاقت
 اخوت دارم جبرئیل گفت من بشما ہستم و نزد تو خواہم ایستاد ہر گاہ یکے را از مؤمنان
 اخوت قائم خواہی نمود من تو نشان خواہم داد کہ فلان را با بین قائم نمائی کہ این ہم ہستند

است و ہر گاہ تو کافر را برائے اخوت و کفر سے قائم خواہی کرد من تو را اعلام خواہم کرد کہ
 فلان کافر را با تو قائم نمائی تا آنکہ با ہم ایشان مواخاة فرمائی پس ہر گاہ چنین کردیستاین
 نمودند و غلغله در ایشان افتاد پس نازل فرمود او تم ماکان اللہ الایہ یعنی ہرگز نگذارو
 خدا مسلمانان را بر آنچه بحال شما ہستیہ بران تا آنکہ جدا کنند پاک را از پاک پس مخزون
 و اندوہ ناک شد علی بن ابی طالب برائے آنکہ سو خرداشت اورا حکم فرمایند پس نازل
 فرمود او تم شاتہ بطرف پیغمبر صلعم است ما خباتہ لک الخ یعنی بازو اشتہم اورا برائے
 مواخات تو ومن در میان ہر دو شما عقد اخوت بستہ ام در آسمان زمین بنا علی ذلک
 الحجرتی بر خاستند و فرمایند فضائل خود ذکر فرمودند و همچنین ذکر علی بن ابی طالب نمودند
 راوے گوید تاکہ دلالت کند آنکہ بر منزلت عظیمہ جناب او پس آنحضرت ولایت منزلت
 مستحق خلافت نبویہ است محمد حنفیہ مشہدی در کتاب ما اتفق من اخبار این روایت
 را با ستاد آورده و بنظر اختصار اسما روایت را حذف نمودیم آتہ ما قال صاحب غایۃ الامم
 و این حدیث مواخاة را ابوالمؤدب موفق بن احمد اخطب الخطباء عند ہم سبہ طریق در کتاب
 فضائل عن مجاہد عن ابن عباس و عن زید بن ابی اوفی و عن مخدوم بن زید المنذلی
 با ستاد خود و عبد اللہ بن امام احمد حنبلی بنیح تا طریق در سند احمد امام ہم عن عمر بن عبد اللہ
 عن ایبہ عن جندہ و عن زید بن ابی اوفی بدو طریق و عن مخدوم بن زید المنذلی و ابوالحسن
 الفقیہ ابن المغازلی در کتاب مناقب ششش طریق عن انس سبہ طریق و عن زید بن
 ارتقم و عن عبد بن عمر و عن خدیفہ بن الیمان با ستاد خود و محدث زرین العبد سے

در جمع بین الصحاح الستة و جزوه ثالث عن ابن عمر و ابو داود و در کتاب سنن از ابن عمر و ابراهیم
 بن محمد الحموی در کتاب فراید السطین به پنج تا طریق عن زید بن ارقم و عن زید بن ابی اوفی
 و عن جمیع بن عمرو عن سماک بن حرب محدث ترمذی عن ابن عمر و ابن شیری و در کتاب الفروع
 از ابن عمر و از ابو ذر غفاری و علامه کمال الدین محمد بن طلحه در کتاب مطالب السؤل بواسطه
 ترمذی عن زید بن ارقم رقم کرده اند احصای آنها بنقل جمیع مرویات مع اسناد بین صحابه
 کوچک بسیرت مگر بقدر ضرورت بجز ارقام من آیند در سندنا مسم الا بحمل احمد بن
 حنبل ما ثور است عن ابن عمر بن عبدالمد عن ابيه عن محمد بن ان النبي اخا بين الناس وتوكل
 علي حتى بقي آخرهم لا يرسلها خاق قال يا رسول الله اخيت بين اصحابك وتوكلت حتى قال
 انما توكلت لنفسى انت اخى وانا اخوك فاخرتك احد فقل اتا صيد الله واخو رسول الله
 لا يدعيها بعدك لا كذاب والذي بغنى بالحق ما اخرتك الا لظنه وانت مني بتوكلت
 هارون من موسى خيرانه لا بنى بعلدى وانت اخى ووادى هذا ما اتجج به العلامة على الا
 في كتابه نهج الصدق وفاضل فضل بن روزبهان در کتاب خود الباطل الباطل جواباً
 افاده سيفر ما يقول حديث المواخاة مشهور معتبر معول عليه ولا شلع ان علياً اخ
 رسول الله ومحبه وجبيه وكان رسول الله شهيداً محباً له وهذا كله ياخذ من
 صحاحنا ومن من هبنا ولا نك لا يدل على النص لان ابا بكر كان خليل رسول الله
 وزيه وقرينه له ايضاً من الفضائل بالاعتد ولا تحصى والكلام ليس في هذا
 واقتابا تمايل وجود النص في خلاصه كلام فضل فاضل است که حدیث مواخاة

مقبور و مقدر علیہ است و حضرت علی برادر و محب و حبیب پندیر شدند و رسول الله حضرت
 او را بسیار دوست میداشتند و این همه ما خود است از کتب صحاح ما و از مذہب مالکین
 این ولایت بر نفس نمی کند زیرا که ابو بکر خلیل رسول خدا و وزیر و قرین آنحضرت صلعم بودند
 و بر اس و سے فضائل لاتعد و لا تحصى اند و کلام و بحث در شمار فضائل جناب امیر و اثبات
 فضائل نیست بلکه بحث در وجود نفس است استیظافاً ترجمتہ اعتراف فاضل فضل صحبت
 حدیث و انکار از تنصیف امیر است و وجود نفس نزد این مرفوض است بیح آیہ و حدیث
 نیست حالانکہ در اثبات حق ماست و نفس خلافت انجمن اخبار و مرویات در عهد صحابہ
 احتجاجاً و انشاءً و ائیمیان سے آمد و جو ایش بجز سکوت از دست تسلیم و اعتراف بر تخریب چاره
 نمی یافتند بگرا تمہ نزد او از نفوس و حج ساقط شد پس نص و خلافت ہما سقیفہ سندی
 منقش در زمین اوست کہ مردمان حدیث العہد بالحق اہل بیت حرام را و حج تمتع حرام
 میدانستند کما فی شرح المشکوٰۃ و تحلف جیش سامہ را موافق صلوات جناب خلافت میدیدند
 و اتیان و و ات و قرطاس را خلافت دورانیشی در امر ماست تجویز سے نمودند و نفوس
 احکام خیر الانام پس پشت سے انداختند ہر گاہ براہ فلتت بلا اذن و اجازت حضرت ختمی
 نبوت بر ترک تجہیز و تکہین و تدفین ختم النبیین جمع آید و خلیفہ سازی مثل بت تراشی فرمایند
 پس ہمان برمان اتم و نفس حکم براب خلافت کبر سے و رعاست عظمی است و سیا بطلان
 مغل اجامیم و لناد جوہ للخلافتہ اول آنکہ انوت نسبت و اختصاص سببکہ باقتدار اتمستہ
 بین المحبورا است بین البنی و و حبیب علی بن ابی طالب قبل ازین عقد مواخاة حاصل بود

که جناب میر ابن عم آنحضرت صلعم میباشند آنچه باعتبار قرابت آن دو بر او رسد شوند و نیز
 لحاظ پس این حضرت یعقوب علی بنیا و علی بن سلام حضرت اسمعیل بنی ابراهیم را میگویند
 حال آنکه حضرت اسمعیل عم حضرت یعقوب بود و اندک ما قال الله تعالی عن یعقوب اذا
 قال لعنیه بالتبذون من بعدی قالوا لعن اللمک واکه ابانک ابراهیم و اسمعیل و احق
 العا و احد او نحن که سلمون و قبل از آن اتحاد نور چنانکه ویدی و شنیدی منادی باستحقاق
 سے نماید پس عقد مواخاة بعد تحقق انبوت و اتحاد مذکور که حکم رب العزیز بیان آمد فانی از
 فائده و بعد از صحت سنه تو اندیش و فائد و اش از بعض عبارات همین حدیث
 ظاہر می شود آنچه آنحضرت فرمود من موخرند ششم ترا مگر براسے نفس خود او از من نمیزد بار
 است از موسی الا انه لابنی بعک ازین حیث است می شود که وجه در تاخیر خاصه براسے
 نفس آنحضرت صلعم بود چونکه جناب ولایتیاب را نسبت به آنحضرت به تزل هارون از موسی
 بود از نجات جناب ویر از دیگران باقی داشت براسے خود و بعد ذکر منزلت هارون
 آنحضرت صلعم حالی فرمود الا انه لابنی بعدی پس ازین بیان ظاہر و باهر میشود که انبوت بقدر
 خلافت است ورنه بلا ضرورت ذکر ختم نبوت درین محل حاجت نداشت خصوص در خصوص
 در عقد انبوت در نظر ظاہر بیان بیع اقصی قائم مقام سے نو و چنانکه وقت رفتن آنحضرت
 صلعم جنگ تبوک خلوا بین یطیبہ یطیبہ بیانشینی بیاسے پیغمبر بود و بر این احتجاج باقناع
 سے نمایم که در محل دیگر خواهد آمد ثانیا قول صلعم انت اخي و دارنی و لالت بر مدعا می نماید
 چنانچه این سخن در دیگر طریق حدیث صریحت دارد و کما رو سے عبداللہ بن احمد صاحب

سند عن زید بن ابی اونی قال علی و ما اوت منک یا رسول اللہ قال صلح ما ورت
 الانبیاء قبل قال ما ورت الانبیاء قبلک قال کتاب اللہ و سنتہ یتیم الحیث
 و توریت انبیا کہ کتاب سنتہ ایشان فرمودہ سووی ہمین استحقاق خلافت سے باشد زیرا کہ ابن
 مترکہ بحیث نبوت و رسالت است نہ باعتبار ابوت و ابنت و وراثت انبیاء کہ قبل
 بودہ کہا قال ابو بکر ان اللہ اذا اطعم نبیا طعمہ ثم قبضہ جعلہ الذی یقوم مرابعہ
 کما فی سنن ابی داود یعنی ابو بکر فرمود بدستیکہ اللہ سجانہ ہر گاہ نبی را خورشے میدہد
 باز بعض سے نمایند آن نبی را و باخرت میرساند پس آن خورش را براسے کسے میگردد اند
 کہ قایم مقام نبی بعددی نبی (نوح) بخلق را ایشان میرسد چہ ہر گاہ طعمہ نبی حق الخلیفہ علی قولہ
 می باشد وراثت علمی کہ حق مخصوص بہان استحقاق کہ بنی را در امر ہدایت ضرورتے
 معلوم بودہ براسے خلیفہ بدرجہ اولیٰ باید پس از نبوت وراثت کتاب و سنت برای
 حضرت ولایت منزلت و استحقاق خلافت دیگر کہ ام حق فائق درین امرے تواند
 شاکہ جناب ولایتیاب حجاج از اخوت خیر الورا و را م خلافت حقہ بر اہل الشورے
 فرمودہ انکم اروسے ابن ابی الحدید بانہ قال علیہ السلام اشدکم اللہا فیکم احد اخی
 رسول اللہ جینہ و بین فتنہ حین اخی بین بعض المسلمین و بعض غیرہی فقالوا
 لایعنی فرمود علیہ السلام شمارا قسم خدا سے وہم ایا در میان شما کسے بہت کہ مواخاۃ
 فرمودہ باشد رسول اللہ در میان وسے و در میان نفس خود غیر من وقتیکہ مواخاۃ
 فرمودہ یا بین بعض مسلمان بعض ایشان اہل شورے گفتند غیر تو نیست یعنی آنحضرت

بر پیگری عقد اخوت غیر شانه زبسته است و این حدیث انشاورا موفق بن احمد اخطب الخطیب
و حافظ طراز الحدیثین ابو بکر احمد بن موسی ابن مردویه اصهبانی از ابو طفیل عامر بن اشل
صحابی در کتب مناقب روایت کرده اند و در قطعی نیز این حدیث را روایت نموده
است علی ما قال ابن حجر فی صلواتی تحت ریس احتجاج باخوت در امر خلافت بر طبق علم
و توغل صحابه در امر خلافت بنویس اول دلیل بر دعاست ما بعد حدیث طویل قال

صلعم نادى منادى من وراء الحجب يا محمد قسم اللاب ابوك ابراهيم ونعم اللوح انوك على
فاستوص بي خير اوداه الحموي في فرائد السمطين ظاهره من شوو كه او تقم شانه و در شب
سراج آنحضرت صلعم بر آباء و اخوان آنحضرت اورنگونی مخصوص فرمود كه باب تو
ابراهيم نيك است و برادر تو على نيك است چونكه در آباء حضرت ابراهيم خليل السلام
را خاص نموده كه آنحضرت را خطاب انى جاءك للناس اما ما ستوده و خطاب مير
بازائى آنحضرت خلت مرتبت بوجه اخوت در بهمان شكي برابر سنجيده فلا محاله
مفاد نعم اللوح مودى استحقاق بهمين امامت است كه بحضرت ابراهيم رسیده خاسته

از روایت ابو الحسن الفقيه بن المغازلی كه از مسند السنن آورده بانه قال لما كان يوم المباركه
واخى النبى صلعم بين المهاجرين الحدیث مستفادى شوو كه عقد مواخاة يوم مباركه واقع
شده است و درین يوم امتحان حقیقت دین بود و قبول فضل بن روز بهمان كه در كتاب
الاطلال افاده نموده عادت ارباب مباركه این است كه اقربا و خودشان را جمع نمایند
تا سایر اصحاب نماوران شامل شوند و این اجتماع غیر ازین مستك نى شوو

که روز امتحان سخت و شدید می باشد و در آن خوف هلاکت یقیناً است لهذا ضرورت

استعانت لاحق می شود چو نکته تا آن زمان مفاد انما المؤمنون اخوة یعنی ان بهم بوده و نسبت

بیتز الخبیث بن الطیب نرسیده بود بنا بر سطله ذلک بهمان روز ضرورت تمیز بین الخبیث

و الطیب برای اشتراک طبعین که پیش آمده عقد مواخاة بظهور انجا می رسد پس این اخوت یقیناً

اعانت و در بهر مرتبه انفسا و اگر دیده و آن باطل مقاصد در امر خلافت نفس بین و مگر

سے باشد چه بشارت با اطلاق نفس نبی مفید مشاکلت در محامد انسانی و خصائل روحانی

و سلطنت دینی و خلافت در امور و حیوات الایمان استثنای منها کما قال صلعم فی هذا الحدیث

غیر از لایبی بس که اکنون تحقیق رسیده که جناب امیر در همه شامی و فتنه مائل آنحضرت صلعم

باستثناء نبوت شریک اند و خلافت حق و سلطنت مطلقه دین و دنیا بنبوت ختمی

رسالت نسیقن و محتم است پس خلافت حق و سلطنت مطلقه دین و دنیا لا محاله از انجا

برای جناب امیر ثابت و مسلم است سادسا قوله تعالی و اجعل له وزیرا من اهل

بارون است که مقوله سخن کلیم الهد و اوست دلالت سے نماید که وزارت و خلافت

حق از او بر او رسیده باشد نه بجهت امیر رسد و چنانکه حضرت موسی غیر دختر که بحضرت یوشع

تزوین شده بود عتیبه از او رن داشت همچنین پیغمبر با عتیبه از او رن گذاشت و دختر نبوت

پشاه ولایت تزوین کردید و حضرت موسی با وجود برادر بارون استعد عارے وزارت

من الاسبان او من بنی اسرائیل نفرموده پس چگونه میتوانستند که بعد نزول آیه انک

سنت الهد تمبید یلا آنحضرت صلعم با وجود اخوت سطله مرتضی بوزارت ابوبکر راضی شده

باشند و از اینجا است در تائید دعای آنحضرت صلوات الله علیه بر آنست که منی بمشركه بامون

من موسی درین حدیث مواخاة ظاهر فرموده تا اخوت مووی این منزلت نزد همگنان بود

و در تشدید این معنی حدیث تنقیح علیہ الی اشکک بما سلك انی موسی الی ان قال وابل

لے وزیر بر من اہلی علیاً انی احدیث است کہا ذکر السید علی سے تفسیر در المنتور نے سورہ ط

عن اسمائیت عیس براسطہ ابن مروویہ و الخطیب و ابن عسکر و انہم کا بروا ت اہل بیت

و ہر گاہ پیغمبرند حسب سبب حضرت موسیٰ درخواست وزارت براسے برادر خود علی مرتضیٰ

فرمودہ خلاف آن چگونہ جواز فرمودہ خواہد شد کہ بہ ترک برادر امر وزارت و خلافت اصحاب پرست

سابقاً قول مسلم بن الحنفیہ لیدیا و ارا سخرۃ از حمله احادیث طیبہ است کہ ولالت صریحیہ وارد

بر خلاف عظمیٰ و اماست کہ بر جناب امیر اما حدیث مذکور کہ وائل بر خلافت است بوجہ

ہمیں اخوت او در بین و وزیر است بسبب آنکہ اخوت مفید نصرت بین الاخوان می باشد

چنانکہ علامہ کمال الدین محمد بن طلحہ و مطالب السؤل بر نقل اخبار و حدیث مواخاة و فضائل

جناب امیر و در معنی اخوت کلام مفید و بسبب تین افادہ فرمودہ است مناسب مقام نقل

بعض عبارتش سگیر تم قال فہذہ الالفاظ الشریفۃ النبویہ قدول کل واحد منہا علی المض

الخص بے و انا وضع کیفیتہ و لکن کل واحد من تلک المعانی علی الفضیلۃ القالیۃ علی علی

السلام سنہ صلعم فاول ذلک قول صلعم انت انی فاعلم ہذاک انہ سنن السدا فان

الاخوة سے معنی اصنافیہ بتجلیل ثبوتہ لاحد الشخصین و دون الآخر من ضرورۃ کون احدہما خاصاً

ان تعما الاخوة و شملہما میکیون فی الاخوة سواہ کل واحد منہما خاصاً صاحبہ غیر ان الاخوة

لما حقیقه و لتلك الحقیقه لو ازم فاذا ذكرت اللفظه الموضوعه لتلك الحقیقه مضافة الى شخص و لت
 على وجود تلك الحقیقه لذلك الشخص ان لم يكن وان كان غير ممكن جعلت اللفظه على لو ازم الحقیقه عملاً
 باللفظه و محافظه على صحته بقدر الامكان و صيغته عن الالفاء و حقیقه الاخوة بين الشخصين كونهما
 مخلوقين من اصل واحد بغير واسطه بینهما حقیقه متفقیه بينهما فان المخلوق من عبد المد و آمنه علیهما السلام
 و علی مخلوق من ابی طالب و فاطمه بنت اسد فقین صرت اللفظه الى لو ازم الحقیقه و حكمه
 اللوازم لو ازم حقیقه الاخوة المناصه و المعاضده و الاشفاق و تحمل المشاق فیصیر معنی قوله
 صلعم انت اخي فی الدنيا و الآخرة اننی ناصرک و عضدک و شفق علیک و محتن بک
 و قد اشار النبی صلعم فی الحدیث الصحیح الفراهناک طالماً او منطلوما فقال السامع انصره منطلوما
 فکیف انصره طالماً قال تمتنع من الظلم فذلك نصرک ایاه جعل النبی صلعم النصره من لوازم
 الاخوة ثم انه اخي بین الصحابه كان ذلك مطلوباً و مقصوداً فقد الاخوة تبين بينهم من هم حنا
 على التناظر المعاضد و حمل كل واحد من و انخیا من تقرب منه درجه في الممانه و المساو
 فانه بین ابی بكر و عمر و اسخیرین عثمان و عبد الرحمن بن عوف و اخي بین طلحه بن عبید المد
 و البریر بن العوام و اخي بین ابی ذر العقاری و المقداد بن عمرو و اخي بین معاویة بن ابی سفیان
 و الخنات بن زید المجاشعی فصارت المواخاة المذكور كما سبب الاشتمال كل واحد على مناصرة
 صاحبه و معاضدته منزلاً لهما منزلاً اخوة النسب حتی ان معاویة بن ابی سفیان فی ایام
 ولايته بالشام لما مات الخنات عنده حازمیرة بنده الاخوة الى ان قتل و یزیدک حکم
 اختصاص ابی سلمه علیاً باخوتهم مع كونه من الال و فی ذلك ما یوفون بعظیم قدر علی

و شرف محل و المال و لهذا کان یخبر بها و یقول فی کثیر من الاوقات انما عبد الله و اخو رسول الله
 لا یقول ما احسد بعدی الا کذاب انتهى لمخص ترجمه اینکه حدیث مواخاة و حدیث فدیرو آیه
 مبارکه به تعبیر نفس علی نفسه صلعم و حدیث علی رایتہ الهدی و منار الایمان و امام اولیا و حدیث
 منزلت و حدیث علی ولی کل مؤمن بعدی و حدیث لا یحب علیا منافق و لا یغضه مؤمن
 و حدیث یا علی لا یحل لاحد ان یحب فی هذا المسجد غیرے و غیرک و حدیث سد البواب
 الا بایة علی و حدیث حضرت علی الذی فلق العجم و بر النسمه انه لعبد البشی الامی الی انه لا یحب
 الا بایة و لا یغضه الا منافق و دیگر روایات و حدیث تبلیغ سورة برات و حدیث اللهم
 لا تمسني حتى تریني علی بن ابی طالب و حدیث عن علی قال کنت اذا سالت رسول الله
 اعطانی و اذا سکت ابتدانی و حدیث اللهم عافه و اشفه شک الرواسه ایما قال قال
 علی فوا شکیت و حی ذلک بعد و حدیث عن علی انه قال کانت لی منزلت من رسول
 ثم کمن الاحدین الخلائق انیة باعلا السور فاقوال السلام علیک یا بنی السد فان تمنها نصرت
 الی اهل و الا دخلت علیه و حدیث انت منی و انما منک و حدیث ان علیا منی و انما منه
 و هو ولی کل مؤمن بهر یکے از آنها بر سنی مختص بانحضرت و لایت منزلت دلالت میباشد
 و من کیفیت دلالت بهر یکما ز آنها واضح میباشد که انوة معنی اضافی دارد بهر دو جانب ثبوت
 آن براسه احد اشخصین دون الآخر محال است پس انوة بهر دو طرف متحقق می شود مگر آنکه
 انوة را معنی حقیقی است و آن حقیقه را لوازم استند پس بهر گاه بمعنی حقیقی ذکر خواهی نمود
 بحق که دلالت آن بر معنی اصل خواهد نمود یعنی اگر گوئی بلحاظ معنی حقیقه که زید برادر

حال دست ازان مفوم خواهد شد بحالت امکان که هر دو برادر از یک پدر هستند و اگر آن
 بر معنی حقیقی غیر ممکن باشد حمل کرده خواهد شد آن لفظ اخ بر لوازیم حقیقه تا استعمال آن
 از معنی لغوی و بیکار نشود و حقیقت اخوة ما بین دو شخص بودن ایشان پیدا شدن آن
 هر دو از اصل واحد است بلا واسطه پشت از اصحاب و این حقیقه در نجاسته است
 زیرا که نبی علیه السلام پس حضرت عبدالمد و حضرت آمنه هستند و علی پس حضرت ابوطالب
 و حضرت فاطمه اند پس نصرات لفظ اخ بطرف لوازیم الحقیقه متعین گردید که بر لوازیم معنی حقیقی
 لفظ اخ را حمل کرده شود و لوازیم حقیقه الاخوة نصرت کردن یکے با دیگرے و با هم معا
 نمودن و شفقت نمودن و تحمل و شفقت و جاسے کار با او بجا آوردن است پس
 معنی قوله صلعم انت اخی فی الدنیا و الاخره انت که من ناصر تو ام و پشت پناه تو هستم
 و بر تو شفقت کنده و زور دهنده توے باشم و آنحضرت اشاره در حدیث انصراخا
 فرمود بهین معنی نصرت که برادر خود را نصرت کن در حالیکه ظالم باشد یا مظلوم و یا
 عرض کرد برادر خود را در حالت مظلومیش نصرت خواهم نمود و اما در حال ظالم بودنش چگونه
 نصرت وے نمایم فرمود آنحضرت که برادر خود را از فعل ظالم منع کنی همین نصرت او است
 پس آنحضرت صلعم نصرت را از لوازیم اخوت گردانید و هر گاه در میان اصحاب مواخاة
 فرمود پس در میان ابوبکر و عمر اخوت قرار داد و در میان عثمان و عبدالرحمن و در میان طلحه
 و زبیر و در میان ابوذر و مقداد و در میان معاویه و خنات مجاشعی عقد اخوت بست پس
 مواخاة مذکور سبب مناصرت و معاضدت با هم ایشان گشت و بمنزله اخوة النسب پیا

آنحضرت که معاویه میراث خنات گرفت الی ان قال اختصاص آنحضرت صلعم با علی اکرم با وجود
انزال سنیب بدون علی باخوت از عظیم قدر و شرف ولایت آب خیر میباید و همین وجه جناب
ابیر باخوت پیغمبر افتخار سے نمود و اناعبد الله و انورسول الله لا یقولها احد بعد سے الا کذا
میفرمود و مخصوص ترجمه هر چند که این مقالہ رشیقہ و افادہ اینتقدہ فوائد شسته دارو کہ بیان شریف
محل است اما خاطر مہنگدازد کہ چینی از آنکھانیر تجیر رقم نیارم لہذا بچند فقرات اقصا
مینام اولاً اخوت ابی بکر و عمر و اخوت عثمان و عبدالرحمن بجائی رسانیدہ کہ عمر فاروق خاصہ باقتضا
حضرت ابوبکر عتیق را و عبدالرحمن خاصہ بجمیت معاہدت عثمان را بر خلاف تمہکن فرمودند
پس چگونه میتواند شد کہ حضرت بنوی حق اخوت با برادر خود او انفرماید و این چہ
بے انصافی است کہ آنحضرت صلعم را از اداسے حق واجب بازماندن تجویز مینمایند و عوارض
و موانع بر زبان دارند مگر احتجاجاً پیش نمی آرنند حالانکہ حق اخوت با تقدیر است کہ مراجعات
برادر ظالم نیز میتوان کرد و ہر کہ در دعوسے خود مثل دعوسے خلافت نمودن جناب میر ظالم
بود بدرجہ اولی مستحق است کہ برادرش در نصب خلافتش ہما سے فرید فرماید چنانکہ در خبر
ختم آنحضرت صلعم او انمودہ اند و لطف آنست کہ دعاوی موانع و عوارض و عوائق بیچ امر
برائے اختلاف من حضرت بنوسے نمی باشد و چگونه میتواند کردید کہ حفظ دین موقوف
بر اختلاف است و بقاے حجت الہی بر آن متوقف است و فیہ کلام بسیط لا یلیق
ابطال المنع بہذا الموضع ثانی از لوازم اخوت تحمل لاشاق و مناصرة و معاہدة است و
حضرات شیوخ ہارون و جابے از مہالک و مشاق کار ہائے شاقہ بنا بر تحمل صطبار

اختیار نگرده پس وعاسه ایشان که سخن اولیاء و عشره مؤدومیه که مجرب اخوت بالقرابت است
 محض لسانی بعرض حصول منفعت است ثالث مواخاة قائم کردن حسب فائده این طلحه
 سب مناصرت و معاضدت و بمنزله اخوة النسب است و جناب امیر باخوت بنی امیاری فرمود
 حتی که میفرمود انا عبد الله و انور رسول الله لا یقولها احد بعدی الا کذاب و این اخوة
 و نسب بمنه حقیقی قبل از مواخاة حاصل نبوده حالانکه ابن العمیر عرفان و برادر میگوید
 مگر بمنزله اخوة النسب نمیتوان گفت و الحال باستقرار لوازم الحقیقه فائده اخوة النسب ظاهر
 گشت پس از اینجا است که جناب امیر میفرمود لا یقولها احد بعدی حالانکه عقیل و عبد الله
 بن عباس و دیگران بن عباس نیز ابن العمیر پیروی بودند و عرفان برادران من باشند پس
 مفاد لا یقولها احد بعدی دلالت مینماید که این اخوت همان فضیلت خاصه است
 که مادر صد و اثباتش من باشیم و بعد تحقیق و ثبوت نصرت از لوازم اخوة میگویم که در حدیث
 سفید اخوت و نیاوی و اخروی با اشاره لطیف ماثور شده است چنانچه در دنیا نصرت
 و معاضدت علی بن ابی طالب در معارک غزوات مخفی نیست و از اینجا است که جناب امیر
 بر طبق جانبازی و عدم فرار در جنگ حدیثی اب پیغمبر عرض نمود ان من لم یسؤ احدکم
 پس چگونه می شود که ختمی رسالت با این همه نصرت هائی بے پایان اش خلاف
 یتجیل بثبوت لاحد اشخصین و در الاخر لوازم اخوة را با او درین دنیا بجایانند که نسبت
 علیک الفاء مثل مشهور است برادری برابری است بوجه آنکه حق و حده برادر ممالک
 و برابر من باشد بلکه بدین النورین بنفسها ممالک معتبر است لان العرب یقولون للشی

انه اخواته اذا شئوا ما نكحوا وقارنه وسياتي بيانه ودر نيجديت ابن مغازلي از حدیثه روا
 کرده اخا رسول الله بين المهاجرين والانصار كان يواخي بين الرجل ونظيره ثم اخذ يزيد
 علي بن ابي طالب فتال هذا اخي قال حذيفة فرسول الله سيد المرسلين ان قال
 الذي ليس له شبه ولا نظير وعسى اخوة از نيجات است شد که سواخاة بلحاظ مماثلت واقع
 شده بود پس آنحضرت صلعم بانعقاد اخوت علي مرتضى را با خود برابر قرار داد و مساوات
 ايشان دليل بر استحقاق خلافت آن بر او ربي است اما اخوة اخروي بمغاد آية لغوا
 علي شريقتنا بلين دلالت بر عين مدعایه نماید که بنوعی در کجا بر سر پرده
 متقابل متکون خواهند شد و شخصين وغيرهما مع اخرا هم علمن از ايشان وغير متقابل ايشان
 بالضرورة خواهند ماند که ياتي بيانه و اطلاعی ندارم که کجا خواهند بود پس او عا
 فضل فصول بر خلعت و وزارت همقرينی ابو بکر با پیغمبر باطل بر آمد و این اخوت
 علي فائق بر جميع فضائل مصنو که شيخ اول ظاهر گردید و در خصوص مماثلت و مشابهت
 و مشابهت اخوين که در سواخاة ملحوظ شده کلام بلاغت نظام يحيى بن الحسن بن بطريق
 روا که در شرح اينجديت انت اخي في الدنيا والآخرة است خيوشتر است بانه قال اراد بلك
 غاية المدح له و نفاية المبالغة في علو المترادفة صلعم لما آخى بين المرء
 ونظيره ولم يمد اعلى نظيرا غيرا فهو نظيره من وجه نظيره فالاصح دليل شاهد النسب
 الصريح بينهما بلا ادنياب و نظيره في العصمة بدليل قوله نعم انما يريد الله ليد
 عنكم الرجس الاية و نظيره في انه ولي الامة بدليل قوله انما وليكم الله فمن نظيره

فی الاواء والتبلیغ بدلیل الوحی الوار وعلیه یوم اعطاء سوره براءة لغيره
 فنزل جبرئیل وقال لا یودیما الا انت اومن هو منک فاستعاد هاتراى
 من غیره وهو ابوبکر فاذا هاعلی علیه السلام بوحی الله تعالی فی الموسم نظیر
 فی کونه مولی الامة بدلیل قوله صلعم من کنت مولا فاعلی مولا ونظیره فی
 مماثلة فیها وان نفسه قامت مقام نفسه علیها السلام وان الله جعله
 الرسول صلعم بدلیل آية الباهله ونظیره فی فتح بابه فی المسجد کفتح باب
 رسول الله صلعم وحوارة فی المسجد کحوارة ودخله فی المسجد جینا کحال
 رسول الله علی السواء انتهى ذکر الفخر الرازی ان اهلیته صلعم لیا ووقه
 فی السلام وفی الصلوة وفی الطهارة وفی تحریم الصدقة وفی المحبة هذا المضم
 ما نقله عنه ابن حجر فی صواعق محرقة فی حدیث انت اخی فایت بدت
 ونهایت سبالعه در علو منزلت علی بن ابی طالب لمحوظ داشته است وهرگاه که با باین
 شخص و هم مثل او مواخات نمود و نیافت براسه علی نظیر و هم مثل غیر خود بسب
 آنکه خود افضل از آنست پس آنحضرت نظیر اوست بوجوه متعدد و در نسب و در عصمت
 و در ولایت است و در اواز تبلیغ سوره براءت و در مواخات و در اقامت نفس
 او مقام نفس حضرت رسالت یوم فراش و در آیه سبأله و در فتح باب بطرف مسجد
 یوم سد الابواب و در جواز و دخول حجاب بحال جنابت مثل حال رسول خدا بوده و فخر
 رازی در سلام و صلوة فرستادن و در طهارت و در تحریم صدقه و در محبت اهلیت

علیهم السلام را بان حضرت صلعم مساوی انگاشته و له علیه السلام مشابهات کثیره بالبني
 صلعم فی فضائل خلیفه حالانکه مماثلت واحده از فضائل نبویه مقتضی است که خلافت
 بمثل برسد بر آنکه حضرت نبوسه هو الذی لیس له شبه ولا نظیر و هو یلیه سلین فلا یرحم
 هر که در صفتی از صفاتش مثل و ثابت شود حق خلافت نبویه با اوست و صاحب مشابها
 کثیره بدرج اولی اقدم و احق خلافت است بلکه بر او صاحب قلیل المشابهة
 حاجب میباشد ثامنا از آنجا که رسالت اب از اخوت عامه صحابه مطلقا با نمود و مانند
 کما روئے سلم مرفوعا الی البنی قال صلعم و دوت انا قدر انا اخواننا قالوا اولنا
 اخوانک یا رسول الله قال بل انتم اصحابی و اخواننا الذین لم یاتوا المنص آنکه فرمود
 که خواهمش دارم که برادران خود را به بنیم گفتند آیا ما برادران تو نیستیم یا رسول الله فرمود
 بلکه شما اصحاب من هستید و اخوان من دیگران اند که نیامده اند و بکنار ما رواه ابن عمر
 کتاب الاستذکار پس از مماثلت اخوت نیز صحابه حضرات بر سه گرده فاقده المشابهة
 ظاهر شدند در نیوقت چگونه جایز می شود که صاحب مشابهات کثیره بمانند فاقده
 بخلافت حقه از حضرت نبوسه قانر شوند اگر وقت مواخاة لحاظ استحقاق بشاکت
 و مشابهات چنانکه از بعض طرق حدیث ملحوظ بودش بالنص واضح میشود نمی بود آنحضرت
 ختم رسالت مابین علی و عقیل و بوجه منفرد بودن ذات خودش بالنفس ذات رحمة
 آیات خود عباس بن عبدالمطلب را بنحو آنکه عم الرجل صنوا بی یعنی جزین نیست
 که برادر پدر مثل پدر شخصی میشود عقد اخوت می بست یا بلحاظ رفاقت با صلابت خلقت

با صیانت بایارفا و مقدمه احوال اختیار سیکر و حال آنکه پیچیدگی از آنها با وجود قرآن ظاهر
مدعوه واقع شده پس تحقیق رسیده که شیخ و خرابه و عباس و اشبا به لیاقت تمامت
و شایستگی داشته و آنچه بحق ایشان دعاوی لاطالعه در فضائل و مناقب و محاسن
از تم تقرب بحضرت نبوت میدارند با اعتبار شرف مدارج عالیہ و بیہ اصطلح نذار و
دور استحقاق خلافت همه رفاقت فرموده و خلعت موہومہ را دخلی نمی باشد تا سقا
آنکه از بعض طرق ہمین حدیث واضح است که آنحضرت صلعم و قتیله جناب میر فرمود
انت انمی و رفیقے پس آیه اخوانا علی سر و متقابلین المتقابلون فی اللہ فیظن البعض
الی بعض تلاوت نمود کما رواه عبداللہ بن اما سم احمد بن حنبل و ابوالموید موفق بن احمد
فے مناقبہ از نجاست بنطے شود کہ این اخوت کہ عین النورین واقع شد آری کریمہ پس او را
ایشان است چه در عقد مواخات صحابہ آری کریمہ تلاوت فرمودنش مذکور شد و است
پس مثل مواخات منظر استحقاق تقابل گزینے و منصب مشینی بحق علی بن ابیطالب
مخصوص است و مواخاة دیگران منصب متقاعد علی سر متقابلین نمی باشد بلکه
مواخاة ایشان حسب افادہ بعض طرق حدیث بنظر عقائد آنها عمل آمده است و پیروی
است کہ منصب متقابل نشینی از عین جانشینے بالاتر است مگر بوجہ تخصیص حدیث لابی
بعدے منصب نبوت بالضرور مخصوص شده است بنا علی ذلک قول صلعم انت انمی
منظر استخلاف دینی و غیر استحقاق جانشینے است۔

و از جمله احادیث نبوت کہ در استحقاق خلافت عامہ مرتضوی است بارو؟

الحدیث الفقیہ العالم النبیہ ابن بابویہ القمی سے انا مدینة العلم وانت باہما قال قال ابن سنی
 انہ صلعم یا علی انا مدینة العلم وانت باہما و هل توتی المدینة الامن
 باہما یعنی امی علی من مدینة علم ہستم و تو باب مدینة علم ہستی و کہے داخل مدینة نے
 شو و مگر از دور و ازہ آن و این حدیث بچندین طریق و باختلاف عبارت ماثور است
 فی روایة انا مدینة العلم و علی باہما فمن اراد المدینة فلیات الباب
 فی روایة فمن اراد العلم فلیات الباب و فی روایة و لا توتی البیوت الامن ابواہما
 و فی روایة وانت الباب کذب من زعم انه یصل الی المدینة الامن للباب و فی
 روایة فمن اراد باہما فلیات علیاً و فی روایة انا مدینة الحکمة و علی باہما و فی
 روایة انا دار العلم و علی باہما و محدثین صحیح و مسانید و حفاظ اخبار و احادیث ہانت
 و جماعت مثل ترمذی صاحب سنن عن علی بن ابی طالب و حافظ جلال الدین سیوطی صاحب
 جامع الصغیر و تاریخ الخلفاء عنہ و علامہ امام بغوی صاحب حسان المصابیح عنہ و طبرانی
 صاحب معجم و کتاب و سنن عن ابن عباس عن جابر بن عبد اللہ و عقیلے و ہزار عنہ و ابن سعد
 صاحب کامل عن ابن عمر و عن ابن عباس و عن جابر بن عبد اللہ و الحاکم صاحب مستدرک
 عن جابر و عن علی و ابن عباس و علامہ کمال الدین صاحب مطالب السنن بسند ترمذی
 عن علی علیہ السلام و علی الہمدانی صاحب سوذة القربی عن جابر بن عبد اللہ و ابن المنذر
 صاحب المناقب عن جابر بن عبد اللہ بدو طریق و عن ابن عباس بسہ طریق و عن علی
 بن ابی طالب بدو طریق و ابو مؤدب موفق بن احمد اخطب لخطباء خوارزم صاحب کتاب

انفضائل عن ابن عباس وعمر وعاص وعلاء بن ابراهیم الحموی نے صاحب فرار السیوطی
 بسہ طریق عن ابن عباس وابن شیریہ الدیلمی صاحب کتاب الفروس و در باب اللعن
 از جزو اول عن جابر بن عبد اللہ و ابو نعیم صاحب حلیۃ الاولیاء و کتاب المعرفہ عن علی بن
 السلام و ابن حجر مکی صاحب صواعق محرقة بند برادر طبرانی و حاکم و عقیلی . ابن عدی
 و ترمذی روایت این حدیث شریف نموده اند و فضل المتکلمین صاحب بطلان الباطل
 بجواب احتجاج علامہ علی الاطلاق اعلیٰ ازین حدیث باخراج سند احمد بن حنبل و دیگر
 افادہ میفرماید نہاید علی و فور لہم و استحضارہ اجوبۃ الوقائع و اطلاعہ علی اثبات
 العلوم و المعارف و کل ہذہ الامور سلمہ و لا دلیل علی النقص الخ و شیخ ولی الدین محمد
 الحطیب لہ من الترمذی صاحب کتوۃ المصابیح از صحیح ترمذی مرفوعاً الی علی بن ابیطالب
 روایت کردہ قال قال رسول اللہ صلی علیہ وسلم اتوا دار الحکمۃ و ست با بھا
 و بعد از ان تنقید اگتہ روس بعضہم ہذا الحدیث عن شریک و لم یذکر
 عن الصنابحی و لا عن ہذا الحدیث عن احمد بن الثقات غیر شریک و فی الباب عن
 ابن عباس و محشی صحیح ترمذی میگوید قول انادار الحکمۃ و علی با بھا ہذا الما و رو
 فی شانہ انہ اقتضا کم فی حق انی انہ اقوہ کم و فی حق معاذ انہ اعلمکم بالحلل
 و الحرام و الاجماع الصحابہ بمنزلۃ الایوب و صاحب لمعات افادہ فرمودہ فی ہذا
 الحدیث ذکرت ابن الجوزی فی الموضوعات من عدلہ طریق جزم بطلان کل
 وقال مثل ذلك جماعة وقال الفيروز آبادی عند قوله انظر و صاحب تحف

از ابو قحافہ و ابن حجر و ترمذی شریف

بکمال بجا شست میفرمایند این خبر نیز مطعون است قال یحیی بن معین لا یعمل له و قال
بخاری انه منکر و لیس له وجه صحیح و قال الترمذی صانده منکر غریب و ذکره ابن
الجوزی فی الموضوعات و قال الشیخ تقی الدین ابن دقیق العید هذا الحدیث
لم یشتهر و قال الشیخ محی الدین النورمی و الحافظ شمس الدین الذہبی و الشیخ شمس الدین
الجزیری انه موضوع و ما حصل تمام افادات انکار جامع تر از نقل حدیث اعتبار این حدیث غریب
است از بعض محدثین نقل میکند که این حدیث را از شریک روایت کرده اند و صحابی
را ذکر فرموده اند و کس را از روایات این حدیث ثقه غیر شریک نمیدانیم و محتمل افاده نموده
که مفاد حدیث انا دار الحکمة و علی بابها چنانست که در شان علی انه لقصناکم و در شان
ابی صحابی انه اقرکم و در شان معاذ انه اعلمکم وارد شده و در جمیع صحابه بنبره ابواب
می باشند و این جوزی این حدیث را در موضوعات شمرده جمله طرق این حدیث را باطل
یقین کرده و مثل این جوزی جماعت محدثین گفتند و فیروز آبادی میفرماید که درین نظر
است و صاحب تحفه افاده نموده که یحیی بن معین گفت این خبر اصلی ندارد و بخاری
آنرا منکر می داند و از وجه صحت انکار میکند و ترمذی منکر غریب گفته است و ابن
الجوزی در موضوعات ذکر نموده است و الشیخ تقی گفت که این حدیث را حدیث
ثابت ندانم و نه نموده اند و نووی و ذہبی و جزیری آنرا موضوع گفته اند بعد از آن حساب
تحت کمال جوش نقادی میفرمایند پس تمسک باین احادیث موضوعه که اہلسنت آنرا از ادوار
تمسک و احتجاج خارج کرده اند و در مقام الزام ایشان دلیل صریح برداشتمندی علماء

شیعه است البته بقدر الحاجة اقول دعوی موضوعیت انجین احادیث مجرب است
 که اینچه دال خلافات بلا فصل خلب امیری باشد حماة خلیفه سقیفه چونچ این سیوف اخبار
 قاطع آثار شجره سقیفه یافتن چشم انکار او هاس منکر و موضوع بودن آنها بلا الخط سلسله
 روایت پیش نمودند و توجیه ابطال منکر و موضوع و فیه نظر و بطلان جمله طرق بخندین
 وجه است این حدیث را ترمذی که از اصحاب صحاح سته اهل سنت است بسند خود
 نقل نموده است و حدیث غریب گفته ز منکر غریب فرموده چنانکه صاحب تحفه اشارت
 بان کرده اینک صحیح ترمذی حاضر است اولیای صاحب تحفه بعینک انصاف مطالع
 فرمایند و مراد از غریب در اصطلاح محدثین حدیثی از اقسام صحیح می باشد که راویش
 واحد بود کما قال المحدث الیهلوی الشیخ عبد الحق فی المقدمة فی بیان بعض
 مصطلحات علم الحدیث فصل الحدیث الصیح انکار او به واحد یعنی غریباً
 وانکار اشیند بی عزیز او انکار اکثری می مشهور است و مستفیضاً و انکار رواه
 و اکثره الی ان یتعمیل العاده تو اطم علی الکتب بی می متواتر اولی می الغریب فداً
 ایضاً الی ان قال و علم ما ذکر ان الغرابه لا توافی الصحة و حیوانیکون الحدیث
 صحیحاً غریباً انتم بقدر الحاجة و مراد از حدیث منکر آنست که راوی آن ضعیف بود
 پس چگونه میتواند شد که حدیث صحیح و ضعیف من حدیث الجمع بود مگر آنکه شاه صاحب
 در حال تواجد من تسبل نفسه قسمی حدیث در مصطلحات پیدا کرده اند پس حدیث صحاح
 لا محاله در صحت و قطع بالجم مسلم عامه است و انکار از صحت صحاح برهم کردن تمام قواء

مذہب اہلسنت است اما نقل کردن ترمذی اقوال بعض محدثین را در فہم الطر ترمذی سے
 ضروری نداد و ہر گاہ ان بعض از صنایعی بنیاد و ردہ اند و غیر شریک را ثقہ نمیدانند پس
 در طریق صنایعی کہ ترمذی روایت میفرماید چہ جاے قدح است و اما آنچه محضے گفتہ کہ
 این حدیث مثل اقتضاکم و اقرکم و اعلمکم است قیاس مع الفارق است چہ درین اخبار
 اقتضے و اقر و اعلم بودن با نسبت است کہ در شما فلان اقر شما و فلان اعلم شما
 است نہ آنکہ اقتضے و اقر و اعلم بوجہ اطلاق یا باضافت اہل البیت مراد است و در
 ما نحن فیہ انتساب باب خاصۃ بحضرت رسالتنا ظاہر است و جمیع صحابہ را بوجہ
 قرار دادن از حضرت رسالت غیر ما ثور است فرقہ اہل سنتہ با اختیار ناجائز خود
 شان ہر کہ را خواہند ابواب یا سقوف فرض نمایند حالانکہ امر غیر واقع بقصر
 فاضل واقع نمے شود و باطل کردن ابن جوزی حملہ طرق حدیث را و در موضوعات اور
 خود باطل است نقادین جرح و تعدیل تحقیق و تنقید و رد و طرد ابن جوزی را از عادت
 سطرہ او تجویز فرمودہ لایعبار بہ میدانند چنانکہ حافظ سیوطی کہ مجدد مذہب ما ثرتا سع
 اہل سنتہ است و تاریخ الخلفاء را فادہ فرمودہ اخرج الترمذی و الحاکم علی ص
 قال قال رسول اللہ صلعم انما مدینة العلم و علی باہما ہذا حدیث حسن علی
 الصواب لا یصح کما قال الحاکم و لا موضوع کما قالہ جماعة منهم ابن الجوزی
 و النوروی و قد ثبت حالہ فی التعقیبات علی الموضوعات یعنی ترمذی و حاکم بن
 علی بن ابیطالب اخرج این حدیث نمودہ اند و این حدیث حسن است بنا بر تحقیق صواب و صحیحست

چنانکه حاکم گفته و موضوع نیست چنانکه جماعت محدثین که از ایشان ابن جوزی و نووی
است موضوع گفته اند و من بیان کردم آنرا در کتاب تعقیبات علی الموضوعات پس
تحقیق رسیده که حدیث باب العلم حسن است و این قسم عند ابن الصلاح منقصر از قسم
صحیح است و عند بعض الحافظ در انواع صحیح مندرج می باشد ذکره العراقی فی شرح
الفیة و الحافظ العسقلانی بحکم صحیح می داند و نزد ترمذی حدیثی باشد که راویش متمم
بکذب نبود و شاید نبوده باشد پس آن حدیث حسن است و بقرض غایت اطلاق نیز
بمعنی شاذ و بنا بر تصحیح قسم صحیح نمی تواند شد این جوزی در تقیص و تصنیف صحیح
و حسان خود مطعون است چنانکه ابو عبد الله محمد الطهمانی المعروف بالحاکم بر عکس آن معروض
است بنا علیه رو و بطلان ابن جوزی چیزی نیست تحقیقین مطلعین طرق احادیث نقل
ابن جوزی را بجوزی نمی خرید و امام نووی چاشنی گیر طبع احداث تاویلات قاضی
عیاض وزیره ربانی شجره سفسطیات ابن جوزی می باشد و مطلق نظیر وزیر آباد
بکار نمی آید تا وقتیکه بر طبق اصول حرج و تعدیل اثبات ضعف روایة نفرماید قال
البرزوی الخفیة فی الاصول الطعن من ائمة الحدیث لا یقبل بحال لان العدل
ظاهره فی المسالین خصوصاً فی القرون الاول الخ فقال الشاح له فی کشف
الاسرار اما الطعن من ائمة الحدیث بقولهم غیر ثابت عند سیر و انکاری بن
معین از اصلیت یابن خیر و گفتن بخاری و غیره از منکر وجه قومی دارد که فضائل یوسف
ائمه اهل بیت خیره کن نظر ایشان می باشد زیرا که یحیی بن معین بر طبق روایت ابو حاکم

صاحب کتاب الثقات از تلامذه یحیی بن سعید القطان است و بخاری نوشته
چنین خبر من اخبار یحیی القطان میباشد و شدت مطابقت یحیی بن سعید در حدیث
اہل البیت بنویسند مشہور است و قوله فی حق الامام یحیی ناطق جعفر صادق اجد
منہ فی نفسی شئاً و کتاب کاشف ذہبی مسطور و روایت ابن المدینی سئل
یحیی القطان عن جعفر بن محمد فقال فی نفسی منہ شیء در تہذیب التہذیب ذہبی
مذکور است و ملتانی در کتاب تمویہ بہ تصریح افادہ فرمودہ است کہ معنی یحیی بن
سعید القطان و بخاری کہ برابرین گمان فاسد دست از روایت احادیث صادق
کشیدہ باشند انتہی و حیف و تالہف است بہ محدثین بعضیین اہل البیت پیغمبر
کہ روایت فضائل ائمہ اہلبیت نظر منکرے اندازند و روایت مجروحین خودشان را کہ
مرویات ایشان در فضائل صحابہ و احکام فقہ وارد شدہ اند از نظر کے اندازند مثل
خیل مجروحین و انبویہ کثیر مقد و حین بہتند کہ محدثین صحاح ستہ مرویات ایشان را
در صحاح آورده اند و ہمان مرویات در احکام تکلیفہ و در احتجاج فضائل صحابہ
بکمال ناز و وسوسہ و باعلی افتخار و وثوق سے آرند و چک خطرہ تدیس و تضعیف
و اضطراب و شاذ و تعال و موقوف و مقطوع و منقطع و مرسل و معطل بدل راہ
نمیدہند بلکہ کتب صحاح را تلو کتاب درین مواقع معتبرے وارند و در ناخن فیہ
آج وقت صحیحی نمی کنند بلاتحا شحبت بر ضعف رواۃ سے نمایند انہو وجہی برای
انتہاہ اینے بہتر فخر از حال روایت مقدوحین صحاح بعنوان جدول پیش نیام

اسامی کتب این صحاح ستہ	اسماء روایہ گذرگان ایشان	اسماء قاصدین روایات مذکورین صحاح ستہ کما فی المیزان للذہبی وغیرہ
جعفر بن زبیر	ابن ماجہ	یحییٰ بن یحییٰ و ابن عدی و بخاری و امام العراق شعبہ
عاصم بن عثمان بن جعفر	ابن ماجہ	ابن جابر ابن عدی و ابو حاتم و ابو زرہ
جیب بن ابی عبدالمصعب	ابن ماجہ	یحییٰ بن یحییٰ ابو داؤد ابن عدی - ابن جابر و ابو حاتم
عاصم بن عمیر البصری	بخاری و اصحاب سنن	ابو حاتم و ابن جابر و الحاکم و ذہبی
حسن بن عمارہ کوفی	بخاری و ترمذی ابن ماجہ	امام شعبہ و ابن المدینی - دارقطنی - جورجانی و ابو حاتم و مسلم
حسن بن مدیکہ طحان	بخاری و نسائی و ابن ماجہ	ابو داؤد
سعید بن عمرو حمصی	ترمذی	بخاری - احمد بن حنبل ابو حاتم ابن جابر یحییٰ بن سعید و غیرہم
قزح بن ابی حمزہ جزیری	ترمذی	بخاری - دارقطنی ابن عدی ابن یحییٰ ابن جعفر و در تقریب
ابو اسمعیل کالجومی	ترمذی و ابن ماجہ	احمد بن حنبل دارقطنی ابن یحییٰ ابن المبارک کلعب و غیرہم
خالد بن عمر قرطبی	ابو داؤد و ابن ماجہ	بخاری و ابن عدی و ابو زرہ احمد بن حنبل و صالح
خالد بن یزید و مشقی	ابن ماجہ و معا احمد بن صالح و ابو زرہ و مشقی	نسائی و احمد بن حنبل و دارقطنی ابن ابی الجوزی و ابن یحییٰ
کتاب الديات	ترمذی و ابن ماجہ	ابن سعید - ابو زرہ و ابن عدی و جورجانی و نسائی و ابن المدینی
داؤد بن زبرقانی	ابن ماجہ	ابو زرہ - ابو حاتم ابن المدینی - صالح جزیره

اسامی کذا ہیں صحیح ستہ	اسما روایت کن گان زایشان	اسما قدوسین و انکورین صحیح کما فی المیزان للذہبی وغیرہ
سری بن اسمعیل کوفی صحابہ شعبہ	ابن ماجہ	نسائی احمد بن حنبل - یحییٰ بن معین
سعید بن ظریف اسکاف خطی	ابن ماجہ - ابو داؤد	ابو حاتم و ابن جبان و یحییٰ بن معین و احمد و نسائی و دارقطنی
سعید بن سنان حنفی	ابن ماجہ	یحییٰ و احمد حنبل و بخاری و دارقطنی جو جہان ابن حجب صاحب تقریب
سعید بن عبد الجبار زید	ابن ماجہ	نسائی ابن الدینی - جریر قتیبہ - ابن جریر صاحب تقریب ابن معین
سلم بن ابراہیم وراق سلم بن عبد الرحمن نخعی	ابن ماجہ و ابو داؤد محدثین صحیح ستہ غیر بخاری	ابراہیم نخعی و بعض الحفاظ کافی المیزان احمد حنبل ابن معین ابو داؤد و ذکر ما یصحیح الساجی
سیف بن محمد کوفی سیف بن ہارون جرہجی	ترندے ترندے ابن ماجہ	یحییٰ و نسائی و دارقطنی ابن جبان و مرہ یحییٰ القطان و یحییٰ بن معین و ترندے
صالح بن ابی الاخضر	اصحاب سنن اربعہ	ابوزرہ ابو حاتم و بخاری
صباح بن محمد کلبی ضرار بن عمرو	ترندے ابو داؤد و ترندے و	ابن حبان - ابن ابی حاتم بخاری و نسائی و ابو حاتم و دارقطنی و یحییٰ بن معین
طلحہ بن زید عامر بن صالح بن جلید	ابن ماجہ ترندے	بخاری و نسائی و ابن جبان و ابن عدی و غیرہ ابن معین و دارقطنی و نسائی
عباد بن راشد بصری	بخاری ابو داؤد و نسائی ابن ماجہ	بخاری و ابن حبان

اسما و اقوال صحیحین و احادیث مذکورین صحیح کما فی المیزان للذہبی	اسما و اقوال صحیحین و احادیث مذکورین صحیح کما فی المیزان للذہبی	اسما و اقوال صحیحین و احادیث مذکورین صحیح کما فی المیزان للذہبی
احمد حنبل و بخاری و یحییٰ بن سعید	ابوداؤد و ابن ماجہ	عبد بن کثیر ثقفی
ابن حبان و دارقطنی و ذہبی	ابوداؤد و ترمذی	عبد المدین بن ابراهیم عمقار
دارقطنی - ابوزرعہ - ابو حاتم - بخاری - ابو عمار	ابن ماجہ	عبد المدین بن خراش
ابن سعید و جرجانی و ابراہیم بن سعد و مالک	ابوداؤد و درر اسدیل	عبد المدین بن زیاد و یحییٰ
ابن سعید و سنن خود	ابن ماجہ و سنن خود	عبد المدین بن سعید بن ابی
ابن سعید و سنن خود	ترمذی و ابن ماجہ	ابن حبان مقبرے
جرجانی و نسائی	نسائی	عبد المدین بن شریک عامری
صلح جرزه و نسائی	بخاری - ابوداؤد	عبد المدین بن صالح بن
بخاری و ابن حبان و وکیع	ابن ماجہ	ابو صالح کاتب الملیث
عبد الرزاق یکذبہ	ابن ماجہ	عبد المدین بن محمد حدادی
از روی گفت کہ او واضح حدیث است	ترمذی و ابن ماجہ	عبد المدین بن معاویہ
یحییٰ بن سعید و احمد حنبل و نسائی و بخاری	اصحاب صحاح ستہ غیر ترمذی	عبد المدین بن ابی ایوب
احمد حنبل و بخاری و ابن مہدی و ابوزرعہ	ابن ماجہ	عبد الرحمن بن عبد اللہ
احمد حنبل و یحییٰ و ابن مہدی	ابوداؤد و ابن ماجہ	بن عمر بن حفص
بخاری و جرجانی و ابو حاتم و ابوزرعہ - ابوداؤد	ابن ماجہ	عبد الرحمن بن قسین
و یحییٰ	ابن ماجہ	عبد الرحمن بن ہانی
		عبد الرحمن بن زید العمی

اسما و اولیاء کذا فی الیوم	اسما و اولیاء کذا فی الیوم	اسما کذا فی صحاح ستہ
دارقطنی - ابن عدی	ترمذی	عبدالرحیم بن یونس
احمد حنبلی - ابو حاتم - بخاری - بیہقی	ترمذی	عبدالغزیز بن ابان
ابوزید انصاری	ابو داؤد - ترمذی	عبدالملک بن یحییٰ
نسائی - دارقطنی - بخاری - ابو حاتم	ابن ماجہ	عبدالوہاب بن الضحاك
		بن ابان عرضے
بیہقی - احمد حنبلی - ابن عدی - سفیان ثوری	ابن ماجہ	عبدالوہاب بن مجاہد
		جہر کے
بیہقی و ابن المدینی - دارقطنی - ابن حبان	اصحاب سنن ابو یوسف	عبد بن زجر
بخاری و بیہقی و ابو حاتم و ابوزرعہ و ابن حبان و نسائی	ابن ماجہ	عبد بن قاسم اسدی
دارقطنی و صاحب جزرہ و ابو داؤد		
بخاری و علی بن المدینی و نسائی و دارقطنی و ابن	ترمذی	عثمان بن عبدالرحمن
سعید بن کمافی التقریب		
ابن حبان و ذہبی و ابن سعید	ابن ماجہ	عثمان بن قائد
ترمذی ابن سعید و فلاس و عمرو بن علی و امام بخاری	ترمذی	عطاء بن محمد بن بصرہ
علامہ ذہبی	ابن ماجہ	عبد بن سفیان ثقفی
بیہقی بن سعید انصاری علی بن عبداللہ بن العباس	اصحاب صحاح ستہ	عکرمہ بن ابی اسحاق
سعید بن المسیب و عطاء و ابراہیم بن علیسرہ و محمد		
بن سعید بن قاسم و عبداللہ بن عمر بن خطاب	ترمذی	علاء بن خالد الواسطی
ابوسلمہ کندی		

اسما و قاضین و اصحاب ستمکانی المیزان لذہبی وغیرہ	اسما و قاضین و اصحاب ستمکانی المیزان لذہبی وغیرہ	اسما و قاضین و اصحاب ستمکانی المیزان لذہبی وغیرہ
ابن الحدیثی - ابو حاتم - بخاری - وار قطنی ابن حبان ابو الولید	ابن ماجہ	علاء بن زید الشافعی
ازوی - ابن طاہر - ابن حبان	ترمذی	علاء بن مسلمہ بن عثمان برواس
یحییٰ بن خریس ابن معین - سلیمان ابو نعیمان حماد بن زید شعبہ - احمد - ابن معین نسائی صالح محمد جوینی	ترمذی ترمذی بخاری ابن حبان	علی بن مجاہد کابلی عمار بن جویں عمید
فلاس - وار قطنی - ذہبی - ابن عدی - بخاری کمانی حاشیہ الکاشف و ابن حجر عسقلانی	ابن ماجہ	عمر بن ریح لہری
ابن حبان و ذہبی و احمد بن سلیمان بن راہویہ مقاتل بن سلیمان	ابن ماجہ	عمر بن صحیح خراسانی
ابن بھدی - احمد - نسائی علی بن مدینی وار قطنی وصالح ہرزہ - یحییٰ - ذہبی	ترمذی ابن ماجہ	عمر بن ہارون بن یحییٰ
احمد حنبلی ذہبی - نسائی - ابراہیم بن یعقوب ابو الفتح ازروسی	ترمذی ابن ماجہ	عمر بن جابر ابوزر خرزومی
وکیع - یحییٰ - احمد حنبلی - وار قطنی - ابو داؤد اسحاق - ابوزر - ابو حاتم	ابن ماجہ	عمر بن خالد قرظی
ابو سہر - بخاری - وار قطنی یحییٰ - ابو داؤد - ابو حاتم - وار قطنی	ترمذی ابن ماجہ ابو داؤد	عمر بن واقد دمشقی قاسم بن عبد بن عمر الموسی

اسماء صحابہ و تابعین	اسماء صحابہ کبار ان ایشان	اسماء قاصدین رتبا صحیح کما فی المیزان للذہبی وغیرہ
<p>محمد بن حسن بن زبالہ مخزومی مدنی محمد بن عبدالرحمن قشیر محمد بن القرات الیتمی کوفی</p>	<p>ابوداؤد ابن ماجہ ابن ماجہ</p>	<p>یحییٰ - ابوداؤد - ابو حاتم دارقطنی و ازوی شیخ الاسلام شہاب الدین ابن حجر عسقلانی و تقریب احمد بن حنبل - ابوبکر بن شیبہ - ابوداؤد - بخاری - دارقطنی و ابن معین - نسائی ابن حجر عسقلانی و تقریب</p>
<p>محمد بن اسحاق بن محمد عسقلانی محمد بن بشار بلقب بنید سبارک بن حسان محمد بن الحسن بن ابوزید ترمذی</p>	<p>ابن ماجہ بخاری و مسلم و ابوداؤد ترمذی نسائی ابن ماجہ ابن ماجہ ترمذی</p>	<p>بخاری - ابن معین - دارقطنی - ذہبی فلاس یحییٰ بن معین نواری ابوداؤد - نسائی - ازوی ابن معین - احمد بن حنبل - نسائی - ابوداؤد و مرثیہ - ابو حاتم</p>
<p>محمد بن حمید ابن حسان محمد بن خالد بن عبد اللہ محمد بن سعید صلو شامی محمد بن عبدالمدین ابی سبرہ ابوبکر الدنئی شیخ</p>	<p>ترمذی - ابوداؤد ابن ماجہ ابن ماجہ ترمذی ابن ماجہ ابن ماجہ</p>	<p>ابوزرعہ - ابن خراش - کوسج - صالح جزری ابوزرعہ - یحییٰ بن معین ذہبی - ابو احمد حاکم و ثوبی و احمد حنبل و نسائی امام ابن حنبل</p>
<p>الواقفی محمد بن الفضل بن عیاض بن عیاض</p>	<p>ابن ماجہ ترمذی</p>	<p>احمد بن حنبل - یحییٰ - ابن ابی شیبہ - فلاس</p>

<p>اسما مقدوہ صحیح مستم اسمار یو الذکر الیشان اسما قادمین رو اند کو رین صحیح کمانی المیزان للذہبی وغیرہ</p>		
<p>احمد بن حنبل - بخاری - ابن عدی دارقطنی - ابو حاتم - ابن المدینی - ابو زرہ امام ابو حنیفہ - وکیع - سفیان بن عیینہ جو رانی ابن حبان خارجہ بن مصعب ابن جزرا وغیر ہم و فی التقریب ابن حجر قال کذبہ و ہجر وہ دنی بالتجسیم</p>	<p>ابن ماجہ ابن ماجہ ابو داود</p>	<p>مبشر بن عبد جمہ سلی بن عبد الرحمن واسطی سقاتل بن سلیمان اشجی</p>
<p>دارقطنی - ابو حاتم نسائی - صالح جزیرہ - ابن معین ابن عدی ابن حبان - ابو حاتم - بخاری بخاری - یحییٰ بن معین - نسائی - دارقطنی - ابو زرہ ابن حبان - قتادہ - ابن حجر عسقلانی در تقریب ابو حاتم - نسائی - یحییٰ - دارقطنی - اسحاق بن ابویوسف کمانی التقریب</p>	<p>ترمذی ابن ماجہ ابو داود - نسائی ترمذی - ابن ماجہ</p>	<p>ینا بن ابی یسنا نضر بن حماد وراق نضر بن کثیر ابو سہل لہب نقیع بن الحارث شمر</p>
<p>مسلم - بخاری - ابن المبارک - احمد بن حنبل - حاکم</p>	<p>ابن ماجہ</p>	<p>ہنشل بن السعد البصری</p>
<p>ابن حبان</p>	<p>ترمذی ابن ماجہ</p>	<p>فوح بن ابی مریم ابو المروزی</p>
<p>محمد بن عبد اللہ بن نمیر - ابو زرہ - ابو حاتم ابن معین احمد حنبل و صالح جزیرہ</p>	<p>ابن ماجہ ابن ماجہ ابو داود ترمذی</p>	<p>بارون بن ہارون ولید بن عبد اللہ بن ابی ثور ہمدانی</p>
<p>نسائی - ابو حاتم - ابن المدینی - یحییٰ بن معین ابن حبان</p>	<p>ترمذی ابن ماجہ</p>	<p>ولید بن محمد موقری</p>
<p>ابن معین - ابو حاتم - دارقطنی - احمد حنبل</p>	<p>ابو داود ابن ماجہ</p>	<p>یحییٰ بن العلاء بکلی</p>
<p>بخاری - یحییٰ - نسائی - ابن معین - دارقطنی</p>	<p>ترمذی ابن ماجہ</p>	<p>یزید بن عیاض</p>

اسامی تقدیمین اصحاب	اسما و روایت کنندگان ز ایشان	اسما و قاصدین روایات صحیح است که کافی میزان الحدیث فی غیر
یعقوب بن الولید	ترمذی ابن ماجه	ابوداؤد - دارقطنی - ابوحاتم - یحیی - احمد حنبل و فی حاشیة الکاشف قال ابن حبان یضع الحدیث
یوسف بن ابراهیم تمیمی یونس بن حباب سدی	ترمذی ابن ماجه اصحاب سنن اربعه	ابن حبان - ابوحاتم ابن معین - ابن حبان - نسائی - دارقطنی بخاری - یحیی بن سعید

و اگر قدح و جرح سلف این روایات شمارم و قمری باید در این وجیزه گنجایش آن ندارد
 انشاء الله رساله علمده ازین خواهم نگاشت حالا حضرات ناقلین قدح حدیث انا مدنیة
 العلم اولاً قواعد روایات صحیح است که در جدول بالا نوشته از خرمن و گلدسته شاد گلشن
 اسغی کتاب مستطاب استقصار الافحام استیفاء الانتقام للعلام الفهام ناشرین خیر الانام
 مجددة الملكة احمد الجعفریة فی مائة الثالثة عشرة بعد الاف من الهجرة النبویة وانا و
 مولی الموالی اوستادنا و ملاونا و ملاوا الالاساتذہ الالهیة سید المتکلمین السید حامد حسین
 جنابہ عن العین و الشین ہدیہ ناظرین منوودہ ام تاشا فرما یند بعد از ان متوجہ انکار صحت
 این حدیث شوند در الوقت اگر خواہند فرمود کہ عدد موثقین این روایات از عدد قاصدین
 بیشتر است و ماخری اصحاب الصحاح فتوحہ باریب خواہم گفت کہ مخربین حدیث
 ما یحیث فیہ نیز از عدد قاصدین را دیانش بیش از بیشتر است و بد ماخریہ الترمذی و یمن

اصحاب الصحاح فهو حجة الظاهر حين عد صحاح بنابر مشهور و در مستحصر من نماید اما عد و
 اخصین هم تجاوز است كما رواه الحافظ السيوطي في مجمع البحار و همین حافظ که بصیر صحیح
 حسین است توثیق این حدیث بقوله هذا حدیث حسن علی الصواب افاده فرموده و ابطال
 قاضیین را ویانش نموده و تقدیر او آخر تصدیقات است که بعد مطالعه و احفاظ مرویات
 و کتب رجال بقبح و جرح احوالی ترا حدیث حسن علی الصواب گفته پس تحقیق اینچنین
 حافظ کا بر که تقیدش از همه متقدمین برتره مشتهر است لامحاله حجت است و محدث دهلوی
 در مقدمه مصطلحات افاده میفرماید الاحادیث الصحیحة لم تخصر فی صحیح البخاری و سلم و لم یوجبها
 الصحاح کلها قال البخاری ما اوردت فی کتابی هذا الا باصح و لقد ترکت کثیرا من الصحاح
 و قال سلم الذی اوردت فی هذا الكتاب من الاحادیث صحیح و لا اقول ان ما ترکت
 ضعیف و الحاکم ابو عبد الله النیشاپوری صف کتابا سماه المستدرک بمعنی ان ما ترک البخاری
 و سلم من الصحاح اوردده فی هذا الكتاب و تکرار و استدراک بعضیها علی شرط اشخین
 و بعضیها علی شرط احدیها و بعضیها علی غیر شرطها انتهى هذا لفظا یعنی احادیث صحیح
 و صحیحین بخاری و سلم منحصر نیستند که استیعاب جمیع اخبار صحاح هر دو و فرموده اند گفت بخاری
 که درین کتاب از اخبار صحیح را گذاشته ام و گفت سلم آنچه در کتاب خود آورده ام از اخبار
 قسم صحیح است و نمیگویم که آنچه ترک نموده ام ضعیف است و حاکم کتابی تالیف فرمود
 و نامش مستدرک گذاشت بدین معنی که آنچه بخاری و سلم از صحاح ترک نموده اند
 درین کتاب آورده ام که تلافی و استدراک ما فات و ترک اشخین بشود بعضی اخبار

الاحادیث الصحیحة لم تخصر فی صحیح البخاری و سلم و لم یوجبها الصحاح کلها قال البخاری ما اوردت فی کتابی هذا الا باصح و لقد ترکت کثیرا من الصحاح و قال سلم الذی اوردت فی هذا الكتاب من الاحادیث صحیح و لا اقول ان ما ترکت ضعیف و الحاکم ابو عبد الله النیشاپوری صف کتابا سماه المستدرک بمعنی ان ما ترک البخاری و سلم من الصحاح اوردده فی هذا الكتاب و تکرار و استدراک بعضیها علی شرط اشخین و بعضیها علی شرط احدیها و بعضیها علی غیر شرطها انتهى هذا لفظا یعنی احادیث صحیح و صحیحین بخاری و سلم منحصر نیستند که استیعاب جمیع اخبار صحاح هر دو و فرموده اند گفت بخاری که درین کتاب از اخبار صحیح را گذاشته ام و گفت سلم آنچه در کتاب خود آورده ام از اخبار قسم صحیح است و نمیگویم که آنچه ترک نموده ام ضعیف است و حاکم کتابی تالیف فرمود و نامش مستدرک گذاشت بدین معنی که آنچه بخاری و سلم از صحاح ترک نموده اند درین کتاب آورده ام که تلافی و استدراک ما فات و ترک اشخین بشود بعضی اخبار

بر شرط شخصین و بعضی بر شرط احدی شخصین و بعضی آنکها بر شرط غیر ایشان است استوی بلخص ترجمه
ملقطاً پس اگر حدیث شریف و صحیحین مذکور شده حاکم دستدرک آورده است خبر متروک
شخصین را بنا بر اعتراف ایشان ضعیف نخواهند گفت بلکه مستدرک جامع تلافی مایه ترک
اشخصین است و بر طبق تنقیح سیوطی این حدیث از جمله احسان است به نفع از عیب
ضعف مبر است و از طعن منکر و موضوع معراج خلاف حدیث نجوم که در صحیح است
مینست و ملا علی القاری در مرقاة شرح مشکوٰۃ تصریح نموده که این الریغ گفت که حدیث
اصحابی کالنجوم این ماجه اخراج نموده است اما سن این حدیث را با وجه تفحص در آن نیافتم
و میگویم که یکی از روایتش حمزه بن ابی حمزه جزس است بخاری و دارقطنی و ابن عدی و
بن سعید و شیخ الاسلام ابن حجر کما نقله فی الجردول در پی حرج و تسبیح اومی باشد نیز

در صحیحین

و همی در ترجمه حمزه مذکور است قال بن سعید لایساوی فلساً و قال بخاری منکر الحدیث

و قال الدارقطنی متروک و قال ابن عدی عامه روایة موضوعه و ابن حجر در تقریب
افاده فرموده که او شتم بالوضع است و از طبقه سابعه است و عمر و او را متروک میگوید

و ابن حجر در تخریج احادیث الرافعه در باب دب القضا میفرماید از ضعیف و اول ذکر

ابن خرم انه موضوع باطل و ابوهان و تفسیر القرآن تبیان بکل شیء بجواب زحمتی

میگوید قوله و قدر رضی رسول الله لامة اتباع اصحابه و الاقتدار با تار همی فی قوله صحابه

کالنجوم الی قوله اهدیتهم لم یقبل ذلک رسول الله و هو حدیث موضوع لایصح بوجه

عن رسول الله سلم قال الحافظ ابو محمد طلی بن احمد بن خرمی فی رسالته فی البطلان الی

والقیاس بالفضة و هذا خبر مکتوب موضوع باطل لم یصح قط و کمال الدین محمد شایخ متعاج
 الاصول بصراحت کلام بیان فرموده که درین حدیث کلام است دوران ضعیف است
 حال آنکه بطریق کثیره مروی است که ابن خزیمه خبر موضوع گفته است و گفت بنابر که از پیغمبر
 بصحت نرسیده است و بیفته فرموده که این حدیث مشهور الحسن است و اسانید آن ضعیف
 هستند انتقده و ابن جوزی نیز در کتاب علل تنابیه فی الاحادیث الواهیه نعیم بن حماد را
 از حدیث را بحرم خوانده و با ضعف حمایت حماة حریم صحابه پروردگاری پیچیدین را وی حامی نموده
 و از شیخ بن عسین عبد الرحیم را وی خبر را کذاب نقل کرده است و چهاردهم قاصدین حدیث
 نجوم بر العلوم است که در شرح مسلم الثبوت میفرماید و اما المعارضة با صحابی کالجوم فلم
 یعرف قال ابن خزیمه فی رسالته الکبریٰ مکتوب موضوع باطل و به قال احمد و البزار
 ازینجا ظاهر شد که احمد بن حنبل نیز بضاعت این خبر را از کذوبات روایات میدانند و خفایه
 در نسیم الریاض فی شرح شفاء القاسی عیاض اسانید این خبر را کما ضعیف افاد نموده
 است پس حد قاصدین نجوم بنکرند حال آنکه در صحاح سته نشانی از ان پیدا نیست و مستند
 آن کما ضعیف است اما یک فرد زین بن معاویه العبدی سے یار زین الجندی یار زین
 البکر الکوفی فی الرمائی است که اخراج این حدیث نجوم فرمود و در تجرید صحاح آورده چونکه
 ظاهر الفاظ حدیث در فضائل صحابه پر رونق و اینماید و در استكمال حدیث شایخ بر این
 جتید و احق میگرداید طوائف طوائف محدثین ضعیل خلیل اخبارین در صدده تصحیح و اصلیت
 و توفیق آن پرواخته اند اما بقواسلن یصلح العطار ما افسده الدهر شش و کوشش آن صحاح

کارے نے کشاید چنانچہ سیوطی در تخریج احادیث شفاء قاسم عیاض وابن الربیع لفتا
 کہ ابن ماجہ نقل فرمودہ است اما ملا علی قاری در شرح مشکوٰۃ بعد نقل قول ابن الربیع
 میفرماید ولم اجده فی سنن ابن ماجہ لب البحث عنہ وابن اثیر خری در جامع الاصول
 بابہ تعظیم و اہتمام جمع نمودن احادیث صحیح مسلم و موطاء و سنن بی
 احادیث الاصول الستہ المشہورۃ صحیح البخاری و مسلم و موطاء و سنن بی
 داود جامع الترمذی و سنن النسائی المہجمایت تصحیح حدیث نجوم را از زرین
 مجہول کہ از غیر صحاح ستہ است در جامع خود خلاصہ انضباط ترتیب نقل میفرماید و در ^{قطر}
 ہم باقتضای حجت اہل جمل عقیدہ در فضائل صحابہ این حدیث را نقل فرمودہ دل بود
 است و امام بیہقی و اوجہایت دادہ یہیہ تطبیق سے بعض الفاظ این حدیث با وجود اعتراض
 بر ضعف اسانید حدیث نجوم مذکور بحدیث مسلم خواهد کہما قال ابن حیدر مسلم کو بعض معنای یعنی قولہ صلعم

النجوم آمنہ لیسار فاذا ذہبت النجوم السمار ما توعدون واصحابی آمنۃ لاستی فاذا ذہب
 اصحابی الی استی ما توعدون الحدیث یعنی نجوم امان دہندہ آسمان ہستند ہر گاہ کہ نجوم
 خواہند رفت سمار را خواہد رسید آنچه وعدہ آنهاست یعنی قیامت خواہد آمد و صحابہ
 امان باہل رض اند و انگاہ کہ اصحاب من از دنیا خواہند رفت است مر خواہد رسید آنچه وعدہ
 ایشان است و انت تعلم کہ درین حدیث مسلم لکلمیہ صحابہ نجوم غیر وارواست و ابن حجر
 باقتضای صلابت کہ وارد در تصدیق تاویل علی و تصحیح کلیل امام بیہقی فرمودہ کہ این حدیث
 موثقی صحیح تشبیہ صحابہ نجوم است لکن در امر اقتدار ظاہر نمی شود آری ممکن است